شێوەزارێ بادینی د ناڤبەرا سۆرانییێ و بۆتانییێ دا، بەرەڤ کیڤە؟!

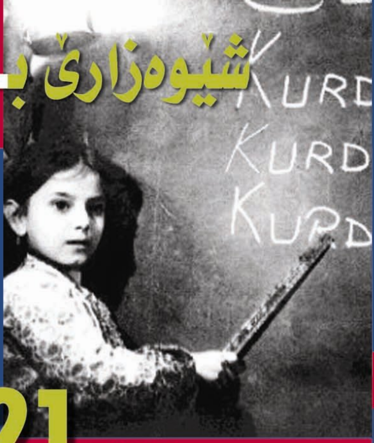

چاڤدێر

کوڤارەکا سیاسی رەوشەنبیری گشتی یە
121
کانونا بچووک 2012
بها (1000) دینارە
www.cavder.com
cavder

گەلاوێژ، عبدالرحمن مزوری ب میدالیا زێری خەلات دکەت

چیرۆکا (کچا کافرۆشی) و راستیا رەڤاندنا وێ ژ لایێ ئنگلیزان ڤە، د چاڤدێر دا بخوینە!

جینا کانارو، ئێک ژ بهێزترین شەرکەرێن جیهانێ

عیراق بەرەڤ کیڤە؟!

ئەڤا نوکە ل سەر گورەپانا عیراقێ دهێتە دیتن، ژ وان هەمی ناکوکیێن ل سەر بنیاتێ فرە نەتەوە، ئاین و مەزهەبان پەیدا بوین، دڤیا بایە برەنگەکێ دی یێ ئاشتیانە و لێبوردنێ و پێکڤە ژیانێ سەرهلدابا یە، کە چ مخابن شوینا وێ پێکڤە ژیانێ، شەر و کوشتن ژێ پەیدابوینە، ژ ڤان شەرو کوشتارێن بەردەوام ژی، ئایندەیێ عیراقێ بەرەڤ خالەکا نەدیار ڤە دچیت. ئەڤ تشتێ نوکە ل عیراقێ رەنگڤەددەتە ڤە، هەر ل سەر وان روندك و ئازارانە و ستەمکاریێ، کو تاکێن عیراقێ نەشیاینە مفای ژ وانەیێن خوە یێن رابردوی وەربگرن، نەشیاینە مفای ژ خێرو بێراتێن عیراقا پەترولی ببینن و بەروڤاژی هەمی ئەو دوو بەرەکی و ناکوکیە، ل سەر ئێك یێن تەخە دبن و دەرئەنجامێ تەخەبونا ڤان ناکوکیان ژی، چ بو خالا لاوازا جوداهییا نەتەوەی بزڤرن کو عیراق ژ چەند نەتەوەیەکێن جودا پێکهاتیە یان ژی خالا لاوازا مەزهەبی، کو پتریا پێکهاتەیا عیراقێ، ل سەر ئەساسێ (شیعە و سنە) هاتینە دابەشکرن. پێنەڤێت، وەلاتێ عیراقێ ژ ئەنجامێ ڤێ دابەشکرنێ، دکەڤیتە بن گوشارا کێشمەکێشا وەلاتێن ئەقلیمی، ئیران ب پالپشتێ سەرەکی یێ شیعان دهێتە ناسکرن و راستەوخو دەست تێوەردانێ د بریارا سیاسی دا دکەت و وەلاتێ تورکیا و عەرەبستانا سعودی ژی کو دوو وەلاتێن کاریگەرن ل سەر سنورێ عیراقێ و ل بەرامبەر دەست تێوەردانێن ئیرانێ، پالپشتیا لایەنێ سنی دکەن. ئەگەر ئەڤە ئالیەك بیت کو هاولاتیێن عیراقی ژ بەر بنالن و ئەڤ پێکهاتەیە ببیتە خالا دەردەسەریێ بو عیراقیان، ژلایەك دیڤە، پاشماوێ خرابێ سیاسەتێن ئێك لدویڤ ئێکێن دەستهەلات ل ڤی وەلاتی کرین و ژ هەمیا ژی زێدەتر دەستهەلاتا دکتاتورانەیا رژێما بەعس یا ژناڤچووی بویە، کو وەلاتیێن عیراقی کرینە د خانەیا ل بەر ئێك راوەستیانێ و ئێك دوو قەبیل نەکرنێ دا و ژ ئەگەرێ ڤان هەمی کێشمەکێشان، ئەڤرو دەرئەنجام، بهزاران عیراقی بوینە قوربانی و بهزاران زاروك بوینە ئێتیم و بنەمال هاتینە وێرانکرن و خەلك ژ خانیێن خوە دەربەدەر بوینە.

ئەم کورد ژ گورەپانا عیراقێ لکیڤەینە! ئەڤە خالەکا گرنگە دڤێت ئەم کورد پێگەیێ خوە یێ دروست بزانین و بزانین ئەو چ لایەنن ئەم مامەلێ دگەل دا دکەین، دێ چاوان شێین پێگەیێ خوە یێ دروست د هەڤکێشەییا ڤان هەمی جوداهییان دا، چ یێن نەتەوەی بن یان مەزهەبی دا ب پارێزین، دڤێت ئەم هشیارییا خوە ژ بەروکەکێ دی هەڤرکیێ یێ دەرەکی ژی ب پارێزین، ئەو ژی، هەڤرکییا وەلاتێن ئەقلیمی و ئەو کێشمەکێشەییا ل سەر ئەساسێ مەزهەبی دئێتە دروژەڤێ دا و ئەم ژی دبینە، بەشەك ژ هەڤکێشەیێ.

بویە دا کو ئەم کورد پێگەیێ خوە یێ دروست ژڤان هەمی گوشاران بزانین و ئەو تشتێ ئەڤرو د دەستێ مە دا، بزانین ب پارێزین، دڤێت مە سیاسەتەکا حەکیمانەتر هەبیت، ئەم بزانین چاوان ڤێ هەڤکێشەیێ د بەرژەوەندا خوە دا، داڤ کێش بکەین، ئەڤرو چەکێ هەرە خورتێ د دەستێ مە دا، ئەم ب چ دروشمێن تەیسوك، نە کەڤینە بن هیچ گوشارەکێ، بەلکو یا گرنگ، رێکخستنا ناڤ مالیا کوردی یە ل بەرامبەری ڤان هەمی گەڤێن دەرەکی چ یێن ناڤخویی یێن عیراقێ بن یان ژی ئەقلیمی. ئەگەر ئەم هزر بکەین ژی کو دەمێ بەرسینگرتنێ چوو و کێشمەکێشە دگەل هاتنا ئەمریکا بو عیراقێ و روخیانا رژێما دکتاتور ب دوماهی هاتن، هینگێ ئەم دێ بەرامبەر مەترسیەکا چاڤەرێنەکری خوە بینین و ل بەرامبەر مێژوێ ژی دێ د گونەهبار بین، کو ب هەدەر دانا خوینا هزاران شەهیدێن کوردستانێ، روندکێن دایکان، دەربەدەسەری و هەمی کارەساتێن ب سەرێ مللەتێ کورد هاتین، کو ئەم نەشیاینە د چەپەرێ خوە دا، ب رەنگەکێ پێدڤی، بەرگریێ ژ دەست کەفتێن خوە بکەین و تاکە رێك ژی ئەڤرو ل بەر سینگا مە، ئەم ئێك رێزییا ناڤ مالا کوردی بهێز بێخین و نەهێلین هەڤرکی و کێشەیێن مە، ببنە خالا لاوازیا مە ل بەرامبەری دوژمنێن مە و پاراستنا دەستکەفتێن مە.

عبدالرحمن بامەرنی

خودانێ ئیمتیازێ

ناڤەندا روشنگەرییا چاودێر

ئێکەم ژمارە ل ٢٠٠٥/٥/٣٠ێ دەرکەتی یە

سەرنڤیسکار

عبدالرحمن بامەرنی

٠٧٥٠٤٥٨١٦٤٧

Bamerni77@yahoo.com

دەرهێنانا هونەری

رەشاد بێجرمانی

Siyabend2000@gmail.com

کارگێری

فەوزی ئورەی

چاڤدێر ل سەر ئەنترنێتێ

www.cavder.com

ناڤ و نیشان

دهوک، تاخێ رەزا

بەرامبەر رێڤەبەریا گشتی یا هاتن و چوونێ

پەیوەندی

تەلەفون: ٧٦٠٦١٩٧

K.cavder@yahoo.com

چاپخانا

هاوار، دهوک

نەرینەکا شرۆڤەکاری بۆ ڕەوشا سیاسییا عیراقێ

لاپەرە ٥

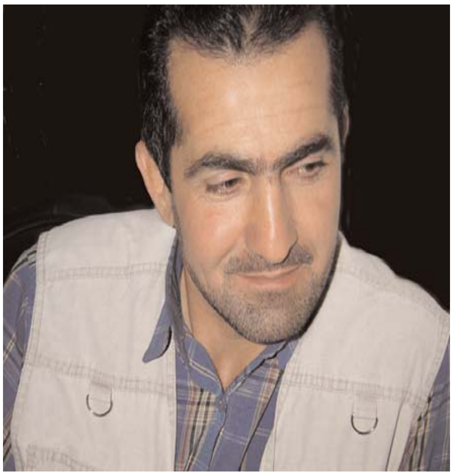

فیستەڤالێن چالاکیێن قوتابخانان یێن هۆزان خواندنێ و هەلسەنگاندنا شاش!!

لاپەرە ١٦

رێزمانا کرمانجیا ژوری و ژێری یا هەڤبەرکری، ل بەر رەخنە و خەپارێ..؟!

لاپەرە ١٨

سترانبێژەکا عەرەب بیر ل گۆتنا سترانەکا کوردی دکەت

لاپەرە ٣٥

میسی تا 2016 ێ دێ ل بەرشەلۆنا یاریێ کەت

لاپەرە ٣٦

گرژیێن دناڤبەرا پێشمەرگەی و سوپایێ عیراقێ دا، هێزێن کوردی ل ئێک سەنگەر دگەهینتە ئێک

شروڤەکاری: چاڤدێر

ئەڤ گرژیا ڤێ دوماهیێ ل کەرکوکێ و چەند دەڤەرێن دی یێن ڤەقەتیایی ژ ئەگەرێ پێکئینانا هێزێن ئوپەراسیونێن دیجلە پەیدا بوی، بویە جهێ نە ئارامیێ لدەڤ کوردان. حکومەتا هەرێما کوردستانێ ژی، ڤێ پێنگاڤێ ب گەڤ ل سەر ئارامیا ڤان دەڤەران دزانیت و ڤێ رەوشا نە ئارام ژی، گرژی و ئامادەباشی ئێخستیە د ناڤبەرا پێشمەرگەی و هێزێن ئوپەراسیونا دیجلە دا و تا وی رادەی هەردوو لا، پێشمەرگە و سوپایێ عیراقێ ب هەمی هێزێن خوە ڤە، ل بەرامبەری ئێک د راوەستیاینە و گەلەک چاڤدێرێن سیاسی ژی دبینن، دڤێت سەرکردایەتیا هەرێما کوردستانێ، ڤێ گرژیێ ب ئێک لایکەر بزانیت، بەرامبەر سیاسەتا حکومەتا عیراقێ و ماددەیێ ١٤٠ و هەمی دەڤەرێن دی یێن ڤەقەتیایی، کو تا نوکە رەوشا ڤان دەڤەرێن هە وەک خوە مایە و نە دویرە ژی دگەل دەمی، هەر وەکو ئەڤ چاڤدێرە دبینن، رەوش ئالوزتر لێبهێت.

دروستکرنا هێزێن دیجلە رەوشەکا مەترسیدار ئێخستیە ڤان دەڤەران و داخویانیێن جودا، هەلویست، بوچوون، گەفکرن و زمانێ شەری و کورد ب گشتی، ڤێ مەترسیێ ل سەر هەرێما کوردستانێ دزانن و دیسان دبینن کو ئەڤ پێنگاڤا هەنێ، ئێک ژ سیاسەتا بەرێ یا رژێما دکتاتورە بەرامبەر کوردان و دەڤەرێن کورد نشین.

د. بەرهەم سالح جێگرێ سکرتێرێ گشتیێ یەکێتی نیشتیمانی کوردستان، د چاڤپێکەتنەکێدا بو کەنالێ عەسمانی یێ عەرەبیە سەبارەت دروستکرنا هێزێن دیجلە دبێژیت، دروستکرنا هێزێن دیجلە ل سنورێن دەڤەرێن ڤەقەتیای، دەرفەتەکە بو ئەڤێن دڤێن دوو بەرەکی و ئاژاوەگێریێ ل عیراقێ دروست بکەن. دکتور بەرهەم هەر د هەمان چاڤپێکەفتن دا گوتی ژی، پشتی روخیانا رژێما بەعس، مە ل عیراقێ بزاڤێن پێکئینانا دەولەتەکا نوی کر بو وێ کو ئەو کارەساتێن رابوری ب سەر مە دا هاتین، دوبارە نە بنەڤە و گوتی ژی، ئەرێ ما نوکە هین نابینن کو دروستکرنا فەرماندەیا ئوپەراسیونێن دیجلە، هەمان دووبارەکرنا مێژووا سالێن بەری سالا ١٩٩١ ێ نە.

ل بەر ئێک راوەستیان و نە باوەریا دناڤبەرا هەولێرێ و بەغدا دا دروست بوی، ژ گەلەک ئالیان ڤە رەوش ئالوز کریە و تا نوکە ژی توپ و چەکێ قورس دگەل ژمارەکا مەزنا سەرباز و پێشمەرگەی ل بەروکێ شەرینە، هندەک چاڤدێرێن سیاسی ژی دبینن چ نێزیک چ دوور ئەو شەر دێ هەر رویدەت، هەر چەندە هندی زویترە ژی ئەڤ کێشەیێن هلاویستی بهێنە ئێکلاییکرن باشترە و ئەگەر ب زمانێ شەری نەبیت ژی، مەحالە رێکەفتنەکا د بەرژەوەندا کوردان و ئاخا وان دا بهێتە دیتن.

ژ لایەکێ دیڤە هەر چەندە پشتی ئازادبونا عیراقێ، ئەڤە چوارەم جارە هێزێن پێشمەرگەی و سوپایێ عیراقێ ل بەرامبەری ئێک د راوەستن و دوماهی جار ل قەزا دوز خورماتو بو کو شەرەکێ ئێک دەمژمێری ل پشت خوە هێلایی و ئەڤ جارە ژی جوداتر بهێزەکا مەزنتر ڤە، مالکی دڤێت وەک کارتەکا فشارێ ل سەر کوردان، سوپای بەرەڤ سنورێن هەرێما کوردستانێ ڤە بینیت. ئەندامەکێ لیژنا پێشمەرگەی و ل سەر لیستا گوران د داخویانیەکێ دا بو روداو دبێژیت، وی باوەری ب نیەت پاقژیا مالکی نینە و هەر دەمێ زانی ئەو دێ شێن شەرێ دەرکرنا پێشمەرگەی کەن، ئەو دێ ڤێ چەندێ کەن. ڤی پەرلەمانتاری بو هەمان ژێدەر گوت ژی کو پێدڤی یە هەرێما کوردستانێ یا رژد بیت بو نەهێلانا فەرماندەییا ئوپەراسیونا دیجلە و نەهێلن بهێتە ڤی لایێ حەمرین.

سەروکێ هەرێما کوردستانێ د دیدارەکا خوە دا دگەل روژناما (المدی)، سەبارەت دەستپێشخەریا شەری دناڤبەرا پێشمەرگەی و هێزێن ئوپەراسیونا دیجلە دا گوتی، هێزا پێشمەرگەی یا دەستپێشخەر نابیت د هەلگیرسانا شەری دا و تەقەکرنێ ل سوپایێ عیراقێ، دیار کر ژی کو بهیچ

رەنگەکی ئەم رازی نابین، پێشمەرگە بکەڤیتە بن دەستهەلاتا مالکی دا. هەر دیسان سەروکێ هەرێمێ سەبارەت کێشەیان و رێکەفتنان بو هەمان ژێدەر گوتی، مالکی یێ پابەند نە بویە ب رێکەفتنا هەولێرێ و مالکی بزاڤ کریە هەمی رێکەفتنان بلەز ژبیر بکەت و ئەو رێکەفتنە ژبیر کریە کو (مالکی) پێ بویە سەروکێ حکومەتێ، ژبەرکو ئەو ب هەلبژارتنێن راستەوخو نە هاتیە سەر دەستهەلاتێ، هەر دیسان ب کودەتا یا سەربازی ژی نەهاتیە، بەلکو ب تەوافقا پەرلەمانی بویە، دگەل ڤێ ژی ب رێکەفتنا سیاسی دگەل کوتلێن پەرلەمانی، خوە ب فیرعەون دزانیت.

ئێک ژ پەرلەمانتارێن هەڤپەیمانیا کوردستانێ ل پەرلەمانێ عیراقێ رادگەهینیت و دبێژیت، ماوێ چار سالانە کورد بەحسێ ڤەکێشانێ ژ حکومەتا عیراقێ دکەن، د دەمەکیدا کو هندەک جار هەبوینە و دڤیابا کوردان کارتا ڤەکێشانێ ل بەغدا بکار ئینابا یە، بەلێ تا نوکە ئێک وەزیرێ کورد ژی ژ حکومەتا عیراقێ نە هاتیە ڤەکێشان.

هەر چەندە چاڤدێرێن سیاسی ئاماژێ ب وێ چەندێ ددەن کو ئەگەر کورد نوکە کارتا کێشانێ ل حکومەتا عیراقێ وەک فشار بکار بینین ژی، کاریگەریەکا زێدە نابیت و نابیتە فشار ل سەر نوری مالکی، ژبەر کو نوکە رەوش ژ بەری چار سالان گەلەک جوداترە و مالکی ناچیتە ژێر بارێ داخوازیێن کوردا و بەرپرسێن مەزنێن کورد ژی دبێژن، ئەگەر دگەل بەغدا نەگەهینە چ چارەسەریێن گونجای بو کێشان، دێ ڤەگەرینە راییا خەلکێ کوردستانێ و دوماهی بریارا خوە دێ دەین، لێ پسیار لڤێرە ئەڤە یە، ئەگەر کورد دگەل بەغدا نەگەهشتنە چ ئەنجامان، دەما کورد بریارا خوە ددەت و ژ بەغدا دهێتە ڤەکێشان، ئایا دەرئەنجام بو ڤێ پێنگاڤا قورس، ل پێش چاڤ وەرگرتیە؟

تشتێ هەرە دلخوشکەرێ ژ گرژیێن ڤێ دوماهیێ دناڤبەرا ئوپەراسیونێن دیجلە و هێزێن پێشمەرگەی دا پەیدابوین، هەر وەکو خەلکێ کوردستانێ هەمی بو درازی، ئەو ئێک دەنگی و بەیاننامەیا ١٤ حزبێن کوردستانی بویە، کو تێدا ئیدانا ڤێ هێزێ کری و هەلویستێ خوە بەرامبەر هەر گەفەکێ بو سەر هەرێما کوردستانێ دیار کرین و ئەو ئێک رێزیە بو یە کو هەمیان پێکڤە بریار دای کو ب ئێک لیست بەشداری هەلبژارتنێن دەڤەرێن ڤەقەتیایی بکەن و ئەڤە ژی ناڤ مالیا کوردی رێک دئێخیت، بەرامبەر هەر گەفەکێ و مەترسیەکێ.

نەرینەکا شرۆڤەکاری بۆ ڕەوشا سیاسیا عیراقێ

قادر حەسن عیدو

پشتی بۆرینا پتر ژ دەهـ سالاین ل سەر پرۆسا ئازادکرنا عیراقێ، وەکو پیلانەکا داڕشتی و وەک خۆ سازدان و تاقیکرنا هێز و شیانێن خۆ و تاقیکرنا بارودۆخێن خودی و بابەتی و هەولدان بۆ زانینا کاردانەڤەیا زلهێزێن جیهانێ، حکومەتا عیراقا فیدراڵ دەم بۆ دەمی فشار و گڤاشتنا دئێخیتە سەر هەرێما کوردستانێ و جار بۆ جارێ فشار و گوشارێن خۆ خوڕتتر لێ دکەت، د ئەنجامدا نیاز و مەبەستێن پشت پەردێ بۆ هەرکەس و لایەنەکی خۆیا بوون و ئەو دوکێلا کەش و هەوایێ سیاسیێ عیراقێ شێواندی، دیاربوو چریسکا ئاگرەکێ خوڕت بوو؛ ئەگەر ئاشکەرا نەبا، ڕەنگە سووتەمەنی بۆ وی ئاگرێ نە چاڤەڕێکری ب پلەیا ئێکێ، دێ مللەتێ کورد و قەوارێ کوردی با.

ب نەمان و ژ ناڤچۆنا ڕژێما بەعس، سەرکردایەتییا سیاسییا کوردی ل وێ باوەرێ بوو ڕەهـ و ڕیشالێن دارا دیکتاتۆریەتێ ژ ئاخا عیراقێ هاتنە هەلکێشان و مەحالە جارەکا دی شین ب بیت، ژبەر هندێ سەرەڕای چاردە سالێن نیمچە سەربەخۆیی و خۆ ڕێڤەبرنێ، ب ئومێدا ئاڤاکرنا عیراقەکا نوی ل سەر شەنگستێن دیموکراسییەتێ و مافێن مرۆڤی و ڕێزگرتن ل مافێن گەلێ کورد یێن نەتەوایەتی و مافێن هەموو کەمایەتیێن نەتەوەیی، ئایینی و ئیتنی، قەستا بەغدا کرن و ب کریار دلسۆزییا خۆ بۆ وەلاتێ خۆ ئەڤ چەندە دا سەلماندن، لێ مخابن کریار و ڕەفتارێن ڤێ داویێ یێن حکومەتا عیراقێ و جم و جۆڵ و ئۆپەراسیۆنێن لەشکەرێ عیراقێ،

ب دیتنا من هندەک ژڤان گەف و هەڕەشێن سەرۆک وەزیرێن عیراقێ، بلقێن سەر ئاڤێ نە! هندەک ژێ سەرێک زێدەکرنێن سیاسی نە، هندەک بۆ ڤەشارتن و پەردەپۆشکرنا شکەستێن خۆ یێن سیاسی و گەندەڵیێن کارگێڕی و داراییەو هندەکێن دژی بو پروپاکندەیێن هەلبژارتنێن داهاتینە

نەمازە فەرماندەیا دیجلە، چوو رێز و بەها نە دا ڤی هەڵویستێ کوردان یێ نیشتمانی، ب گەف و هەرەشە و ئۆپەراسیۆنا خەریکە ڤان خەون و ئۆمێدێن مللەتێ کورد بۆ ئاڤاکرنا عیراقەکا دیموکراسی ـ فیدراڵی، بکەنە لەیلان.

بۆ دەربازبوون ژڤێ قەیرانێ، ژلایێ سیاسی ڤە جم و جۆڵ و بزاڤ و دەست پێشخەری هەنە، ژ لایەکیڤە سەرۆکێ ئەنجوومەنێ نوینەرێن عیراقێ (ئوسامە نوجێفی) هەوڵ ددەت بیروبۆچۆنێن هەرێما کوردستانێ و سەرۆک وەزیرێن عیراقێ لێک نزیک بکەت. ژلایەکێ دیڤە لیستا عیراقییە بەرهەڤیا خۆ دیارکریە کو ب ئەرکێ ناڤ پژیوانیێ رابت و هەردوو لایەنا لێک نزیک بکەت، د هەمان دەمدا (موقتەدا سەدر) دەست پێشخەریەک پێشکەشکریە کو هەردوو لا (سەرۆک وەزیرێن عیراقێ و سەرۆکێ هەرێما کوردستانێ)، ل (نەجەف) کۆمبوونەکێ ئەنجام بدەن و ب تێروتەسەلی بارودۆخا هەڵسەنگینن و دان و ستاندنا بکەن و بیروبۆچۆنا ئاڵوگۆر بکەن. لێ سەرەڕای ڤان هەوڵ و بزاڤا و جڤینا، ڤێ داویێ یا شاندێ وەزارەتا پێشمەرگەیا هەرێما کوردستانێ و وەزارەتا بەرگریا عیراقێ ل بەغدا، چ پێنگاڤێن ئەوتۆ، ل قادا لەشکەری نەهاتینە هاڤێتن کو بارودۆخ بەرەف هێمنی و ئارامبوونێ بچن، ئەڤە ژی خالەکا نێگەتیڤە، هێمایێ بێ متمانەیی و دڵنیانەبوونێ یە، بەڵگەیێ نیازا خرابی و شەڕخوازی و دیکتاتۆریەتێ یە، ئاماژەیە بۆ توندرەوی و رەگەزپەرستیێ، زێدەباری دەمارگیری و چێتراندنا ئایینەکێ یاخود ئایینزایەکێ ژ ئایینزایەکێ دی و قۆرخکرنا دەسەلاتێ بۆ بەرژەوەندیێن تاکەکەسی و تاکە هێزا سیاسی و تاکە ئایینزایی و تۆل و تۆلڤەکرنێ و بزاڤەکرنا دیکتاتۆرێن دەڤەرێ، بێگومان ئەڤە هەموو فاکتەرێن کاریگەرن بۆ نائارامی و نە سەقامگیرییا سیاسی و پەیدابوون و گەشەبوونا ناکۆکی و دووبەرەکییا و گەشەبوونا توڤێ رەگەز پەرستی و دەمارگیری و توندرەویێ دناڤ گشت پێکهاتێن عیراقێ دا، دئەنجامدا عیراق ژ دۆخەکێ خراب بۆ دۆخەکێ گەلەک خرابتر

و ئاڵۆزتر دێ چت، ئەگەر هاتوو زوو ئەڤ قەیرانە نەهێتە چارەسەرکرن، هەموو پێکهاتێن عیراقی ب کورد و عەرەب و کەمایەتیڤە، ب سوننە و شیعەڤە دێ خۆزیێن سەردەمێ دیکتاتۆریەتێ خوازن، چونکە عیراق دێ بەرەف نەهامەتەکە مەزن چت، شەڕەکێ ناڤخۆیی یێ مەزن و خوێناوی دێ بەرپا بت چ باشی بۆ چ پێکهاتێن عیراقێ تێدا نابت کو بێگومان دێ شەڕەکێ دۆم درێژ بت!

ب دیتنا من هێشتا دەلیڤە یا مایی بۆ دیالۆکێ و رووونشتنا، چونکە دەرگەهێن سیاسی بلەز ناهێنە ڤەکرن و دائێخستن ب سەدەها رێک و تاکتیکا دهێنە ڤەکرن و ب سەدەها رێک و تاکتیکێن دی دهێنە دائێخستن. چەندین دەستێن دەرەکی خەریکی تێکدانێ نە، داردەستێن بیانییا پڕن، خودان بەرژەوەندی پڕن، بازرگانێن شەڕا، بازرگانێن سیاسی، بازرگانێن گازێ ... کورت و کورمانج عیراق یا بوویە گۆڕەپانا تێکەلبوونا بەرژەوەندیا، ژبەر هندێ پێدڤیە هەردوو لا، هەرێما کوردستانێ و حکومەتا بەغدا لۆژیکانەتر سەرەدەریێ دگەل ڤان کاودانان بکەن، دان و ستاندن لۆژیکانەترین و بێ زیانترین و چاکترین رێکە بۆ ڤەکرن و چارەسەرکرنا پرسگرێکان، ب راچاڤکرنا هەموو رەهەندێن سیاسی و ل بەرچاڤگرتنا بارودۆخێن عیراقێ یێن ناڤخۆیی ب شێوەیەکێ گشتی و یێن کوردستانێ ب شێوەیەکێ تایبەتی، زێدەباری بارودۆخێن هەرێمی و نێڤ دەولەتی، نەمازە کو رۆژهەلاتا ناڤین یا بوویە دەریایەکا پڕ هەڵکێشان و داکشان و چاڤەڕێ دهێتەکرن

هێشتا گەلەک گۆڕانکاری ل ڤێ دەڤەرێ رووبدەن، ب راچاڤکرنا ڤان هەڵ و مەرج و رەهەند و بەرژەوەندیا، دێ بۆمە خویا بت قەیران و گوتارێن ئاگرین وگەف و هەڕەشە، خزمەتا عیراقێ و دۆزا کوردی ناکەن، کەوا بوو لۆژیک چییە رۆژ بۆ رۆژێ ئەڤ قەیرانە مەزنتر و ئاڵۆزتر لێ دهێت؟ هۆکار چنە ئەڤ ناکۆکییە بەرەف بلندبوونێ دچن و دەهۆلا شەڕەکێ نەخوازرا و دهێتە قوتان؟ کینە خودان بەرژەوەندی دڤی شەڕیدا؟ ئایا لەشکەرێ عیراقێ یێ ئامادە یە پشتی چەندین شەڕێن کارەساتیارێن دیکتاتۆرێ عیراقێ جارەکا دی ببیتە سووتەمەنی بۆ شەڕەکێ دۆم درێژ؟ ئایا بارودۆخێن عیراقێ و کوردستانێ بەرگەیێ شەڕەکێ دی دگرن؟ ب دیتنا من هندەک ژڤان گەف و هەڕەشێن سەرۆک وەزیرێن عیراقێ، بلقێن سەر ئاڤێ نە! هندەک ژێ سەرێک زێدەکرنێن سیاسی نە، هندەک بۆ ڤەشارتن و پەردەپۆشکرنا شکەستێن خۆ یێن سیاسی و گەندەلێین کارگێری و داراییە.

ئەز دبینم ئەڤ قەیرانە چەند مەزن ببت و چەندین گوتارێن ئاگرین بهێنەدان و هەردوو لا چەند لەشکەر و پێشمەرگا ل سەر سنووران خرڤە بکەن، رەوش بگیریێ راپگەهینن و تەقەیێن بەرەڵلاي ژی ل هندەک دەڤەرا رووبدەن، چ زوو چ دەرەنگ هەردوولا ل سەر مێزا دیالۆکێ دێ کێشە و ئاریشەیێن خۆ چارەسەر کەن، مێزا دیالۆک و دان و ستاندنان، دێ بیتە دادڤان نەک تانک و تۆپ و زرێپۆش و لەشکەر!!

شاشیا ئەمریکا ل هەمبەر هێزێن ئیسلامی!

چاڤدێرێن سیاسی یێن روژئاڤا وەسا دزانن، ئەمریکا و ئەو ولاتێن ئەوروپی یێن کو ب ئاوایەکێ راستەوخو یان نە راستەوخۆ پشتەڤانی ل بهاراعەرەبی کرین، شاشیەکا مەزن کرینە

حەربی باوەرکی

پشتی گەلەک سالان ژ قەدەغەکرنا چالاکیێن سیاسیێن هێزێن ئیسلامی د ولاتێن عەرەبی دا، بهارا عەرەبی کو ب پشتەڤانیا ولاتێن روژئاڤا سەرکەفتن بدەستڤە ئانی، دەروازیەکێ نوو هەڤبەر هێزێن ئیسلامی دا ڤەکر داکو جارەکا دن د جیهانا عەرەبی دا چالاکیێن خوە ب ئاشکرا دەست پێ بکەن ژ پێخەمەتا بزاڤ کرنێ بۆ وەرگرتنا دەستهەلاتێ.

زێدەبوونا زالبوونا وان حزب و بزاڤێن ئیسلامی ل ولاتێن عەرەبی، پرسیارێن زور دەربارەی پاشەروژا ئاسایشا ولاتێن روژئاڤا خستینە رووی. گەلەک ژ چاڤدێرێن سیاسی یێن روژئاڤا وەسا دزانن، ئەمریکا و ئەو ولاتێن ئەوروپی یێن کو ب ئاوایەکێ راستەوخو یان نە راستەوخۆ پشتەڤانی ل بهارا عەرەبی کرین، شاشیەکا مەزن کرینە. ئەو گورانکاریێن سیاسیێن ب سەر سیستەمێ عەلمانیێن ولاتێن عەرەبی دا هاتی، بەرژەوەندیا روژئاڤا ل دەڤەرێ دئێختە ژێر پرسیارێ! ئەو چاڤدێرە وەسا دزانن زالبوونا رێکخرا و بزاڤێن ئیسلامی ل وان ولاتان، کاریگەریا نێگەتیڤ بۆ سەر پەیوەندیێن دنێڤبەرا روژئاڤا و جیهانا عەرەبیدا دبیت، ب وێ ئەگەرێ یاسا و شەریعەتا ئیسلامی رێ ب چ شێوازەکێ پێک گوهارتنا ئاشتیانە یا دەستهەلاتێ ژ سیستەمێ ئاینی بۆ سیستەمەکێ عەلمانی نادەت. وەک ئەو دبێژن چو جارا دینداری بێی دین نا گوهورین.

دلگرانی و دوو دلیێن روژئاڤا ژی هەر ل سەر ڤێ بیروباوەرا ئیسلامیان ژێدەر گرتیە و وەسا دزانن دیمکراتیەتا ئالیێن ئیسلامی ب تنێ هەتا وێ دەمی دێ ڤەکێشیت، کو دەستهەلاتێ دگرنە دەست. چونکە ب گەهشتنێ بۆ دەستهەلاتێ، دێ پێکولێ بۆ چەسپاندنا شەریعەتا ئیسلامیێ دەن کو ڤەدەر ژ یاسایێن ئیسلامی رێی ب چ بەرنامەیەکێ دارشتیێ دەستێ مروڤی نادەت، نموونە ژی بۆ ڤێ چەندێ گەلەک زورن مینا ولاتێ مسرێ و تونسێ و لیبیا.

د دەمەکێ ل ولاتێ تونس، پشتی شورەشا وی ولاتی و هەرفینا حکومەتا (زین العابدین بن عەلی) و پشتی دروستبوونا حکومەتا نوی ب سەروکاتیا (منسف مەرزوقی) و دەستورەک هاتە دانان و شەریعەت و یاسایێن ئیسلامی تێدا هاتنە چەسپاندن و هەمی پێکهات و ئولێن دن ژی هاتنە پشت گوهـ هاڤێتن و ئازادیێن تاکە کەسی بەرتەنگ بوون، کو بەری چەندەکێ ژی خو پیشاندانەک دژی دەستورێ وی ولاتی برێڤەچوو و داخازا گوهورینا دەستوری کرن.

هەڤدەم ل ولاتێ مسرێ ژی پشتی ل سەر کارلادانا (حوسنی موبارەک) و هاتنا (محەمەد مورسی) بۆ سەر دەستهەلاتێ، هەر زووی هەمی ئەو یاسا و شەریعەتێن ئیسلامی ب سەر گەلێ خوە دا سەپاندن و هەتا خۆ چەندین زارڤەکەر و ئەکتەرێن ب ناڤ و دەنگێن وی ولاتی گەڤ و هەرەشەیێن گرتن و کوشتنێ ژ ئالیێ لایەنگرێن مورسی ڤە لێ هاتنەکرن، کو دڤێت دەستا ژ کارێ خوە یێ هونەری بەردەن، بتنێ ژبەر وێ یەکێ کو کەسایەتیێن علمانینە.

هەروەسا پشتی دەستبکاربوونا مورسی هەژمارەکا زورا راگەهاندنکارێن ب شیان و رێڤەبەر و سەرنڤیسەرێن راگەهاندنێن حکومی هاتینە دووێرخستن و ل شوونا وان کەسێن سەر ب ئیخوانان ڤەهاتنە دانان، کەنالێ (فەرعین) هاتە داخستن و رێڤەبەرێ وێ ژی ب هێجەتا وێ یەکێ کو خەلکی هان ددەت ل سەر سەروکێ مسرێ هاتە گرتن. ئەڤە ژبلی پشت گوهـ هاڤێتنا ئولێن دن و بێ دەنگکرنا هەمی دەنگێن ئازاد کو ڤەدەر بیت ژ شەریعەت و یاسایێن ئیسلامی. لەورا ئەگەر د دەمێ دەستهەلاتێ ژی دا وێ پێنگاڤێ نە هاڤێژن ئەڤە وەسایە کو ژ بەرنامێ ئیسلام و ئیسلاما سیاسی لادا بیت. ل هەمبەر وێ بوچوونێ ژی هندەک ژ چاڤدێرێن سیاسیێن دن و ب تایبەتی ژی سیاسەتمەدارێن ئەمریکی وەسا دزانن ئەمریکا و ولاتێن روژئاڤا ژ نێزیک ڤە، هایداری دەرئەنجامێن وێ بهارا عەرەبی بوون و پلانا بەر وەخت بۆ هەمی ئەگەرێن پشتی بهارا عەرەبی، دارشتینە.

ژ ئالیەکێ دن ڤە وەسا دزانن، د نها دا ژ هەمی دەمەکێ زێدەتر مەترسیا ئیسلامیان بۆ سەر ئەمریکا و روژئاڤا کێم بوویە، ئەو ژی ب مژوویلبوونا وان ب ئاریشێن ناڤخو یێن ولاتێن وان و هەڤرکیکرنێ د گەل ئالیێن ئیسلامی یێن هەڤتاییێن وان ژ ئالیەکێ ڤە و دگەل ئالیێن عەلمانی ژ ئالیەکێ دن ڤە، کو سەلمێنەرێ ڤان ئاخفتنان ژی، رووێدانا کوشتنا بالیوزێ ئەمریکا یە ل ولاتێ لیبیا کو ب هێجەتا نمایشکرنا فلمەکێ ل ئەمریکا ل سەر پێغەمبەرێ ئیسلامێ (محەمەد) (د.خ)، هێرش کرنە سەر بالیوزخانا وی ولاتی کو د ئەنجام دا بالیوز و چەند فەرمانبەرەکێن بالیوزخانێ ب ئاوایەکێ دووێر ژ کارێن مروڤایەتیێ هاتنە کوشتن. ب ڤێ پێنگاڤێ ژی ئەو سەنگەرێ پێشتر ئالیێن ئیسلامی د جیهانا عەرەبی دا بەرامبەر ئەمریکا و روژئاڤا گرتبوون، ئیرو ڤەگوهاستینە بۆ ناڤخویا ولاتێن خوە و شەرێ دەستهەلاتێ و لدیڤچوونا سیستەمێ عەلمانی دکەن.

ئێدی گرتیگەهـ ژی بوونە جهێ بەرخودانێ

شەهاب خالدی

گرتیێن کورد ل گرتیگەهێن تورکیێ دا، ب مانگرتنا خۆ جودا ژ ڤێ ئێکێ، کو کارین پرسا کورد جارەکە دن بکەنە پرسا هەری گرینگ ل تورکیێ دا، هەروسا کارین کو ل ئاستەکە بەرفرەهـ، واتە ل ئاستەکە بلند یا جیهانیە ژی پرسا کوردان بکەنە بەحسا هەری گرینگ یا رۆژەڤا تورکیە و دەڤەرێ ژی، ئول هەر جهەکێ کو کورد تێدە دژین، ب ئاوایێن جورب جور، پشتگیرییەک مەزن ژ وان گرتیێن کورد کرن، ئو هەستا نیشتمانپەروەری و نەتەوەیی گهیشتە ئاستێ هەری بلند. ژ لایەکێ دنڤە مانگرتیێن کورد سەلماندن کو ئەوگەلەک باش ژ خەباتا مەدەنی تێ دگێژن و هەرتم خواستنە کو ژ رێکا خەباتا مەدەنی ڤە داخوازێن خۆ ب دەولەتا تورکیێ بدن قەبوولکرن، لێ ئەڤا دەولەتا تورکیێ یە کو شەڕ ناسەکنینە.

بلند بوونا هەستێ نەتەوەیی و ئێکگرتنا نەتەوەیی ل پشکێن دن ئێت کوردستانێ دا، پشتی ڤێ مانگرتنێ، ئێدی رەنگ و روویەک وسا ب خۆڤە گرت کو بێ گومان دەولەتێن داگیرکەر و نەیارێن کوردان جارەک دن ژ خەڤەک قریژ ڤەجنقاندن. هەر چەندە ل ناڤ تورکیێ دە پشتگری و مەشێن پشتەڤانیا ژ گرتیان هەر رۆژ ل گەل رەفتارا توند یا پۆلیسێن تورکیێ رووب روو دبوو، لێ چمکو ئەو خەباتا خەباتەک ب هێز یا مەدەنی بوو، ترسا دەولەتا تورکیێ ژی گهاندە ئاستێ هەری بلند. ترس ژ ڤێ ئێکێ کو هەکە ئەو بریارا مانگرتنێ ب داوی نەهێت و تەرمێ گرتیان ژ گرتیگەهێ دەرکەڤە دەرڤە، رەنگە ئێدی خسارێن گەلەک مەزن بگەهینە هێز و دەستهەلاتا وان یا داگیرکار.

لەوما وان بلەز ئیزنا هەڤدیتنا د گەل ئۆجەلان دان ئو ب رێز ئۆجەلانی ژی تەڤی ڤێ ئێکێ کو راگەهاند کو گرتی گهیشتنە هندەک ئارمانجێن خۆ، بریارا داوی ئانینا ب مانگرتنێ دەرکر. ئێجا هەرچەند بۆ دەولەتا تورکیێ دانا ئیزنا هەڤدیتنا د گەل ئۆجەلان گەلەک زۆر و زەحمەت بوو، لێ د هەمەن دەمێ دا نیشانا تێگەهیشتنا وان ژ گرانیا بریارێن ئۆجەلان ل ناڤ کوردان دە ژی بوو. واتە "ئاک.پ" بەرەڤاژیا حەزکرنا خۆ بریارەک وسا دا. ئێدی جارەکە دن ژ هەر ئالیەکێ رە دەرکەت کو هەکە دەولەت بخوازیت پرسا کوردان چارەسەر بکەتن و داڤیێ ب کوشت و کوشتارێ بینیت، نابیت رێزدار ئۆجەلانی ژ بیر بکەتن. ئەڤ دکارە ب هەر بریارەکێ راستبینانە ل گۆری رەوشا هەیی، داڤیێ ب وان هەمووئێش و ئازارێن ل تورکیێ دە بینە، ب مەرجەکێ کو دەولەت ڤێ نیەت پاکیێ ژ خۆ نیشان بدەت.

لێ راستی ئەوە کو دەما دەولەتا تورکیێ وەها بکەڤە تەنگاڤیان دە، ب نەچاری هەوارا خۆ دبەتە بەر ڤان مەتۆدان. لێ ئەقلیەتا وان یا شۆڤێنیستی، واتە ئێک نەتەوە، ئێک ئالا، ئێک زمان و ئێک خاک، قەت ئیزنا دیتنا کوردستانەک ئازاد نادەتە وان، ئو ئەڤا کو باس ژ چارەسەریێ دکن، تەنێ و تەنێ سیاسەتا وان یا رۆژانەیە بۆنا نیشاندانا دیمەن و روویەکێ خوەشک و نەرم ژ دەولەتا تورکیێ، ئو خاپاندنا وان ب دروشمێن رەنگ ب رەنگ، بۆنا راکێشانا دەنگێ کوردان بەر ب ئالیێ خۆڤە. هەکی نە دەما کو ئەو ب چاڤێ خۆ دبینن کو رێزدار ئۆجەلان ب بریارەکێ دکارە کوردان بینە سەر کۆلان و شەقامان، ئو ب بریارەکێ ژی داڤیێ ب مەشێن وان بینە، ئێدی ئەڤا دبە بۆ هەر مرۆڤەکی خودان عەقل و مەنتق ئاشکەرە بیتن کو موخاتەب و بەردەنگێ عەسلی یێ چارەسەریێ ئۆجەلانە. لێ ئەم دبینن سەرباری وێ کو باس ژ چارەسەریێ هەیە، هەر باس ژ هێرشێن ل سەر "پ.ک.ک"ێ ژ ئالیێ ئارتێشا تورکیێ ڤە هەیە، ئو هەر رۆژ ژ هەر دو ئالیان ڤە زارۆکێن کورد و تورک تێن کوشتن.

د راستیدا هەموو جەهدا دەولەتێ ئەڤە کو پرسا کوردان ب دانا دروشمێن بێ بنگەهـ بتەمرینە. دەولەتا تورکیێ کو بەردەوام باس ژ چارەسەریێ دکە نها دخوازیت ژ لایەکێ ڤە ب هێریشێن ل سەر "پ.ک.ک"ێ ئو ژ ئالیەک دن ڤە ب باسکرنا ژ چارەسەریا پرسا کورد وسا نیشان بدە کو کورد ل تورکیێ دە ژ هێزێن خۆ یێن پێشەنگ جودانە. سیاسەتەک کو بێ گومان تەنێ بوویە سەدەما بەردەوامیا شەڕ و توندوتیژیێ و نەکاریە بەرسڤا ئەرێنی بدەت.

هەتانی نها چەندین جاری "پ.ک.ک"ێ بۆ نیشاندانا ئامادەبیا خۆ ژ بۆ چارەسەریێ، ئاگربەست راگەهاندیە و ئەو ئاگربەست هەکە دو ئالی ببا، بێ گومان د ڤارێ چارەسەریێ دا، هندەک پێنگاڤ دێ بهاتبان ئاڤێتن. لێ دەولەتێ نە تەنێ ئاگربەست رانەگەهاندیە و هەکە جارەکێ راگەهاندبیت ژی، بخۆ ئەو ئاگربەست شکاندیە، بەلکوو راگەهاندنا هەر ئاگربەستەکێ دزڤرینتەوە سەر لاوازیا "پ.ک.ک"ێ و بەردەوام وان وەکی گروپەکە تیروریست دحەسبینە، کو

کەرنەڤالەک ژ خوپیشاندانا نەرازیبونێ دژی گرتیێن سیاسی یێن کورد د گرتیخانێن تورکیا ڤە

هەر ئەو ئێک نیشان ددە کو دەولەت ل دوو چارەسەریا پرسا کورد ناگەریت، ئو ژ بۆ وان چارەسەر نەکرن و پۆئان نەدان ب قازانجترە هەیا چارەسەریێ. ب هزرا من هەتا "ج.ه.پ" ژی کو هەیامەک بەری نها باس ژ ئامادەکرنا نەخشەرێیا چارەسەریێ بۆ پرسا کورد دکر، ب ڤێ هەلویستا خۆ نیشان دا کو هەر وەک پێشتر ئەو پارتیا هەری شۆڤینیست و دژی کوردن، ئو تەنێ بۆ راکێشانا دەنگێ کوردان بۆ ئالیێ خۆیە کو جارنا وان پیلانان ب کار تینن. ئەو کوردێت کو د ناڤ وان پارتیان دە ژی جهـ دگرن دبە بزانن کو ئیرۆ رۆژێ ب هەر هەلویستەکە وان پارتیێن کو ئەڤ د ناڤ دا جی دگرن، مەبەستا من هەلویستێن ل سەر دەستوورناما شەڕییە، کو دبیتە سەدەما دۆماندنا شەڕ و رژاندنا خوینا ب سەدان گەنجێت کورد، ئەڤ گەنجێت کو ژ بۆ ئاشتی و دێموکراسیێ، ژ بۆ ئستاندنا مافێ خۆ یێ زەوتکری ژ ئالیێ حکومەتا تورکیێ ڤە، ژ جان، مال ئو ژیانا خۆ بهورینە.

دبیت د ڤێ قۆناخێ هەری هەستیار دا کو پرسا کورد ئێدی ب چ ئاڤایی بن ئاخ نابە، هەر کوردەک ژ ئالیێ خۆ ڤە، ویژدانا خۆ بۆ دەمەکێ کێم ژی بیت، بکەتە دادوەر و بریارا خۆ بدەت. یان ل هەمبەری ڤێ حەمی جینایەتا کو رۆژانە ل ژێر سیبەرا دەستهەلاتا "ئاک.پ" ێ دە تێ ئەنجامدان، بێدەنگ نەمینن، یان ژی ئالیێ کێم هەکە بێدەنگ دمینن ل هەمبەری برایێت خۆ دە، کو جانێ خۆ ژ بۆ کوردستانەک ئازاد گۆری دکن د گەل پیلانێت رەنگ ب رەنگ یێت "ئاک.پ"ێ نەبن. چمکو هەیا کورد زێدەتر ل ناڤ دەم و دەزگەهێ وان پارتیێن شۆڤینیست دا جهـ بگرن ئو ل دەرکرنا بریارێت وەک دەستوورنامەیا شەڕ دا، ئالیکارییا وان بکەن، گەلەک ئاساییە کو ئەڤ دێ بەردەوام بن ل سەر ئۆپۆراسیۆنێن قرێژ و دێ هێزێت کورد وەک تیرۆریست و خۆ ژی وەک نوونەرێت کوردان بحەسبینن و دێ وسا نیشان بدن کو تەنێ ئەڤن کو دکارن نوونەراتیا کوردان بکن.

هەر چاڤان کو ل پارلەمانێدە، پارلەمانتارێ کورد سورەیا ئوندەری گۆت: "دوبارەکرنا وان تەجروبە و ئەزموونێت پێشدا، یێیت تێکشکاییی، نەزانین و ئەحمەقیەک تەواوە". تەنێ رێیا چارەسەریێ ژی، نە دروشمێت رەنگ ب رەنگ ئێت ئەردۆغانی و هەڤ هزرێت ڤی، بەلکوو پێنگاڤ هلگرتنا ب کریار ژ بۆ راگرتنا شەڕی و دەستپێکرنا گۆتووبێژان ل گەل نوونەرێن راستەقینە ئێت گەلێ کورد ل ڤی وەلاتی دایە. ژ بلی ڤێ رێکێ باسکرنا ژ چارەسەریێ ل چارچۆڤەیێ دروشمان ژ ئالیێ دەولەتێ ڤە، ئو تیرۆریست حەسێباندنا هێزێت کورد، تەنێ و تەنێ بۆ دوبەرەکی و ناکۆکی ئێخستنا د ناڤ کوردان دەیە و دڤێت گەلێ کورد گەلەک هشیار و سەروەخت و ئێکگرتی بن، چمکو ب هێزبوونا وان ل ئێکەتیا واندایە و ئەوا ئێکگرتنە کو دکارە دەولەتێ نەچار ب پاشڤەکێشێ ل هەمبەری ئێریشان دە بکەت، ئو ل داویێ دە ژی ئەڤا حەق و راستییە کو وێ سەر بکەڤە.

گەلاوێژ، عبدالرحمن مزوری ب میدالیا زێری خەلات دکەت

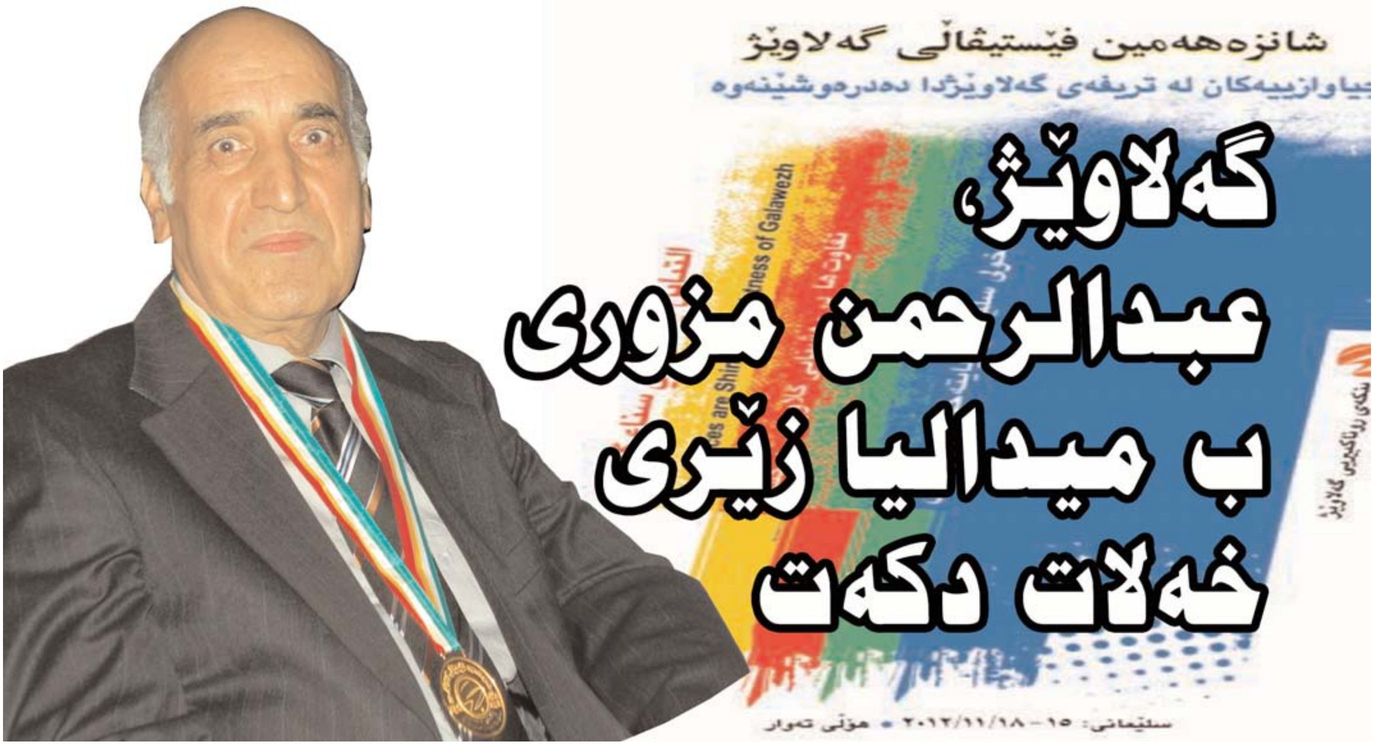

راپورت: چاڤدێر

ئەڤ ساله ژی ل دەمێ خوە ل روژێن ١٥ - ٢٠١٢/١١/١٨ ل باژێرێ سلێمانیێ، بنکێ روناکبیریێ گەلاوێژ شازدەهەمین ڤیستەڤالا هوە یا ئەدەبی و روناکبیری دگێریت و تێدا خەلاتێ سالانە یێ زێرێ بناڤێ خەلاتێ شاعر (هەردی)، بو نڤیسەر و شاعرێ بەرنیاسێ دەڤەرا بەهدینان، (عبدالرحمن مزروی) دهێتە تەرخانکرن و پێشکێشکرن.

شازدەهەمین ڤیستەڤالا گەلاوێژ لبن ناڤێ (جیاوازیەکان لە تریفەی گەلاوێژ دا دەدرەوشێنەوە)، ل روژێن ١٥ تا ٢٠١٢/١٨ ل هولا تەوار ل باژێرێ سلێمانیێ و ب ئامادەبونا سەروکێ حکومەتا هەرێما کوردستانێ و ب دەهان نڤیسەر و رەوشەنبیرێن کورد و عەرەب و فارس و فەرەنسی و چەندین وەلاتێن دی دەست بکارێن خوە کرن. د رێ و رەسمێن گێرانا ڤیستەڤالێ دا چەندین پەیڤ هاتنە خاندن و ژوان پەیڤان ژی، پەیڤا (سەروک مام جەلال، سەروکێ حکومەتا هەرێما کوردستانێ و پەیڤا مەلا بەختیار وەک سەرپەرشتێ ڤیستەڤالێ و د پەیڤا خوە دا سەروکێ حکومەتێ پشتەڤانیا خوە بو پایتەختبونا سلێمانیێ وەک پایتەختێ رەوشەنبیری یێ هەرێما کوردستانێ نیشان دا.

د ڤیستەڤالا ئەڤ ساله دا جوداتر ژ ڤیستەڤالێن بوری، گرنگیەکا زێدەتر ب ڤەکولینان هاتبو دان و چەندین تەوەر هاتبونە تەرخانکرن بو ڤەکولەران و د ڤەکولینێن خوە دا، چ نڤیسەرێن فەرەنسی یان یێن عەرەب یان ژی یێن کورد یان فارس گرنگی ب ئەدەبیات و مێژویا کورد ددان و چەندین تەوەر ئێخستنە بەرچاڤ وەک رولێ کوردان و مێژویا کوردان و ئەدەبیاتا کوردان و زێدەباری ڤەکولینێن هزری و کەلتوری و بابەتێن فەلسەفی و هەمەرنگ و ئێک ژ ڤەکولینێن هاتینە پێشکێشکرن ژی وەک نمونە بناڤێ (کورد د کتێبخانێن عەرەبی دا - کتێبخانا زانکویا ئوردن بو نمونە)، کو ژلایێ دکتور موهەنەد هاتبو پێشکێشکرن و دەربارەی وان ژێدەرێن عەرەبی یێن بەحس ل ژیانا کوردان دکەن، گوتی: ١٣٢٠٠٠ سەد و سیه و دوو هزار نامێن ماستەرێ و تێزێن دکتورایێ دپاراستینە و ژوان ١٢٣١ نامە و تێزێن دکتورایێ دەربارەی کوردانن، ٢٠٪ بریتی نە ژ مێژو ٣٠٪ رەوشەنبیری و رەچەلەک و داب و نەریت ، ٢٥٪ سیاسی، ١٥٪ تایبەتن ب ئاینا و جوگرافیا کوردی، ئەڤێن

ڤەکرنا پیشانگەها پەرتوکان دمیانا ڤیستەڤالێ دا

مەراسیمێن ڤەکرنا شازدەهەمین ڤیستەڤالا گەلاوێژ

دژی هەمەرەنگن.

جهێ ئاماژێ یە ژی کو د هەر چار روژێن ڤیستەڤالێ دا، بەلاڤوکا بناڤێ گەلاوێژنامە ب هەر سێ زمانێن (کوردی، عەرەبی و فارسی) د هاتە دەرئێخستن و ل روژا دوماهییێ ژی و درێ و رەسمەکێ جوان و هونەری دا چەندین خەلات هاتنە بەلاڤکرن و خەلاتێن سەرکەتیێن بەریکانا ئەدەبی یا گەلاوێژ کو ل پێش وەخت دەرگەهێ بەریکانێ بو هەر سێ بوارێن (شعر، چیروک و ڤەکولین)ان دهێتە ڤەکرن و ژ هەمی پارچێن کوردستانێ نڤیسەر بەرهەمێن خوە پێش کێش دکەن و پتشی ژلایێ لیژنەکا تایبەت ڤە، سەرکەتیێ ئێکێ و دوێ و سییێ ژ هەر بوارەکی، خەلاتی وەردگریت و زێدەباری ڤان خەلاتان ژی، سێ خەلات بو دەڤەرا بادینان دهێنە پێشکێشکرن کو ئەو ژی پشتی ژ لیژنێ دەرباز دبن و یێن سەرکەتی بەشداری ڤیستەڤالێ دبن و دهێنە پێشکێشکرن و دهێنە خەلاتکرن و خەلاتێن ئەڤ سالە ژی هەر ئێک ژ (سەلام بالای ـ شعر)، (سعید عوسمان ـ ڤەکولین)، (حەمید گراڤی، کورتە چیروک) شیان بدەست خو ڤە بینن. ئەڤە و خەلاتێ تایبەتێ ڤیستەڤالێ ژی کو خەلاتەکێ زێری یە و وەک مەدالیا، بناڤێ خەلاتێ شاعر (هەردی ئەحمەد) هەر سال بو نڤیسەرەکێ بەرنیاس دهێتە پێشکێشکرن و ئەڤ سالە ژی ئەڤ خەلاتە بەر ب نڤیسەرەکێ دەڤەرا بەهدینان دکەڤیت، ئەو ژی نڤیسەر و شاعرێ بەرنیاس (عبدالرحمن مزوری) بو.

هەر ل دوور ڤی پێشکێشکرنا ڤی خەلاتێ و چەند پرسێن دی، دکتور نەوزاد ئەحمەد ئەسوەد سەروکێ بنکێ روناکبیریێ گەلاوێژ تایبەت بو چاڤدێر گوتی: ل ڤیستەڤالا گەلاوێژ و ل هەمی سالان مە خەلاتەک هەیە بناڤێ خەلاتێ شاعر (ئەحمەد هەردی) و ئەم ڤی خەلاتی ددەینە نڤیسەرک یان بەرهەمەندەکێ کورد و ئەڤ سالە ژی ل شازدەهەمین ڤیستەڤالا گەلاوێژ، مە لیژنەیەک بو ڤێ مەبەستێ پێکئینا ژبو وێ چەندێ کا ڤی خەلاتی بدەینە کێ و لیژنە رێککەفتن کو خەلاتێ ئەڤ سالە یێ ئەحمەد هەردی بدەینە ماموستا عبدالرحمن مزوری، ژبەر کو ماموستای رولەکێ گەلەک دیار د نڤیسینا کوردی دا چ دبوارێ ڤەکولینان دا یان ژی وەک شاعر یان بابەتێن فیکری و بتایبەتی ل بابەتێن جیوپولوتیک، دکتورا ژی د بسپوریا خوە دا ل وەلاتێ هولەندا بدەست ڤە ئینایە و ئەڤ هەمی زانستە و ئەڤ هەمی داهێنانە لدەف ماموستای کومڤەبوینە و ڤان هەمیان وە لمەکریە کو ئەم خەلاتێ ئەڤ سالە شایستەی وی ببینین و خەلاتێ هەردی ژی وەک هەمی دزانن،

نەوزاد ئەحمەد سەروکێ بنکێ روناکبیریێ گەلاوێژ

بناڤێ شاعرێ ئەحمەد هەردی هاتیە دانان و وەک رێزگرتن بو ئەحمەد هەردی و وەک رێزلێنان بو عبدالرحمن مزوری ژی هاتە پێشکێشکرن.

سەبارەت بابەتێن ئەڤ سالە د ڤیستەڤالێ دا هاتینە پێشکێشکرن کو زێدەتر گرنگی ب ڤەکولینان هاتبو دان، د. نەوزاد ئەحمەد گوت: ئەز هەست دکەم کو بابەت د باش بون و بتایبەتی ڤەکولین، کو بابەتێن

نڤیسەر سەعید عوسمان دپێشکێشکرنا بابەتێ خوە دا

جودا جودا و هەمەرەنگ بخوڤە گرتبون، هەر ژ دەستپێکێ ژی مە ڤیا د بابەتێن ڤیستەڤالێ پیچەک زێدەتر پویتەی ب ڤەکولینان بدەین و ب رێژا ئێکێ ژی ڤەکولینێن هزری و فەلسەفەی و هزرا سیاسی و پیچەک ژ هزرا ئەدەبی خوە دویر بێخین، هەر چاوان مە د کونگرەی ژی دا ناڤێ بنکێ ئەدەبی و روناکبیریێ گەلاوێژ گوهوری ب بنکێ روناکبیریێ گەلاوێژ، مە ئەدەبی راکر بو وێ کو هەمی رەوشەنبیریەتێ بخو ڤە بگریت، کە چاوان ئەڤە رەنگێ تەقلیدێ ڤیستەڤالێ بو کو شیعر و چیروک دزال بون و مە هەولدا کو ئەڤ سالە ڤەکولین یا زال بیت و مە چەند تەوەرک دانان و تەوەرێ سەرەکی ژی فرەهیا ئایدولوژی و کەلتوری و فکرا سیاسی و دێ ژ نوکە وێڤە هەولدەین زێدەتر پویتەی ب ڤەکولینان دەین، بو وێ کو زێدەتر دان و ستاندن بهێتە دروستکرن و ئەڤە ئارمانجا سەرەکی یا ڤیستەڤالێ یە و بویە ژمارەکا زێدە یا ڤەکولەر و هزرمەند و رەوشەنبیرێن عەرەب و فارس و بیانی کومڤە دکەین، بو وێ کو بیاڤ یێ خوەش بیت کو ئەڤ دیالوکا زانستی د ناڤبەرا نڤیسەران دا پەیدا ببیت، چ نڤیسەرێن کورد دگەل نڤیسەرێن عەرەب یان فارس یان بیانی بن.

لدوور هەستا وی کو ژلایێ شازدەهەمین ڤیستەڤالا گەلاوێژ ڤە ب میدالیا زێری یێ شاعر (ئەحمەد هەردی) ڤە هاتیە رێزلێنان و خەلاتکرن، عبدلرحمن مزوری گوت: وەکو تشتەکێ مەعنەوی پەرێن من یێن چرمسی ڤەبون، چ نەمابو بو سەر چیایێ گوێژە بفرم! هزرکە دێ هەستا هوزانڤانەکی چبیت، خەلک ل (ملا تاسلوجە) ب بەرملێن گول و سوسناڤە پێشەوازیا وی بکەن؟ کوترێن (تانجەرو) تومکی ژ دەستێ وی بخون؟ چاڤێن من د سالێن حەفتییان دا، هێ جوان و سنێلە بوم، ب دیتنا هەلبەستڤان ئەحمەد هەردی ل سلێمانیێ روون ببون.

هەڤالان دگو ئەڤەیە کەوێ دبێژێ:

فاتیمە دوو چاوی مەستت پر تەلیسم و جوانی یە

پر شەراب و خوشەویستی و ئارەقی یەزدانی یە

بەژن و بالاکەت نمونەی پەیکەری یونانی یە!

خوزی ل دەڤەرا مە ژی دەزگەهێن وەک: سپیرێز، ئەنستیتوتا کەلەپورێ کوری، دەزگەها رەوشەنبیری و لاوان، ئێکەتیا نڤیسەرێن کورد... خەلاتەکێ سالانە مینا خەلاتێ گەلاوێژ بو نڤیسەرەکی، هونەرمەندەکی، زارڤەکەرەکی، سترانبێژەکێ دەڤەرێ تەرخان کربا، بەری خاترا خوە ژ دنێ بخازیت! بەدرخانێ سندی دبێژیت: **سپێدەیا بێتن چ لێبکەم**

گەر دگەنجی دانەهات؟

ئەز دبێژم سپێدەیا گەلەک نڤیسەرێن مە، دپیری ژی دا نە هاتیە وەک سپێدەیا من و وی، لەوان دبێژم:

سپێدەیا دو کەو روبادان

خو دپیری دا نەهات!

داپوشیانا ڤیستەڤالێ ژ لایێ کەنالێن راگەهاندنێ ڤە

شێوەزارێ بادینێ دناڤبەرا سۆرانییێ و بۆتانییێ دا بەرەڤ کیڤە؟!

دریێژە پێدان ب تەوەری

نەبونا زمانەکێ کوردیێ ستاندەرد، بویە ئاریشەیەکا مەزن ل بەر تێنەگەهشتنا خەلکی د زمانێ میدیایێ دا و بەرزەبونا شێوەزارێ بادینی دناڤبەرا بوتانیێ و سورانیێ دا ئەگەرەکێ دی یە، کو خەلکێ ڤێ دەڤەرێ گازندەیان ژ کەنالێن راگەهاندنێ بکەن و بتایبەت کەنالێن عەسمانی و دبێژن بادینی یا د ناڤبەرا سورانیێ و بوتانیێ دا بەرزە دبیت و رەخنێ ل دەزگەهێن راگەهاندنێ دگرن، کو نەشیاینە کاری بو رێنڤیسەک و دیالیکتەکا راگەهاندنێ یا ئێکگرتی بکەن. دێ هەولدەین وەک تەوەر، ڤێ بابەتی د گەل چەندین نڤیسەر و میدیاکاران دا ب ئازرینین و بوچوونێن جودا بەرچاڤ بکەین.

دیڤچوون: رەزڤان

نڤیسەرەک و روژنامەنڤیسەک دبینیت کو گەلەک جاران ئەڤ بابەتە هاتیە ئازراندن و مخابن کارێ جدی ل سەر ناهێتە کرن و گوتی: د سالێن چوویدا، هەر هەیام بۆ هەیامەکێ مژارا زمانێ سازیێن راگەهاندنێ (ب کرمانجیا ژووری) دهێتە ئازراندن، تەوەر ل دوور بابەتی ل سەر بەرپەرێن رۆژنامان هاتینەڤەکرن و جڤین و کۆنفرانس ژی، هاتینە ئەنجامدان. **موسەدەق توڤی زێدەتر گوتی:** ئاگاهیا من پتر ل سەر وان مژارانە یێن د رۆژنامان دا هاتینە بەلاڤکرن، بەلێ هندی من ئاگاهـ ژێ هەی، ئەز دبێژم هند بوون هندی ل سەر بەرپەرێن رۆژناما هاتینە بەلاڤکرن یان رۆژێن جڤینان ب داوی هاتین، ئێدی تنێ مایە د خانە یا ئەرشیفی دا، بێی کو کەسەک ب پرسیت: چما مە هندە ئاخفت و مە چ نەکر...؟ وەکو دی زمانێ سازییێن مە یێن راگەهاندنێ، وەکی خوە ما و چ گوهرین نە کەتنێ، هەر کەس وەک ئەو دزانیت و وی دڤێت یێ د نڤیسیت و د رادیو و تێلەفزیونان دا د پەیڤیت. لەوما هیڤیدارم ئەڤ تەوەرێ (چاڤدێر) د ڤی واری دا، دوا تەوەر بیتن و ئێدی دەست بکارکرنێ بۆ یەکگرتنا زمانێ سازیێن خوە یێن راگەهاندنێ و پەروەردێ بکەین. **ڤی نڤیسەری لدوور شێوێ کارکرنێ گوتی:** کارکرن بۆ ڤێ مەرەمێ یا ب ساناهیە، ئەگەر مە خیرەتا کاری و دلسۆژی بۆ ئارمانجێ و کاری و پێگیری ب ئەنجامێن کاری هەبیت. ئەگەر

ئەگەر لیژنەکا کاری ژ نوونەرێن سازیێن راگەهاندنێ، شارەزایێن زمانی (زاراڤێ کرمانجیا ژووری) و نوونەرێن پەروەردێ بهێتە پێکئینان، هەموو ئالی ژ سازیێن راگەهاندنێ و ئەوێن ب ئەرکێ بەرهەڤکرن یان وەرگێرانا بەرنامێن خواندنێ رادبن، پێشدەم بریارێ بدەن و پێگیرییێ ب بریار و را سپاردەیێن لیژنێ بکەن

لیژنەکا کاری ژ نوونەرێن سازیێن راگەهاندنێ، شارەزایێن زمانی (زاراڤێ کرمانجیا ژووری) و نوونەرێن پەروەردێ بهێتە پێکئینان، هەموو ئالی ژ سازیێن راگەهاندنێ و ئەوێن ب ئەرکێ بەرهەڤکرن یان وەرگێرانا بەرنامێن خواندنێ رادبن، پێشدەم بریارێ بدەن و پێگیریێ ب بریار ورا سپاردەیێن لیژنێ بکەن. **لدوور تەورێن لیژنێ و ئەڤ لیژنە دێ شێت چ کەت، نڤیسەر موسەدەق توفی گوتی:**لیژنە ل سەر سێ تەوەران بهێتە پێکئینان. ئەو ژی یەککرنا زاراڤ یان ئیدیەمان (مصطلحات)، هەلبژارتنا رێزمانەکا یەکگرتی و رێنڤیسەکا یەکگرتی بۆ هەموو سازیێن راگەهاندنێ و پەروەردێ ب دیالێکتا کرمانجیا ژووری ل سەرانسەری باشوورێ کوردستانێ، کار بکەت. د هەر سێ تەوەران دا، نێزیکبوون ژ دەڤۆکێن دی یێن کرمانجیا ژووری و دیالێکتا کرمانجیا ژێری بێتە بەرچاڤ وەرگرتن. ل داویێ ب هزرا من پێکهاتن ل سەر چەند ئیدیەم یان جورە رێنڤیسەکا خەلەت دێ باشتر بیتن ژ وان ئیدیەم و شێوە رێنڤیسا، هەر ئێک یا خوە ب راستر بزانیت.

لدوور چاوانیا پەیداکرنا زمانەکێ پاقژ بو پەروەردێ و فێرکرنێ، ماموستا و شارەزایەک د زمانی دا بڤی رەنگی دبێژیت: وەک دەستپێک دڤێت کرمانجی ب هۆستایی نە شێلی و شەپلتە ببتە زمانێ پەروەردە و فێرکرنێ، چونکو هەر زمانەکێ ژ وارێ پەروەردە و فێرکرنێ بێتە زرپارکرن، بێ گۆمان حوکمێ مرنێ ل سەر دئێتە دان. **نڤیسەر ئیسماعیل تاها شاهین زێدەتر گوتی**: ئەو کرمانجیکرنا ئەڤرۆ ل دەڤەرا بەهدینان و دوبارێ گێلمەگاڤانکی، ئانکو نە بسپۆرانە و ب رێکا تیوەراندنێ دئێتە کرن، ژ بەرێ وان لژنەیێن بێ سەروبەرێن ب رێکا پەیوەندی و پاکانەکرنان و ژ بۆ چەپکرنا پارەیەکێ زێدە هاتینە هلبژارتن، نە ل دووڤ هەڤکووفی و شیانێ، باوەر بکە بووییە جهێ یارییپێکرنێ. بووییە ئەگەرێ تێکدانا زمانی زارۆکێن مە، نە بەس ل خواندنگەهێ، بەلکو خوە ل مال ژی. بووییە ئەگەرێ هندێ کو تێگەهشتن و هزرکرن و ئاستێ زانستی، ب ئاوایەکێ وەسا داکەڤت، قوتابی بگەهتە رێزا حەفتێ و هەشتێ ژی و ب دورستی نەزانت ناڤێ خوە بنڤیست. بۆ زانین تێگەهشتن و هزرکرن ب دورستیا زمانیڤە گرێداییە و ژ بەر هندێ ژی زمان ب خوە ژی، هەر وەکی جڤاکناس و ئەنسرۆپۆلۆجی دبێژن، ئایینە و نەینکا چان و شارستانیا میللەتانە، شادەییێ بۆ پێشکەڤتن و پاشکەڤتنا وان ددت. لدوور پسیارەکێ کا ئایا ئەو زمانێ ئەو بەحس دکەت، دێ چاوان پەیدا بیت، **ڤی نڤیسەری گوت:** دیسا دڤێت وەک دەستپێک زمان ژ رووپا سیاسەتێ و سیاسیيان بێتە رزگارکرن، چونکو پیڤکێن زمانزانی و سیاسەتێ ژێک جودانە. سیاسیيان تەمەت مەرەم و بەرژەوەندێن خوە یێن رۆژێ هەوجەییێ ب زمانی هەیە.. رۆژ نە رۆژا بلندکرنا ساتۆرا زمانبرینێ یە، ژ بۆ دەربازکرنا پرۆژەیێن سیاسییێن ئارمانج و مەرەم ئاشکەرا.. ب چو رەنگان کێماسی نینە هەر ئێک ب زمانێ خوە یێ دایکێ بخوونت و

دڤێت وەک دەستپێک زمان ژ رووپا سیاسەتێ و سیاسیيان بێتە رزگارکرن، چونکو پیڤکێن زمانزانی و سیاسەتێ ژێک جودانە. سیاسیيان تەمەت مەرەم و بەرژەوەندێن خوە یێن رۆژێ هەوجەیی ب زمانی هەیە.. رۆژ نە رۆژا بلندکرنا ساتۆرا زمانبرینێ یە

دڤێت کونفرانسەک ژ زمانزان، راگەهاندنکار، رۆژنامەنڤیس و نڤیسەرا دا بهێتە سازکرن و فەرهنگەکا ئێکگرتی بهێتە دروستکرن و رێکەفتن ل سەر بهێتە کرن و ل سەر ڤان هەمی دەزگەهان بهێتە بلاڤ کرن

بنڤیست. کێلکا تێگەهشتن و ئاقلدارییێ یە و قەد دەڤەرگەری نینە، ل ئێرە کرمانجی بێتە فەرمیکرن و ل دەڤەرا سۆران سۆرانی.. تێکلکرنا پینەدۆزانە، ئەوا ل بەر دگەرێت، ب ئاوایەکێ دارگران و ڤێکنەکەڤتی و ب هندەک هەجەت و مهانەیێن پووچ و نە بنەجە، ڤێ دەڤۆکێ تێکلی وا هە بکت، یان ب مەرەما ئێککرنا زاراڤان، کرمانجی وەک جلکەکێ درپایی ب سۆرانی پینە بکت و کرمانجی بکتە گێلما گاڤانی و ب ناڤێ کرمانجی، زمانەکێ ب ناڤ کرمانجییێ ترەهات ل سەر مە بکتە منەت. ئەز ب خوە ژ بەرێ خوە ڤە سۆرانی ژ ڤێ وەرگێرانا بێ سەروبەرا ژێگۆتی، ئەڤا پرۆگرامێن خواندنێ پێ دئێنە وەرگێران، چێتر دبینم!!! باشتر ئەوە هەر ئێک دیالێکتا خوە دەولەمەند بکت و پێ بنڤیست و چاڤسۆرییێ ب پشتەڤانیا هێزا سیاسەتێ، ل غەیری خوە نەکت و مافی بۆ خوە رەوا دبینت، غەیری خوە ژێ بێبار نەکت، و بریارێن گرێدایی ب زمانیڤە، زانستانە، ژ بەرێ زمانزانانڤە بێنە دان، نە دووڤک و کوریکا هندەک پرۆژەیێن سیاسی بن.

جاران د ناڤ یەک دەزگەهێ راگەهاندنێ دا چەندین رێنڤیس بەر چاڤ دکەڤن و جاران د نڤیسینا یەک نڤیسەری دا، هەمان پەیڤ، یێن هەمان دەستە پەیڤ ب دو رێنڤیسێن جودا هاتینە نڤیسین

رۆژنامەنڤیسەک ئەگەران بو دویرکەتنا دەزگەهێن راگەهاندنێ ل دەڤەران بادینان دزڤرینیت و دبێژیت: دڤیا بایە تشتەکێ ئێکگرتی دناڤبەرا هەمی دەزگەهێن راگەهاندنێ یێن دەڤەرا بادینان دا هاتبا دروستکرن و هەمی ل سەر دریکەفتی بن و پەیرەو بکەن، چ رێنڤیسەکا ئێکگرتی بیت د رۆژنامە و کوڤاران دا یان ژی زمانێ ئاخفتنێ بیت ل رادیو و تەلەفزیونێن مە ل دەڤەرا بەهدینان. **جوتیار نهێلی رێڤەبەرێ رادیویا کەلا ئامێدیێ، گوت** ژێ: هەر چەنەبیت دڤێت کونفرانسەک ژ زمانزان، راگەهاندنکار، رۆژنامەنڤیس و نڤیسەرا دا بهێتە سازکرن و فەرهنگەکا ئێکگرتی بهێتە دروستکرن و رێکەفتن ل سەر بهێتە کرن و ل سەر ڤان هەمی دەزگەهان بهێتە بلاڤ کرن، هینگێ ئەز ل باوەرم هەمی دەزگەهـ و بێ جوداهی، دێ پێگیرییێ پێکەن و دێ مە ژی رێنڤیسەک و زمانەکێ راگەهاندنێ یێ ئێکگرتی هەبیت.

نڤیسەرەک پرسا نڤیسینێ ب ئاریشە دزانیت و دبێژیت: یەک ژ ئاریشەیێن زمانێ نڤیسینا کوردی ل دەڤەرا بەهدینان، پرسا رێنڤیسی یە. ئەڤ کێشە نە ب تنێ ل رۆژنامەڤانییا بەهدینان خویا دبت، بەلکو د کتێبێن خواندنگەهان دا، د پرتووکێن نڤیسەران دا، هەتا ل زانکۆیێ ژی ئەم دبینن هەر ماموستایەک ب رێنڤیسەکا تایبەت دنڤیست و بەرێ خوێندکاران ژی ددەتە وێ رێنڤیسا وێ باوەری پێ هەی. عسمەت محەمەد بەدەل زێدەتر گوت ژێ: نە بتنێ ئەڤە، جاران د ناڤ یەک دەزگەهێ راگەهاندنێ دا چەندین رێنڤیس بەر چاڤ دکەڤن و جاران د نڤیسینا یەک نڤیسەری دا، هەمان پەیڤ، یێن هەمان دەستە پەیڤ ب دو رێنڤیسێن جودا هاتینە نڤیسین؟ ب دیتنا من پێدڤی یە ل ڤێ دەرێ چەند پرسیاران ئاراستە بکەین، ئەرێ پیڤەرەکێ زانستی هەیە، بۆ دیارکرنا ئاوایێ دروست؟ ئەرێ لێڤەگەرەک (مەرجع) هەیە پشتبەستنێ پێ بکن، ئەرێ ئەکادیمیا زانستی لێڤەگەرەک جهێ باوەرێ یە ل ناڤ نڤیسکار و رۆژنامەڤانێن بەهدینان؟ لدوور رێگە چارەسەریان، ڤێ نڤیسەری گوت: ب دیتنا من تاکە پیڤەر، رێککەفتنە ل سەر ئاوایەکێ دەستنیشانکری، بو نمونە، ئەگەر بهێتە نڤیسین (د مال دا) یان (د مالدا)، ئانکو (دا) پێڤە بت یان جودا بت، ئەڤە نە کێشەیە، کێشە رێککەفتنە ل سەر یەک ئاوایی. دەربارەی لێڤەگەری ژی، مە ل بەهدینان چو لێڤەگەر نینن و مادەم پرس ل ڤێ دەرێ پرسا رێنڤیسی یە، گەلەک ئاساییە ئەم رێنمایین ئەکادیمیا کوردی بکەینە لێڤەگەر و ئەم هەموو ل دووڤ بچن، چونکی وەکو دی ئەستەمە ئەم ل سەر یەک ئاوایی رێکبکەڤن و کەس بۆ یێدی نادانت، بەلکو هەر یەک یێ دی ب نەزان ددانت. دەربارەی کێشەیا دەڤۆکێ

ژی، ماموستایێ نڤیسەر عسمەت محەمەد بەدەل گوت: ب گشتی دو بۆچوون هەنە، یەک ژێ داخوازا هندێ دکت کو دەڤۆکا بەهدینان (تایبەت یا دهوکێ) پەیرەو بکن و خوە دوور بکن ژ هەولێن نێزیککرنێ ژ دەڤۆکێن دی یێن کرمانجی. بۆچوونا دی ژی ئەوە بۆتانیێ پەیرەو بکن، وەکو ل هندەک کەنالێن ئاسمانی دهێتە ب کارئینان. دڤێ دەربارەی ژی دا، ب دیتنا من باشترە هەول بهێنە دان ژ بۆ لێکنێزیککرنا بەهدینیێ ل گەل دەڤۆکێن دی یێن کرمانجی، هەتا نهۆ ئاوایێ کۆمێ (یێن) جهێ خوە گرتییە د زمانێ نڤیسینێ دا ل دەڤەرا بەهدینان، دیسان تیپا (وو) یا جهێ (وی) دگرت، وەکو (نوو، کوور، دوور.... هتد)، ئەڤە پێنگاڤەکە ژ بۆ نێزیکبوونێ ژ دەڤۆکێن دی یێن کرمانجییێ، لێ دیسان گەلەک سەخلەتێن دەڤوکا بەهدینی ماینە، دیسان وەکو پەیڤ ژی گەلەک پەیڤ ژ دەڤۆک و دیالێکتێن دی، (بەلکو جاران ژ زمانێن دی ژی) هاتینە وەرگرتن، ئەڤە ژی زەنگینکرنە و هەکەر وەسا نەبت، زمان دمینت بێ شیان کو دەربرینێ ژ بیاڤێن زانستی و فیلۆسۆفی و هزری یێن نوو بکت.

فیستەڤالێن چالاکیێن قوتابخانان
یێن هۆزان خواندنێ و هەلسەنگاندنا شاش!!

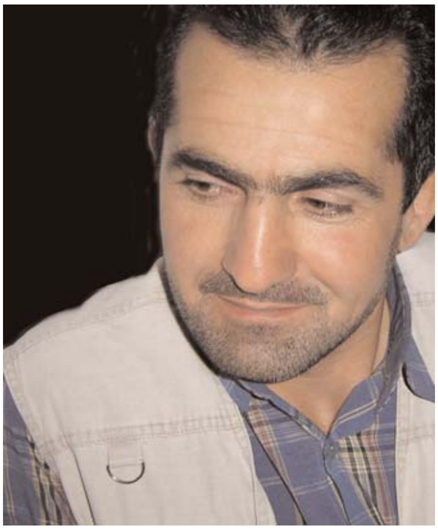

جەمیل شێلازی

بۆ چەندین سالانە دویڤچوونا وان ڤیستەڤالێن هۆزان خواندنێ دکەم، یێن بۆ قوتابخانان ژ لایێ چالاکیێن قوتابخان ڤە دهێنە دانان. لێ تشتێ هەر سال دووبارە دبیت، ئەو شاشینە یێن لیژنێن هەلسەنگاندێ بۆ قوتابیێن (ئێکێ و دوێ و سیێ) دکەن، لسەر ئاستێ قوناغا بنەرەتی و ئامادەی، لەورا من ب فەر دیت وەک رەخنەیەکێ بدانمە بەر چاڤێن جهێن پەیوەندیدار، کو ئەڤ شاشیە نەمینیتە بەردەوام و پەروەردا ئامێدیێ دێ کەینە نموونەیێ بو ڤێ بابەتی.

هەلبەت هەر ڤیستەڤالەک یان بەریکانەکا بیت پێدڤی ب هندەک مەرجان هەنە بۆکەسێ بڤێت پەشدار دبیت، لەورا دبینین ئەو رێنماییێن پەروەردا ئامێدیێ بۆ ڤیستەڤالا هۆزان خاندنێ دانین، ل دویڤ نڤیسارا ژمارە (٥٨٥٣) ل رێکەفتی (٢٠١٢/٩/٢٦) هاتیە رەوانەکرن بۆ کارگێرییێن قوتابخانان، د یەکەم رێنمایی دا هاتیە:

ﻫەر قوتابخانەکا بەشدار دێ زیرەکترین قوتابیێ خۆ دبوارێ (هۆزانێ) دا بەشدار کەت، ب مەرجەکی کو هۆزان ژ نڤیسینا قوتابی بیت یان بەرهەم یێ قوتابی بیت و ماموستایێ (زمانێ کوردی) یێ هاریکاربیت دگەل ماموستایێ هونەری ژ ئالیێ ئەدەبی ڤە)..

هەر چەندە ئەڤە یەک ژ مەرجێن سەرەکی یێن بەشداربوونێ نە، لێ بەلێ هەتا نها یەک قوتابی بەشداری نەکریە، کو هۆزان ژ نڤیسینا قوتابیێ بەشدار بیت، بەلکو هەمی هۆزان گەلەک و گەلەک ژ ئاستێ وان قوتابیێن بەشدار د بلندترن، لەوما دبینین هەر هەلبژارتنا ڤان هۆزانان ژ لایێ لیژنا هەلسەنگاندنێ ڤە مەزنترین شاشیە دەمێ وان هۆزانان دهەلبژێرن و دەلیڤێ ددەنە قوتابیان بەشداریێ د ڤیستەڤالێ دا بکەن. کو ئەڤە بخۆ ژی دهێتە هژمارتن (غش)، چونکە یێ هۆزانا کەسەک دی دخوینیت کو نە مولکێ وی یە.

یا ژ من وەرە ئەڤ لیژنە بخو نە یا شارەزا یە د کارێ خودا، لەوما شاشیان دکەن. خالا دن، چو بۆ قوتابیێ بەهرەمەند نە هاتە کرن، شیانێن بەهرەمەندیا وی نە هاتنە زانین. لەوما دبێژم بلا هۆزان بهێنە هەلبژارتن ل دویڤ رێنمایان و ژ نڤیسینا قوتابی بیت، ئەگەر هۆزان یا سادە ژی بیت، نەک هۆزانا

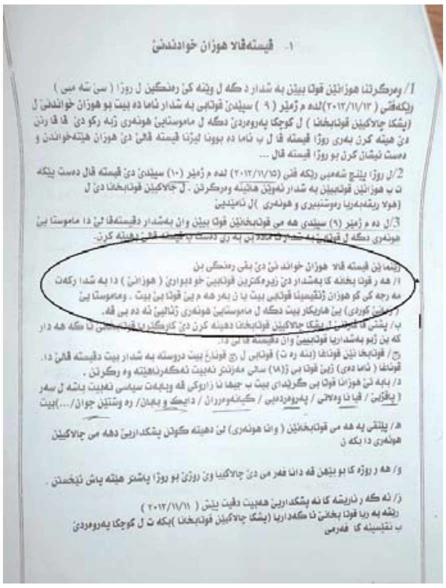

١- ڤیستەڤالا هوزان خواندنێ

1/ وەرگرتنا هوزانێن قوتابیێن بەشدار د ...

2/ ل روژا پێنج شەمبی رێکەفتی (٢٠١٢/١١/١٥) لدەم ژمێر (١٠) سپێدێ ...

3/ ل دەم ژمێر (٩) سپێدێ ...

رێنماێن ڤیستەڤالا هوزان خواندنێ ...

أ/ هەر قوتابخانەکا بەشدار دێ زیرەکترین قوتابیێ خو دبوارێ (هوزانێ) دا بەشدار کەت ب مەرجەکی کو هوزان ژ نڤیسینا قوتابی بیت یان بەرهەم یێ قوتابی بیت . وماموستایێ (زمانێ کوردی) یێ هاریکار بیت دگەل ماموستایێ هونەری ژ ئالیێ ئەدەبی ڤە.

(٢٠١٢/١١/١١)

کەسەک دی بیت کو ژ کەلەخێ قوتابی مەزنتربیت!

هەر ژ شاشیا ڤان لیژنان، د هەموو چالاکیێن پەروەردا ئامێدیێ دا، هەموو دەما پشکا شێری بەهرا قوتابخانێن سەنتەرێ باژێرێ ئامێدیێ نە. ژ نوی ژ ڤێ بەهرێ ژی بتنێ کوری بەهرا هەمی قوتابخانێن دی یێن سەر پەروەردا ئامێدیێ نە و ئەز زێدەتر درێژ ناکەم یا مای بلا بریار بۆ خواندەڤای بیت، دویڤچوون ژی بۆ لیژنێن پەیوەندیدار بن.

"بۆ چەندین سالانە
دویڤچوونا وان ڤیستەڤالێن هۆزان خواندنێ
دکەم، یێن بۆ قوتابخانان ژ لایێ چالاکیێن
قوتابخانان ڤە دهێنە دانان.
لێ تشتێ هەر سال دووبارە دبیت، ئەو شاشینە
یێن لیژنێن هەلسەنگاندێ بۆ قوتابیێن (ئێکێ و
دوێ و سیێ) دکەن، لسەر ئاستێ قوناغا
بنەرەتی و ئامادەی"

کۆچکا شاهی ل سەرسنکێ دێ بیتە چ!

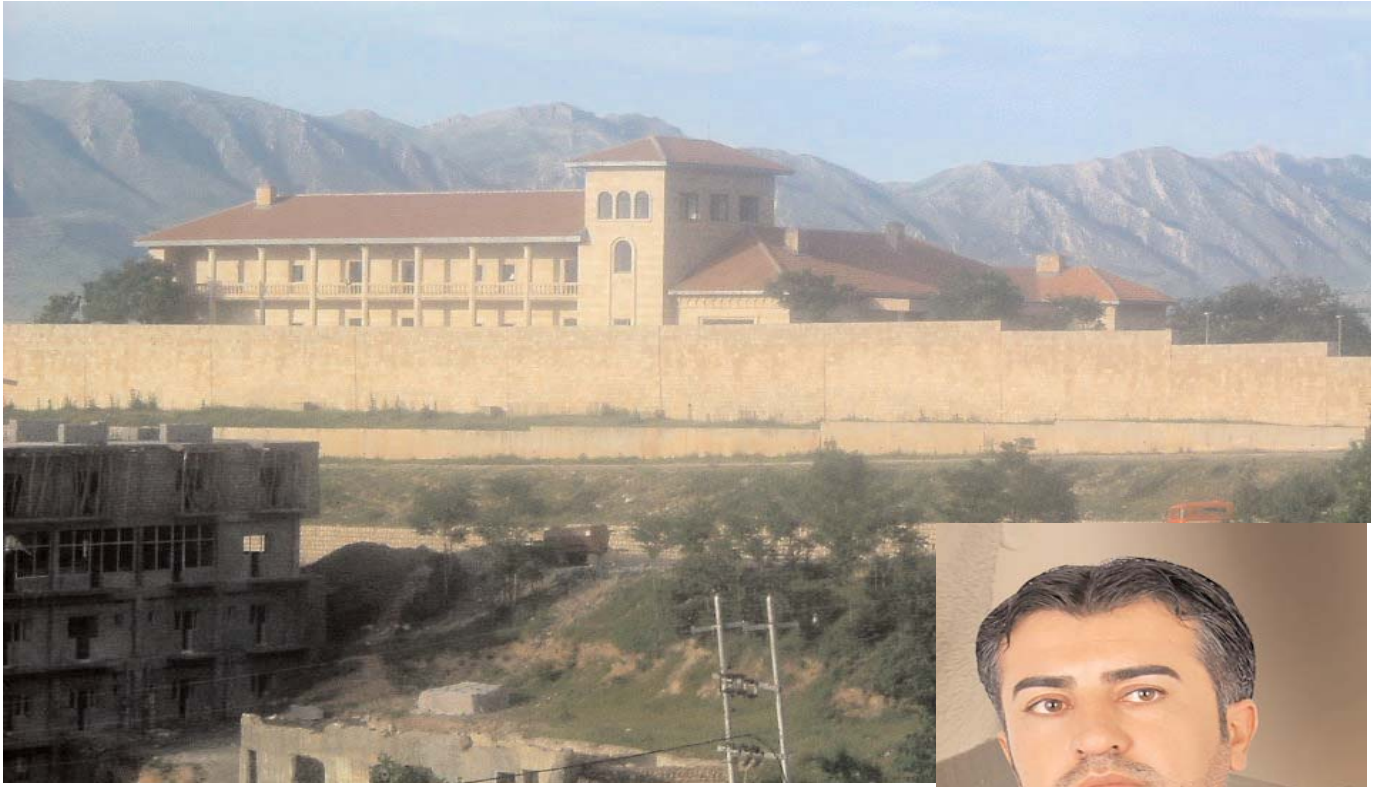

نیهاد ئویرەماری

هەر ژ کەڤن دا، سەرسنک ب هاڤینگەهـ و جهەکێ گەشت گوزاری هاتیە ناسکرن، نوکە ژی هەر هاڤینگەهە، لێ بدیتنا من بتنێ ناڤ مایەڤە، ژبەر کو چ تشتێن وەسا لێ نەهاتینە دروستکرن کو خەلک قەست بکەتێ، وەکو پارکە و باغچێن بەرفرەهـ کو ببیتە جهێ بێهنڤەدانا خەلکەکی یان ژی خەلکێ وێ بخو دەمێن خو لێ ب بورینن.

راستی ژی جهێ داخێ کو هاڤینگەهەکا وەکو سەرسنکێ کو ل سەر ئاستێ عراقێ هەمیێ ب گەشت و گوزاریێ یا بەرنیاس بو، نوکە هاتیە پشگوهـ هاڤێتن. هەروەسا سەرسنک ب گەلەک تشتا یا بەرنیاس بو، بو نمونە ناڤ و دەنگێن وێ و جوانیا وێ هند بەلاڤە ببو، ئەگەر ئێکی ل وەلاتێ چینێ ژی وێنێ کوچکا شاهی یان ئوتێلا بەری دیتبانە، دا زانیت ئەڤە هاڤینگەها سەرسنکێ یە.

ئوتێلا بەری، کو ئێک ژ وان ئاڤاهیێن بەرنیاسە و بویە هێمایەک بو ڤێ هاڤینگەهێ، جهێ داخێ یە کو هەر ژ پشتی سەرهەلدانێ وەرە هاتیە وێرانکرن و تا نوکە ژی نەهاتیە نوژەنکرن، خوشبەختانە کوچکا شاهی وەکو خو مابو ڤە و دیسان ژی ژلایێ حکومەتا هەرێمێ ڤە هاتبو نوژەنکرن ڤە و براستی ژی رەوشەکا جوان دا بوو هاڤینگەها سەرسنکێ و خەلکەکی وێنە ل بەر دەرگەهێ وێ بو بیرهاتن دکێشان و دیسان خەلکەک دشیا ل دەوروبەرێن وێ ژی را بهێت و بچیت، لێ ئەڤرو ئەو ژی نە مایە ژبەرکو کوچک و ئاخا وێ ژی کو ئەو گرێ لێ هەما ب جارەکێ هاتیە داگیر کرن، دەرکەڤتن یێن شاهێ ئوردنێ!

براستی ژی سەیرە، مانێ شاهـ شاهێ عیراقێ بو و مال و مولکێن وێژی یێن گەلێ عیراقێ بون، هەر چاوا بیت ئەڤە بو ماوێ چەند هەیڤا یە ئەو کوچک دهێتە ژلایێ حکومەتا ئوردنێ ڤە نوژەنکرن، بێی کو کەسەک بزانیت کا دێ ئەوکوچکێ بیتە جهێ چ و یا جهێ حێبەتیێ ئەوە، کو ب بریارەکا فەرمی بهیچ رەنگەکی نابیت کەس نێزیکی دەروبەرێن کوچکێ ژی ببیت، ئانکو سەرەدانا وی ئاڤاهی ل بەر خەلکی هاتیە قەدەغەکرن.

ئەرێ لڤێرە پسیار ئەوە ما کەنگی ئەو کوچک جهەکێ سەربازی یە یان هەوالگێری؟ ئەرێ بوچی ب ڤەشارتی کار تێدا دهێتە کرن؟ دیسان ژی کرێکارێن وێ ژی پرانی رەگەز عەرەب و بیانی نە، ئەرێ ما کرێکار ل سەرسنکێ ژی نەبون کاری تێدا بکەن، ئەگەر بتنێ بهانە ئەو نەبیت کو ئەڤ کەسێن بکارێ نویژەنکرنا ڤێ کوچکێ رادبن کو ئاڤاهیەکی ژێ دروست بکەن و کەس نەزانیت چاوانە؟ براستی ژی جهێ پسیارێ یە، ئەرێ کوچکا شاهی دێ بیتە چ؟!!

رێزمانا کرمانجیا ژوری و ژێری یا هەڤبەرکری، ل بەر رەخنە و خەپارێ..؟!

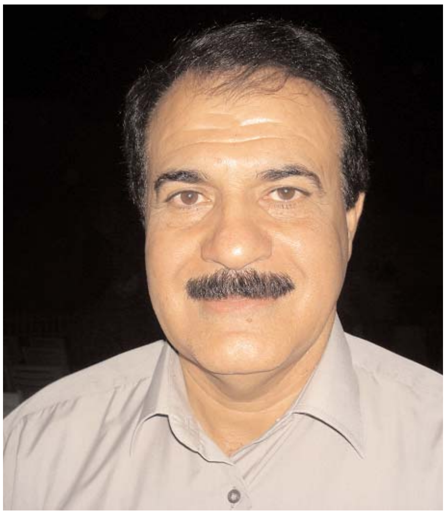
سەدیق حەجی وەلی بەرواری

رێزمانا کرمانجیا ژوری و ژێری یا هەڤبەرکری ل سالا ١٩٨٧ز، هاتیە چاپکرن و ژلایێ سەیدایێ "صادق بهاوالدین ئامێدی" ڤە هاتیە دانان. ئەڤ پەرتووکا هێژا، مینا کارێن مشت بەها و تژی نرخ هاتیە ئەنجامدان، چنکو ژ لایێ رێزمانناسی (زانستێ رێزمانێ) و پشکێن ئاخفتنێ ڤە یا تمامە، کوچ کێماسی یێن وەسا بەر چاڤ لێ دیار نینن، هەمیشە تێر و تەسەل هاتیە درکاندن، لایەکێ دیێ ڤێ پەرتووکێ زێدەتر هێژا و بەهادار دکەت، ئەو ژی ب هەر دو زارێن سەرەکی، ئانکو ب کرمانجیا ژوری و کرمانجیا ژێری هاتیە دانان و د هەمان دەمدا، هاتیە هەڤبەرکرن.

لێ ل ڤێرە داخاز بوو، ئەو دار ژ نوی ڤە زیندی ب بیت و تازە بهێت خەپارەکرن، ئەو کوهگەهـ و پەمبلووکێن ژ خوینا وێ شین، ژێ بهێن دان پاش و ژ ناڤ ئاده بن، جهێ وێ بۆ رپن و تازە ژینێ خۆش تر لێ بهێت، ب ناڤێ دارێ هاتیە گوتن، چونکو زمان وەک دارێ یە، دەم بۆ دەمی هێژایی کەزاخ و خەپارێ یە.

لێ ئەو کوژیێن دکەڤنە بەر هەلشکافتن و لێ نێرینێ و پێدڤی تیرێژێن روناهیێ، کو شین و گەش تر لێ بهێت، بووینە جهێ ل سەر راوەستانێ و بوچوونێ؟ ئەو ژی دڤان خالێن ژێری دا خرڤە دبن:

١ـمورفیما گیرەک، ٢ـراناڤێن لێکدایێ پەنی ٣ـ راناڤێن نە دیارێ سادە. (٤ـ راناڤێن هەیی).

١ـ مورفیما گیرەک:

ل ڤێرە مەرەما دانەری ب مورفیما برگەوات نەبوو (گیرەکا واتادار نینە)، یان واتا نەبوو. واتە؛ مەبەست ژێ مورفیما پەیڤوەر یان لاگران چ واتا و رامان نینن. بەلێ د پەیڤسازن؛ وەک ناڤبری د ڤێ پێناسا ناڤێ دارشتیدا دیاری:

"ناڤێ دارشتی؛ ئەو ناڤە یێ کو پاشپرت دچنە سەر ناڤێ خوری و ناڤێ دارشتی د زمانێ کوردیدا درست دکەن. پاشی مورفێما خوری و مورفێما گیرەک پێناسەکریە١:

١ـ مورفیما خوری، ئەو مورفێمە یا کۆ مەعنەدارا خو سەر هەبیت وەک: دان، زار، بن...

٢ـ مورفیما گیرەک، ئەو مورفێمە یا کو مەعنەدارا خو سەر نەبیت. کو سەربەخو واتا نەبیت. مورفێما گیرەک، پارڤە دبیت ب سەر ڤان پار و پشکێن ژێری ڤە:دیسا ئەڤە جهێ بوچوونێ بوو؛ دانەر دان ب ئەڤان لاگران؛ دان، زار ، گەهـ بەر.. هتد. ناکەت وەک پێناسێن کەڤنارە یێن پاشگران. لێ ل ئێرە دان ب وێ چەندێ دکەت کۆ ئەو د سادەنە و مەعنەدارن. ژ لایەکیڤە، ئەڤە وەک ژێدەرەکێ نە راستەوخو بۆ ڤەکولینێن سەردەم یا قەنجە. کو دانێ پێ دکەت کۆ ئەڤ لاگرێن ناڤ بری، د واتادار و پەیڤوەرن. "ب دیتنا من مشە لاگر پەیڤێن خورینە، لەوا د واتادارن"

ژ لایەکێ دیڤە بۆ ژێدەری لەنگیە، چونکو ئەو بخو پاشگرن، دانەری دگەل پێناسا پاشگران نە داینە. پاشی هەر ئەو دگەل نزیکی بیست و سێ ژ ئەڤان لاگرێن واتادار و پەیڤوەر وەک نموونە بۆ پاشگران ئینایە.

بەلێ سەبارەت واتاداریا مورفێما گیرەک (لاگر) لێ دزڤریت و دیسا دبێژیت:

"مورفیما گیرەکزحسخححچ ئەو مورفێمە یا کو مەعنەدارا خوسەر نەبیت.کو سەربەخوچ واتا نادەت. ئەوە مورفێما گیرەک وەک: پاشگر، پێشگر، نیڤگر٢".

ئەڤە بۆ ژێدەری جهێ گومانێ بوو، ژبەرکو ل ڤێ پێناسێ پێپاش بوویە، هەلبەت هندەکا ژ وان واتا خو یا فەرهنگی هەیە و هندەکا واتا خو نینە. ئەوێن واتا هەین پرانیا وان وەک ئەڤان لاگرانن: دان، زار، بەند، گەهـ، گر، مەند... هتد، ئانکو بناڤێ لاگرێن واتدار و چەلەنگ ناڤ بووینە، لێ هەر چەندە هندەک لاگران واتا خۆ هەیە. ئەم د کارایە ب وێ واتایێ زاراڤێن نوبەر هاتینە سازکرن٣.

ئەو گیرەکێن دی ئەوێن واتا خۆ نەبن وەکو نیڤگر و ئەوان پاشگر پشگرێن رەنگ پیت و برگێن بێ واتا، بناڤێ گیرەکێن کوهـ و نە چەلەنگ ناڤ دکەن.

ئەڤ پەرتووکە دانێ ب وێ یەکێ ناکەت، کۆ مورفیمێن لاگر (پاشگر و پێشگر) هندەک ژ وان دواتادارن و هندەک ژوان دبێ واتانە.

أـگیرەک:

گیرەک وەسا دخوازن ل سەر دو جوینان دابەش ببن. وەکی ئەڤێن ل خوارێ:

١ـ مورفیما واتادار و پەیڤوەر: وەکی لاگرێن واتادار (دس) و هندەکێن دیتر د واتادارن.

٢ـ مورفێما بێ واتا و پەیڤوەر: وەکی نیڤگر و نیڤبەند و سەرگرتی و داویگر و دورمانگر و ئەڤێن دی دبێ واتا و پەژنن.

ل ڤێرە پەیڤا گیرەک: زاراڤەکێ ڤەکریە بۆ ئەڤان مورفێما هەمیان ل کارە وەک (پاشگر، پێشگر، نیڤگر، نیڤبەند، سەرگر، داویگر، کارێ بێ هێز، راڤێ لکاو، نیشانە و ئەلۆمۆرف... هتد).

وەک بنەما دڤێت رێزماننناس (زانا یێن رێزمانێ) خۆ ژ ڤێ ئالوزیێ رزگار کەین، ل سەر دو جوینان دابەشکەین وەکو د ئەڤان خالێن ژێریدا ل کارن:

١ـلاگر (مورفیما پەیڤوەر):

مورفێما پەیڤوەر؛ ژ پاشگر، پێشگر، نیڤگر، نیڤبەند، سەرگر، داویگر و دورماندور پێکدهێت. ئەڤە بناڤێ لاگرێن پەیڤوەر یان مورفێما پەیڤوەر هاتینە ناڤکرن، کۆ هەمیشە کارۆکریارێ وان پەیڤسازی ئانکو وشە وەریە.

٢ـگیرەکێن دی:

وەکو؛ کارێ بێ هێز، راناڤێ لکاو، نیشانە و ئەلەمۆرف و..، کو هەر ئێکێ ژ ئەڤان کارێ خو یێ تایبەت هەیە، ئەو کار ژی ناهێتە دگەل لاگران (گیرەکان)، بەلکو د جهێ خۆ دا وەک لاگرانە. بەلێ دکارێ خۆدا د جودا نە و پەیڤساز نین، پێدڤیە هەر ئێک ل دویڤ سەنتێ خۆ ب چیت، ل دویڤ جوینێن ئاخفتنێ یا پەیوەندی پێڤە بهێن دابەشکرن و دانان، وەکو ئە ل ڤان جوینکرنێن پێدا دابەش بووین:

أـ کارێ بێ هێز: » بچیتە دگەل جوینا کاری و چاڤکی.

بـ راناڤێ لکاو: » بچیتە دگەل کوما راناڤان.

جـ ئەلەمورفێن کاری: » بچنە دگەل کاری٤.()

دـ نیشانە: » ژی جودا ژ لاگران دێ جهێ خۆ گرن.

هندەک چاوکانیا راناڤێ لکاو (راناڤێ پێڤە)، ژ کوما راناڤێن جودا (جوێ) یا جودا کری و کارێ بێ هێز ژ کوما کاری و چاڤکی یا جوداکری و یێن داینە دگەل گیرەکان. ئەڤ رێبازە وەک دبینم، یا لەنگ و لاوازە، هەر ئێک دگەل هەڤدار و سەمتێ و خۆ و پشکا خو بیت، یان بابکێ خۆ بیت باشترە بۆ فێربوون و پەروەردێ ئاسانترە، ئانکو بۆ قوتابی یان بۆ تێگەهێ پەروەردێ یا قەنجە٥.

٢ـجیناڤێن لێکدایێ پەنی :

راناڤێ لێکدایێ پەنی و نەناس: ئەو راناڤە یێ کو ژ یەیڤەکا سادە و زیادەکێ پێک دهێت، ل پەی ئەڤێ پێناسینێ؛ ئەمێ زیادەک ب ڤان راناڤا ڤە بیت. ئەڤە دهێتە هەژمارتن ژ راناڤێ لێکدایێ نەدیار و پەنی.

هەر چەندە، هندەک راناڤێن سادە یێن جوتکرین و ل رێزگەها راناڤێن پەنی یێن رێزکرین و تێکەلێک کرین، ئەڤە گومانە، چونکی ئەڤ راناڤە تێکەلێک نابن و دو جورن، د زمانێ مە نە راناڤێن سادە و لێکدای هەنە، لێکدای وەکی پێناسا خۆ دئاشکرانە.

ئەڤ راناڤە (هەر، هەمو، هیچ، قەد، هەچ... هتد) ئەڤنە د سادەنە یێن هاتینە جوتکرن و داینە دگەل راناڤێن لێکدای. پاشی سەیدایێ (صادق) ژ پێکڤەگرێدانا دو راڤێن سادە راناڤەکێ لێکدای یێ دروستکری٩.

ئەڤە بوویە جهێ گومانێ..؟ وەکی دبێژیت: "هەر کەسەک، هەر کەسێ، هەر تشتەک، هەر هندێ، ئانکو هەمو کەس، هەمو تشت، هەمو گیانەوەر، هەمو بەرخور... هتد".

ب دیتنا من ئەڤ بنگەهە هوسا بۆ زمانی نە یێ درستە، ئەڤە قوناخەک بوو یا بەری نهو و چوو بوری، بۆ ئایندەی ئەڤنە هوسا دەست نادەن. ئەمێ ئێک راناڤ دبنە راناڤێن جوت و دبنە راناڤێن لێکدەر پێکڤە، ئەڤ بنکە بۆ زمانی نە یێ رەوایە.

ژبەرکو (هەر، هەمو، هیچ، قەد... هتد) تەکن دێ دەنە دگەل کۆما راناڤێن تەکدا، نابیت هەڤدو بگرن و دگەل هەر دو کومان دا ما بن. یان دگەل کوما سادە و دگەل کوما لێکدای پێکڤە بژین. پا ئەم دکارین هوسا ئەڤان راناڤان دگەل هەمو پەیڤان ب کار بینین و تەڤ پەیڤ دێ بنە راناڤێن جوت و لێکدای و مورفێما (هەر) بۆ نموونە:

هەر بەر، هەر ئاخ، هەر جانەوەرەک، هەر مویەک، هەر مرۆڤەک، هەر وارەک، هەر کارەک هەر و هەر... بۆ بێ دیماهی(ب د)... هتد.

یان مورفێما (هەمو) وەک نمونە: هەمو ئاخ، هەمو دار، هەمو داروبار، هەمو خشندە، هەمو فرندە، گەزندە، هەمو کار..تد. ئانکو (هیچ): هیچ ئاخ، هیچ یاسا، هیچ مروڤ هیچ نڤێس، هیچ رامان..تد، هەروەسا مورفێما (قەد). ئەڤە هوسا وەکی بنەمایەکێ بێ دیماهیە (ب د).

ڤێجا ئەڤە جهێ لاوازیێ بوو، بۆ پەروەردەێ و فێربوونێ ژی ئارێشە یە. هەلبەت بۆ زمانی ئەو بنەمایێ بێ دیماهی و ڤەکری بیت، ب گران و نە دارشتی دهێتە هەژمارتن.

ئەڤنە: (هەر، هەمو، هیچ، قەد... هتد.) راناڤێن رویتن و سادەنە و ئەڤنە (کەسەک، چەندەک، هندەک...هتد.) راناڤێن لێکداینە. نە یا زانستی و درستەکو راناڤێن سادە و لێکدای دگەلێکدا بهێنە جوت کرن و ب بنە راناڤێن لێکدای.

هەکە وەسا بیت، یان وەکی وان بیت ئەڤ راناڤە پێدڤی پێناسەکا دی نە، ئەو ژی نە تشتەکێ زانستی یە بۆ زمانی نابیتن. بەلکی دهندەک دوخاندا بناڤێ راناڤێ جێمک ناڤکەین. راناڤێ جێمک و بیژەکە:

(ئەو راناڤە یێ کو ژ دو راناڤێن پەنی پێک دهێت. ما دەم پێناسا وێ ب ڤی رەنگێ ناڤبریە). ئەڤە ژی هەر ژ بۆ راناڤێ (هەر، هەمو، هیچ، قەد... هتد) بتنێ نە. یان ب ناڤێ زرەکە (الشاذ) ناڤکەین، چونکی تەنیا بۆ وان ئەڤ چەندە یا ڤەکریە. بنەما یێ ڤەکری دیسا نابیتە بنکەکێ رێزمانیێ دروست. ئەڤە شاشیە بۆ زمانی، هەر چەندە دڤێت جوت نەبن و جیناڤێن لێدەر د زمانێ کوردیدا پەیدا نابن١٠.

پرانیا زمانزانان ئەڤ راناڤە یێن تێکەلێک کرین، لێ دیسا بۆ بنگەهێن رێزمانی ئەڤە ناگونجن بلا رایا یا گشتی ژی بیت. دو راناڤێن تەک جوتکەین و راناڤێن لێکدای لێ پەیدا بکەین. یان دگەلێک جوت ب بن. هەر دو سادەنە ژ کۆما تەکن. جار ب دەنە جەم کوما لێکدای جار ژی بدەنە جەم کوما سادە. بۆ زمانناسی نە بنەمایەکێ رەوایە؟ ئەڤ راناڤێن سادە دبیاڤێ راناڤێ پەنی دا ب تنێ دگەل ئێک ل کارن.

رایا راست (رای الراجح)؛ بنگەهێن رێزمانی نابیت ب بنە بنکێن ڤەکری، یان دڤێت بناڤێ بیژەکە بن. چاخێ دو راناڤ جوت بوون، دبنە راناڤێن ڤەکری و رەها و لێکدەر، رێسا و بنکێن وەها بێ دیماهی نابنە بنکێن رێزمانی و رێزمانزانی.

٣ـ جیناڤێن نە دیارێن سادە زذژرڕذرڕرڕ حزخذخحححذب

سەیدایێ دانەر (صادق) ئەڤان راناڤێن سادە لێکددەت دگەل "کەس، تشت" و دکەتە دو جوین (ا، ب) جار بۆ کەسی، جار بۆ تشتی ب کار هاتینە. ئەڤە جهێ لەنگیێ و گومانێیە. دویرە ژ زانستێ زمانی. چونکی نابیت جوت ب بن، وەکی بەری نهو هاتیە شلوڤەکرن.

د ئەڤێ هێلکاریا ل خوارێ دا یا دیارە. ئەڤ راناڤە بۆ هەر دوان (کەسی، تشتی) وەکی ئێک دهێنە بکارئینان بێ کۆ جودایەک هەبیت. مرۆڤ دکاریت ئەڤان راناڤێن ژێری هەمیان بێ جودایی دگەل (کەسی) یان دگەل (تشتی) وەکی ئێک ب کار بینیت. بۆچی دێ ژێک هێنە ڤاڤێرتن و جوداکرن و ب بنە دو جوین وەکی ڤی ژێدەری گوتی. هەلبەت ئەڤە ئالۆزیە بۆ رێزمانێ بۆ خوێندەڤانی. ئەڤێن ژێری بنێرە بۆ هەردووان وەکی ئێک ل کارن. یان بۆ کەسی و تشتی وەکی ئێک چێ دبن چ گوهرین ل ناڤبەرا واندا نین وەکی دڤی نەخشێ ژێریدا١١(): (هەر ـ هەمو ـ هیچ ـ قەد هەچ ـ چەند ـ فلان ـ بێڤان ـ هن ـ چو ـ یەک).

براستی هندەک ناڤ هەنە خۆ ددنە دگەل راناڤان (راڤێن نەدیار) لێ د سرۆشتێ وان یێ (کەسیە)، تایبەتن بۆ راناڤێن مرۆڤان، ئەو ژی وەکی ئەڤێن دژێری نە: (کەس، کەسێ، پیاو، کابرا، کابرایێ... هتد)

هندیکە زمانە وەکی بنکێن یاسایە. هەر زاراڤەکێ ڕێزمانی ل دوێڤ پێناسا خۆیە. ئەگەر ڤاژی بوو دگەل ناگونجیت. دیسا ئەڤ راناڤە ب ڤی رەنگی دبنە پەیڤێن ڤەکری و ئاریشێ دێ بۆ پەروەردێ و فێربوونێ پەیدا کەن. بۆ ڤێ چەندێ ئەوان ژێدەرێن بەری مە ئەوێن هو گوتی ل دویڤ ئەوان چاڤکان، ئەوێن دبێژن راناڤێ تشتی هەیە و یێ جودایە ژ راناڤێ کەسی، چونکی ئەو د شاش و درست نینن، ئەڤە یا دویرە ژ زانستا زمانێ کوردی.

ژێدەر پەراوێز

١. صادق بەهائەدین ئامێدی، ڕێزمانا کرمانجیا ژوری و ژێری یا هەڤبەرکری، چاپا یەکێ، عیراق، بەغداد، ١٩٨٧، ل١٤٩ - ١٥٢.

٢ هەمان ژێدەر، ل١٤٩ـ ٥١.

٣ـ بۆ پێزانینێن پتر؛ صەدیق حجی وەلی بەرواری، پروژێ هەڤگرتنا زمانێ کوردی، ژ وەشانێن زانکۆیا دهوک، دهوک، ل١٣٥ـ ١٣٨

٤ـ ئەلۆمورف: ئەو پاشبەندن ئەوێن ب سەر کارەکیڤە بن وەکی:ەکە، ۆکە، ەک، ەوە، ێکە... هتد بنێرە: د.ئەورەحمان حاجی مارف، فەرهنگی زاراوەی زمانناسی، سلێمانی، ٢٠٠٤، ل٦١.

٥ـ د.ئەورەحمان حاجی مارف، ڕێزمانا کوردی، وشە رون لە زمانی کوردیدا، ل٣٦ دبێژیت گیرەک واتە پێشگر، پاشگر و نیشانە. ئەو مورفیمە کەواتای ڕێزمانی هەیە. بەتەنیا بایەخی نیە.

٦ـ صادق بهاوالدین ئامێدی، ڕێزمانا کوردی، ڕێزمانا کرمانجیا ژوری و ژێری یا هەڤبەکری، ١٩٨٧ل٢٦٣ـ ٢٦٥.

٧ـ د.ئەورەحمان حاجی مارف، فەرهنگی زاراوەی زمانناسی، کوردیـ ئنگلیزیـ عەرەبی، سلێمانی٢٠٠٤، ل١٤٣.

٨ـ کیشک: ژ (کی+ژ + ئێک). کیژان: ژ (کی+ژ+وان).

٩. بۆ پتر پێزانین بنێرە: د.کامیران بەدرخان و س. شڤان. زمانێ کوردی، ستامبول ١٩٧٦، ل٨٤ـ ٨٥. ئەڤان راناڤان ئەو دکەنە سێ جوین.

١٠ـ بۆ پێزانینێن پتر بنێرە: د.ئەورەحمان حاجی مارف، فەرهنگی زاراوەی زمانناسی، کوردیـ ئنگلیزیـ عەرەبی، سلێمانی٢٠٠٤، ل١٤٢ـ ١٤٥.

١١ـ ڤان زمانزانان: صادق بهاوالدین، توفیق وهبی، سعید صدقی.. راناڤێن تەک و لێکدای و راڤێن مەندەل (نفیـنەرێ) وەک (هیچ و..) ژێک جودا نەکرینە. بنێرە ڕێزمانا کوردی کرمانجیا ژوری و ژێری یا هەڤبەرکری، ژێدەرێ بەری، ل٢٦٣ـ ٢٦٤. بنێرە ڕێزمانی ئاخاوتنی کوردی، لیژنەی زمان و زانستەکانی کوری زانیار کورد لە بەغداد ١٩٧٦، ل٧٢.

کاریکاتورڤان: ڕێڤینگ خورشید

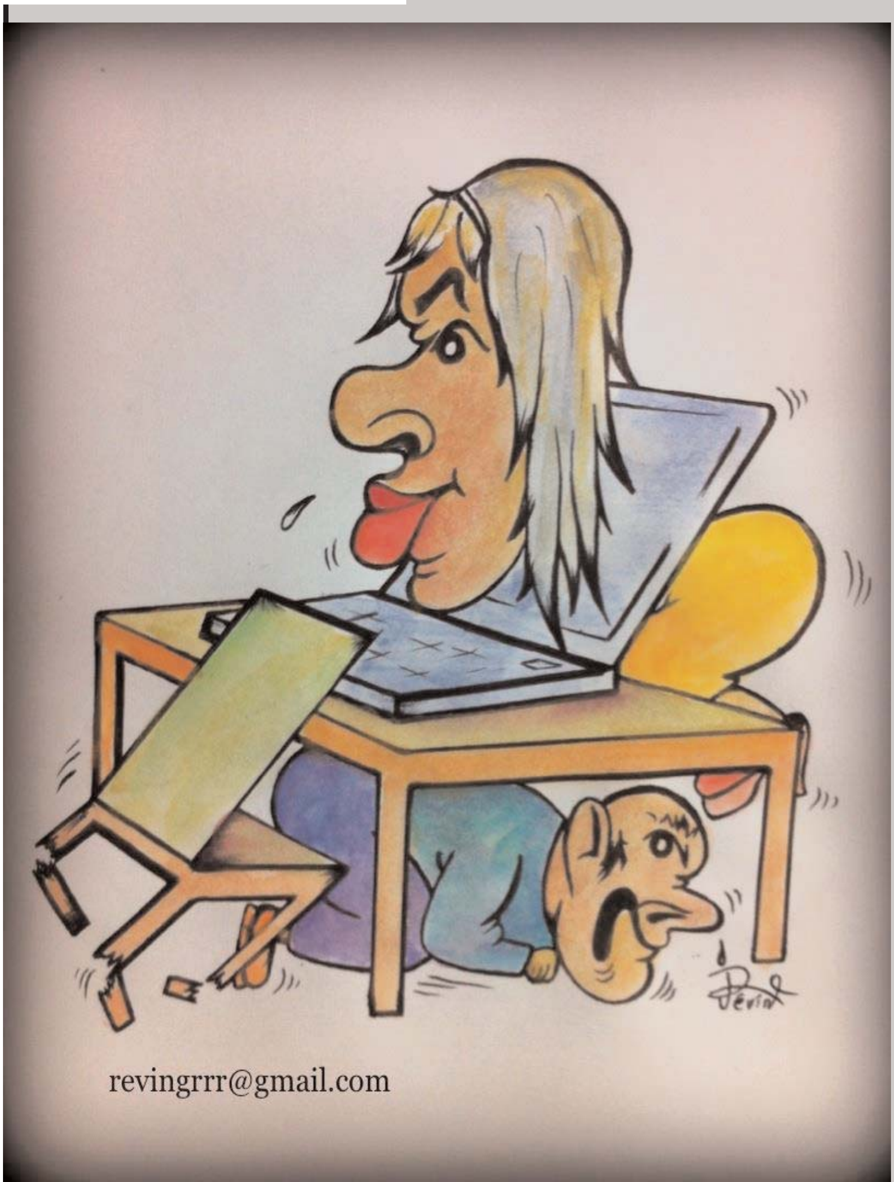

جۆرێن تاوانێ (ژ لایێ کاریگەریێ ڤە) و سزایێن وان

× مافپەروەر: هەکار فندی

بەردەوامی دان ب بابەتێ هژمارا بۆری ڤە... دووەم جۆرێ تاوانان کو ل گۆر یاسایێ (یاسا سزایێن عیراقی هژمار ١١١ یا سالا ١٩٦٩ێ یا راستڤەکری) هاتیە دیارکرن، تاوانا کاریگەرە، ئانکو ژلایێ کاریگەریا وان ڤە هاتینە دەستنیشانکرن، کو ئەو ژی سێ جۆرە تاوانان ب خۆڤە دگرن و ب ڤی رەنگی ل خوارێ:

١ - تاوانا مەزن، ب (تاوان) و (تاوانکاری) ژی دئێتە ب ناڤکرن. بو نموونە وەک کوشتنا ب نیەت یان هەر کریارەکا کو مەبەست و ئەنجامێ وێ گەهاندنا ئازراندن و زیانەکا بەردەوام، بگەهینیتە لایەنێ بەرامبەر.

٢ - تاوانا بچویک، ب (کەتن) و (گونەها) ژی دئێتە ب ناڤکرن. بو نموونە وەک ئاگەدارکرنا لایەنێن پەیوەندیدار یان لایەنێن دادوەری ب رویدانەکا بێ بنەما، ئانکو گەهاندنا پێزانینێن نە راست ب ڤان لایەنان، هەر وەسا ب سەردابرن ب رێیا گهورینا سیما و جل و بەرگان ژی، دکەڤیتە ژێر ڤی جۆرێ تاوانێ.

٣ - سەرپێچی، بو نموونە هەر سەرپێچیەکا ل سەر یاسا و رێنمایان دئێتە کرن.

سزایێ تاوانێن دیارکری

ل گۆر هەمان یاسا، سزایێ ڤان تاوانان ژی هاتینە دیارکرن و ب ڤی رەنگی:

١ - سزایێ تاوانێ (تاوانا مەزن)، ڤان سزایان بخۆە ڤەدگریت:

- سێدارەدان، ئانکو ژناڤبرن هەتا مرنێ.
- زیندانکرنا هەتا هەتایێ، هەژیە بێژین کو ل گۆر راستڤەکرنەکا هەمان یاسایێ، سزایێ هەتا هەتایێ بوویە زیندانکرن بو دەمێ بیست سالان.
- زیندانکرن دناڤ بەرا پێنج سالان هەتا پازدە سالان.

٢ - سزایێ کەتنێ (تاوانا بچویک)، ڤان سزایان بخۆە ڤەدگریت:

- زیندان کرنا توند (دەمدرێژ) یان زیندانکرنا سڤک (دەم کورت)، ژ سێ هەیڤا هەتا پێنج سالان.

ب گشتی و ل گۆر یاسایێ سزایێ زیندانکرنا (توند) ژ سێ هەیڤان تا پێنج سالانە و سزایێ زیندانکرنا (سڤک) ژ ٢٤ دەمژمێران هەتا سالەکێ یە..

٣ - سزایێ سەرپێچیێ، ڤان سزایان بخۆە ڤەدگریت:

- زیندانکرن ژ ٢٤ دەمژمێران هەتا سێ هەیڤان.
- زیاندان، زیاندان ژی ل گۆر کاودان و زیانێن تاوانێ رادوەستیت، زێدەباری رەوشا تاوانکاری یا دارایی و جڤاکی ژی کارتێکرنا خۆە هەیە د دەستنیشانکرنا زیاندانێ دا.

هەر وەسا ئەگەر تاوانکار ب زیاندانێ هاتە سزادان ئەڤجا چ دگەل سزایەکێ ئازادی بەند یان بتنێ ئانکو وەک سزایەکێ سەربخۆە ل سەر تاوانکاری هاتە سەپاندن، پێدڤی یە ل سەر تاوانکاری وی کۆژمێ زیاندانێ ئەدا بکەت ئەگەر نە هاتە ئەداکرن ژلایێ وی ڤە، ل وی دەمی بو دادگەهێ هەیە وی د شوینا زیاندانێ دا سزایێ ئازادی بەند، ئانکو ب زیندانکرنێ سزا بدەت تا کۆژمێ زیاندانێ ئەدا دکەت، ل وی دەمی دێ ژ سزایێ زیندانکرنێ ئێتە ئازاد کرن. لێ ب هەر ئاوایەکێ بیت نابیت د ڤێ رەوشێ دا زیندانکرن ژ دوو سالان بۆریتن.

هەڤکاری گیانێ ئینتمایێ دروست دکەت

پاراستنا هەڤکاریێ گرنگیا خو هەیە بو پاراستنا پێکڤە ژیانێ د کومێ دا، ئەڤ پاراستنە ژی ئەرکێ هەر دوو لایانە، دەستهەلاتێ و کەسی، دەستهەلات ب دادپەروەریا خو و کەس ب هاولاتیبونا خو

م. عەبدوللا پیر

هەڤکاری یان هەڤکاریکرن، ب مینا ئێکگرتن یان هاریکاریکرن د ئەنجامدانا کارەکی دا، هەر چ تەرزە کارەک بیت. لێ د بیاڤا سوسیوپولتیکی دا، ئەڤ پەیڤە رامانەکا دی وەردگریت، یانکو دبیتە ئێک ژ بنەماییێن سەرەکی د ئاڤاکرنا دەولەتێ دا. لڤێرە ژی زوریا هزرمەندێن سیاسی ل سەر وێ چەندێ د ریێکەفتینە کو دەولەتبوون ل سەر بنیاتێ ئێکگرتنێ، رەوشت (یاسا) و خوشگوزەرانیێ پێک دهێت.

دەما دەولەت بو ئەنجامدانا پروسا خو یا دەولەتینیێ دروست دبیت، دبیت ئێکگرتنەک دنێڤبەرا کومەکا مروڤان دا هەبیت و ئەڤ ئێککرتنا هەنێ ژی، ل سەر رەوشتەکێ تایبەت دهێتەپێک ئینان و ئەو رەوشت دبیت خوشگوزەرانیێ بو ئێگکرتنا وێ کومێ دورست بکەت. دڤێ پروسێ ژی دا، هەڤکاری فاکتەرەکێ سەرەکی یە بو بەردەواميا پروسا دەولەتینیێ و پاراستنا بەرژەوەندیێن ستراتیژی یێن دەولەت ل سەر هاتیە دامەزراندن. ئەو بەرژەوەندیێن ستراتیژی ژ خوشگوزەرانيا خەلکی، دادپەروەریا جڤاکی، ئێکسانیێ و رێزگرتن ل ئازادی و کەرامەت و مافێن مروڤی پێکدهێت کو د بنە پرانسیب بو برێڤەبرنا ژیانا وان. ب رامانەکا دی، هەڤکاریکرنا ڤان هەر سێ بنەمایا (ئێکگرتن، رەوشت و خوشگوزەرانی) یێ پێکڤە گرێدەت و مانەڤا وان د پارێزیت .

هەبوونا هەڤکاریێ د ناڤ هەر کومەکا مروڤان دا یا پێدڤیە و ئێک ژ ئەگەرێن سەرەکی یە بو پەیدابوونا پابەندبوونێ د ناڤ هەر جڤاکەکی دا. چونکە هەڤکاریکرن د هەر رەوشەکا نە یاسایی دا یان یاسایی دا، گرنگیا خو یا هەیی کو کەس هەستێ ب بهایێ خو دناڤ کوما خو دا بکەت. رەوشت وەکو باگراوەندێ یاسایی بو هەر کومەکێ دهێتە نیاسین، ئەڤجا ئەڤ کومە چ یا بچویک بیت یان مەزن. هەر ئەو رەوشتن ژیانا روژانە یا کومێ ل سەر هندەک بنەما رێکدێخین کو ب ئاستێ هوشیاریا کومێ ڤە د گرێداینە و هەڤکاریە وان دپارێزیت.

یا فەرە بێژین کو ئەڤ رەوشتە هندەک سالوخەتێن پیروز وەردگرن، چونکە رێکخەرێن روحا پێکڤە ژیانا وێ کومێ نە یان ژی دهێنە نیاسین وەکو یاساییێن برێڤەبرنا ژیانا کومێ و دبیت ل هەر سەر پێچەیەکێ بهێنە پاراستن. هەڤکاری بو پاراستنا ئێکرێزیا کومێ دهێتە بکارئینان، هەر ئەندامەکێ کومێ خو ب بەرپرس دزانیت بو پاراستن و بەرگریکرن ژ بەرژوەندیێن گشتی یێن کومێ، ئەڤە ژی ب رییا بەرگریکرن ل بەرژەوەندیێن کەسێن دی، دناڤ کومێ دا، دەما سەرپێچیەک ل سەر دهێتەکرن یان ژی کەسەک دناڤ کومێ دا روی ب روی کاودانەکێ نە یاسایی دبیت یان ژیانا کومێ دکەڤیتە د ترسێ دا، ب ئەگەرا پەیدابوونا تەرزە دیکتاتوریەکێ ل ناڤ دەستهەلاتێ دا، کو ئەو مەترسیا هەنێ گەفا ل سەر ئێکبوونا کومێ دروست بکەت. ژ لایەکێ دی ڤە هەڤکاریکرنا ئەندامێن کومێ دگەل دەستهەلاتا کومێ بو پاراستنا وان یاساییێن ژیانا وانا برێڤە دبن، رێکخستنا جڤاکی نە هێتە تێکدان.

هەڤکاریێ چ گرنگی د پاراستنا ژیانا کومێ دا هەیە؟ هەڤکاری کەنگی یا موکمە و کەنگی یا لاوازە؟ یان کەنگی هەڤکاری دهێتە ژ دەست دان؟ ئەنجامێن ژ دەست دانا وێ چنە؟ گەلەک پسیارێن دی دڤی دەربارەی دا پێدڤی ل سەر راوەستیانێ نە، ئەو رەوشتێن کومێ برێڤە دبن! وەکو یاسا دهێنە نیاسین د سیاسەتێ دا. لێ ئەڤ رەوشتە هەر گاڤ پێدڤی ب پاراستن و سەخبێریێ هەنە دا کو د پروسا خو دا د بەردەوام بن. ب هەڤکاریکرنێ

ئەڤ یاسایە دهێنە پاراستن یان هەڤکاریکرن پروسا سەرەکی د پاراستنا ئێکبوونا کومێ دا و ئەو فاکتەرێ گرنگە کو هەر ئەندامەکێ کومێ هەست ب هەبوونا خوە دکەت و د زانیت ماف و کەرامەتا وی ب رێیا هەڤکاریکرنێ دگەل یێن دی هەر دەم د پاراستینە.

لێ هەڤکاری تشتەکێ رەها و پیروزە نینە، چونکە ب کەتوارێ کەسی ڤە یێ دناڤ کومێ دا دژیت گرێدایە. هندەک جار گەلەک یا موکمە و هندەک جارا ژی گەلەک یا لاوازە، ئەگەرێن ڤێ ژی ڤەدگەرینەڤە بو وان پرانسیپێن ل سەری مە بەحس کری، دناڤ کومێ دا. ئەگەر ئەو پرانسیپ د ئاستێ پراکتیزەکرنەکا بلند دا بن، هەڤکاری دنێڤبەرا کەسان دا دێ یا موکم بیت، ئینتما بو کومێ دێ پەیدا بیت، هەر کەس دێ خو ب پەرپرس د پاراستنا یاساییێن کومێ دا دزانیت. لێ ئەگەر کەس هەستێ ب نە دادپەروەریێ بکەت و هەستێ بکەت کو مافێن وی یێن دهێنە بەزاندن، بەروڤاژی هەڤکاریا وی ژی دگەل کومێ بو پاراستنا رەوشتان دێ یا لاواز بیت یان ژی بەزاندنا یاسایا ژ لایێ وی ڤە دێ ب زیرەکی و خەبات بو خوە زانیت، چونکە تولڤەکرنا وێ دێ ب وی تەرزی بیت. لڤێرە هەڤکاری دێ هێتە ژ دەستدان یان کارتێکرنا وێ هەر نامینیت.

دەستدانا هەڤکاریێ ئەنجامێن شاش لێ د کەڤن، مینا پەیدابوونا روحا یاخیبوونێ ل جەم ئەندامێن کومێ یان ئینتیمایا وانا بو کومێ دهێتە ژ دەستدان و ل ئینتیمایەکا دی ژ دەرڤەی کومێ دگەرن، دەستدانا ئینتیمایێ گەفێ دئێخیتە سەر هەلوەشاندنا کومێ بخو. د ئەنجامدا پاراستنا هەڤکاریێ گرنگیا خو هەیە بو پاراستنا پێکڤە ژیانێ د کومێ دا، ئەرکێ هەر دوو لایانە دەستهەلاتێ و کەسی، دەستهەلات ب دادپەروەریا خو و کەس ب هاولاتیبونا خو.

چیرۆکا کچا کافرۆشی ئەوا ژلایێ ئنگلیزان ڤە هاتیە رەڤاندن

وەرگێران: رەشاد بێجرمانی
تێکەست: تاهیر قاسمی

(خەجیج جومعە مەولود شکاک)

یا د ناڤ کوردان دا بەرنیاسە ب کچا کافرۆش، سالا ١٩٣٤ێ تەمەنێ وێ کێمتر ژ دوانزدە سالی بوو، د رێکا ڤەگەرا مالێ دا ل نێزیکی (مەزەلێ شێخ عەبدولکەریم) ل بازێرێ هەولێرێ، ژ ئالیێ ئەفسەرەکی بالا یێ سوپایێ ئینگلیز ڤە دهێتە رەڤاندن

بەری چەند زەمانەکی، ژ ئالیێ عەتار و بازرگانێن گەرۆک ئەوێن د ناڤ گوند و باژێرێن کوردستانێ دا دگەریان و ب تنێ ژ ئالیێ هندەکان ژ وان عەتاران ڤە، قۆدیکەک دهاتە فرۆشتن، وێنەیێ کچەکا سنێلە یا چاڤ رەش و پرچ درێژ ل سەر پشتا وێ قۆدیکێ بوو. دگۆتن ئەڤە وێنەیێ (کچا کافرۆش)ە، ئەو قۆدیک هەر بناڤێ قۆدیکا کچا کافرۆشی دهاتە ناسکرن و قۆدیک جهێ خوزیکا کوران و کچان بوو، د ناڤ هەمبێزا خۆ دا ڤەدشارتن. من ئێکەم جار ل سەر زمانێ دایکا خۆ بهیست ئەو وێنە یێ کچا کافرۆشە. ئەڤ تراژیدی ژی ژ جوانی و چارەنڤیسا نەخۆش یا ئەڤێ کچکێ هاتیە گێران، ل گەل داخ و مخابنی چ تشتەک ژێ د بیرا من دا نەمایە. ژ وێ دەمێ هەیا وەکی ئەڤرۆ کچا کافرۆش کییە ل دەڤ من جهێ پرسیارێ یە. هەر وەسا راستی ئەڤ کچک هەبوو یان ژی هاتیە دارێشتن، بۆ چ کچا کافرۆشە؟ چ ب سەرێ وێ هاتیە و بۆ چ وێنەیێ وێ وەسا بەربەلاڤبوویە؟ هەلبەت ئەو وێنەیێ من ل سەر پشتا قۆدیکێ دیتی، جوداتربوو ژ ئەڤێ وێنەیێ ل سەر تۆرا ئینتەرنێتێ بەلاڤەبوویە و هیچ دیار نینە ژ ئالیێ کێ ڤە هاتیە نیگارکێشکرن.

ل سەر بابەتێ کچا کافرۆش چیرۆکێن جودا ـ جودا ب گشتی و نەی تەمام من گوهلێبوویە، هندەک دبێژن کچا زەلامەکی هەژار بوو و چارەنڤیسا وێ یا نەخۆش ژ ڤێرێ دەستپێدکەت، هندەک ژی دبێژن ب رێکا کافرۆشیێ بابێ وێ گەلەک دەولەمەندبوویە و د هەمان دەمێ دا زۆرداری ل کچا خۆ کریە و ... بەلێ ب گشتی د سەرئەنجامان دا ئێکن ل دۆر کچا کافرۆش و د بوارێ جوانیا وێ یا سنۆر، دەرباسکرینە.

دبیت ژ سالوخێت دیتنا ئێکەم جار وێنەیێ کچا کافرۆش یێ ب پشتا قۆدیکێ ڤە سترانا (کیژەکەی کافرۆش)، ب دەنگێ هونەرمەندێ شەهیدێ رۆژهەلاتێ کوردستانێ (جەمال مفتی) ژ موکریان بەلاڤبوو بیت. پاشی بۆ من ئاشکرا بوویە ئەڤ ستران ژ ئالیێ هونەرمەندێ باژێرێ هەولێرێ (محەمەد ئەربیلی و شەهید جەمال)، وەکی گەلەک ژ سترانێن دی یێن هونەرمەندێن باشوورێ کوردستانێ، ب دەنگێ خۆ ئینایینە بۆ موکریان. ئەگەر ئەم بالا خۆ بدەینە تێکستا سترانێ ژ چیرۆکا کچا کافرۆش جودایە.

د ئەڤان دوماهیکان دا چاڤێ من ب ئاخفتنا کەسەکی کەفت ژ بەلاڤەکرییێن رووماڵ، خۆ ب وەچەی کافرۆش ددەت نیاسین. د ئەڤێ دەربارێ دا چیرۆکا کچا کافرۆش ژ زاردەڤێ بابێ خۆڤە دگێریت. من ب باشی زانی ئەڤ سەرهاتیە د رۆژهەلات تایمز ژی دا، بەلاڤ ببیت.

ل گەل سوپاسیا من بۆ هەوە (تاهیر قاسمی).

کچا کافروش کی یە و کێ رەڤاندیە

کچاچا کافرۆش (خەجیج) مۆنالیزا کوردی، ژ ئەگەرا جوانیا وێ ئەفسەرەکی ئینگلیز ژ هەولێرێ وێ درەڤینێ و دبەتە بەریتانیا.

(خەجیج جومعە مەولود شکاک) یا د ناڤ کوردان دا بەرنیاسە ب کچا کافرۆش، سالا ١٩٣٤ێ تەمەنێ وێ کێمتر ژ دوانزدە سالی بوو، د رێکا ڤەگەرا مالێ دا ل نێزیکی (مەزەلێ شێخ عەبدولکەریم) ل باژێرێ هەولێرێ، ژ ئالیێ ئەفسەرەکی بالا یێ سوپایێ ئینگلیز ڤە کو د وێ دەمێ ل عیراقێ حوکم دکرن، پشتی چەند جارەکا چوویە خوازگینی و وەرنەگرتنا بەرسڤەکا ئەرێنی ژ بابێ کچێ، د رێکا هاتن، وێ ژ دوکانا کافرۆشیێ یا بابێ وێ بەرەڤ مالێ ڤە دهێتە رەڤاندن. پشتی چەند هەیڤان ژ رەڤاندنا وێ، بابێ خەجیج و پشتی تۆمارکرنا رەڤاندنا کچا خۆ، ل بنگەهێ پۆلیس جولەکەیان ل تاخا تەعجیل دهێتە ئاگەهدارکرن کو کچا وێ ل وەلاتێ بەریتانیا یە.

شێرزاد محەمەد، برازایێ خەجیج ئاخفتنا خۆ بەردەوام دکەت و دبێژیت: بابێ خەجیج، باپیرێ منە، سەر لەشکەربوو و هەڤال و دۆستێ سماعیل ئاغا (سمکۆیێ شکاک) بوو، پشتی ب غەدرا ل سماعیل ئاغا هاتی کرن ژ ئالیێ رژێما شاهینشاهێ ئێران سالا ١٩٣٠ێ و کوشتنا سمکۆ، سالا ١٩٣٤ ل گەل کوڕ و کچا خۆ یێن جێمک (خەجیج و محەمەد) و هەر دوو کچێن سمکۆیێ شکاک (سافیە و سورمێ) هاتیە هەولێرێ.

کوڕێ برایێ کچا کافرۆش دبێژیت: من چ ژ بابێ خۆ بهیستیە دێ بۆ هەوە بێژم، باپیرێ من سالا ١٩٣٤ێ وەکی پەنابەر کەفتە د عیراقێ دا و ل باژێرێ هەولێرێ نیشتەجێهبوو، وی دەمێ مەتا من خەجیج و بابێ هەر دوو ژیێ وان دوانزدە سالبوو، چونکی جێمکبوون، سالا ١٩٢٢ ژ دایکبوونە، ژ بلی وان باپیرێ من چ زارۆک نەبوون.

داپیرا من، کو دبیتە دایکا کچا کافرۆش ب نژاد ڤە رووس بوو، باپیرێ من پشتی وێ بۆ خۆ ئینایە ناڤێ وێ کریە (مەنیج) وەکی بابێ من بەحسا وێ دکەت، ژنەکا بەژن بلند و پرچ زەر و چاڤ شین و سۆر و سپی و جوان بوو، باپیرێ من وێ ل گەنگەچین هێلابوو، ب هەتا ل هەولێر بجیهـ دبیت و پاشی وێ ژی بهێنیتە هەولێرێ، بەلێ پشتی دوو هەیڤ ل سەر ڤە دەرباس بووین، باپیرێ من چوویە گوندێ خۆ دا وێ بینیت، لێ دیتیە ئەو ب بێ ئۆمێدی ڤەگەریایە روسیا.

شێرزاد دبێژیت، ل دۆر مەتا خۆ و ئەگەرێ کرنا ناڤێ (کچا کافرۆش): باپیرێ من دەمێ هاتە هەولێر چ شۆلەک نەدزانی و کەسەک ناسنەدکر، بۆ ئەڤێ چەندێ ژی رابوویە دوکانەک ل نێزیکی (سینەما حەمرا) کرێ کریە و کا تێدا فرۆتییە، ل گەل کافرۆشتنێ قەسپێ (حەشرەیشی) ژی دانابوو، بۆ هندێ ئەو کەسێن تری و فێقی دهێنانە ناڤ باژێرێ هەولێری هەموویان کا بۆ دەوارێن خۆ دکری ژ جومعەیێ کافرۆش. هەر ئەڤە ئەگەرا ناڤێ خەجیج و وەسا هاتیە ناسکرن.

شێرزادێ تەمەن پێنجی سال مژویلی بیرهاتنێن خێزانا کچا کافرۆشی بوو ل هەولێرێ، بەردەوامی ددەتە ئاخفتنێ خۆ و ئاخفتنێن ژ بابێ خۆ بهیستنە ل سەر رۆژا رەڤاندنا مەتا وی خەجیج: باپیرێ من ل حەساری مالا شێخ عەبدولکەریم، نێزیکی گۆرستانا شێخ عومەر، بۆ خۆ مالەک کرێ کربوو، سپێدەهیەکێ پشتی زاد خوارنێ،

پشتی باپیرێ من دچیتە دوکانێ، ئەوان هیچ خزمەک ل هەولێرێ نەبوو، وەکی هەموو رۆژان مەتا من بۆ بابێ من دبێژیت کا ئەم بچنە دوکانا بابێ خۆ. رادبن دچنە دوکانێ و ماوەیەکێ روودنن و هندەک قەسپ دخۆن، پشتی وێ مەتا من دبێژیت، ئەز دێ چمە مالێ زادێ نیڤرۆ حازر بکەم. باپیرێ من دبێژیت، توو هەرە مالێ و بلا محەمەد ل گەل من بیت، ئەزێ وی ل گەل خۆ ئینمە بۆ مال.

شێرزاد دبێژیت: خەجیجەیا شکاکی، مەتا من د رێکا ڤەگەرا مالێ دا، بەری بگەهیتە مەزەلێ شێخ عەبدولکەریم، ل دیڤ ئاخفتنا وان کەسێن دیتنە، سیارەیەکی تژی چەکدارێن ئینگلیز تێدابوون، پێشیا وێ دگرن و پالدەنە ناڤ ئۆتۆمبێلێ و درەڤینن، ئێکی ژ وان کەسێن ئەڤ روو داو ب چاڤێ خۆ دیتی، باپیرێ من دناسی و ئێکسەر دهێتە دوکانێ و بۆ باپیرێ من دبێژیت ئینگلیزان کچا تە رەڤاندن. پشتی گەلەک ژ گەریان و لێگەرینێ، تورکمەنێن سەرێ قەلات دەمێ دبینن جومعەیێ کافرۆش بێ کەسە ل هەولێرێ شیرەتێ لێ دکەن بچیتە بنگەهێ پۆلیسێن جولەکەیان ل تاخا تەعجیل و دەعوەیەکێ ل سەر رەڤاندنا کچا خۆ تۆمار بکەت، پشتی سێ هەیڤان ژ هاتن و چوونێ بنگەهێ پۆلیسان ل تەعجیل باپیرێ من ئاگەهدار دکەن کو خەجیجا مەتا من ل عراقێ نە مایە و ئەو برنە بۆ بەریتانیا.

خەجیجا کچا کافرۆش د ژیێ دوانزدە سالی دا، درەڤینن و ل سالا ١٩٣٦ێ پشتی دوو سال ل سەر رەڤاندنا وێ ڤە دبوورن، وێنەیێ کچا کافرۆش ل هەموو کوردستانێ بەلاڤ دبیت.

شێرزاد محەمەد د سالوخدان و خەسلەتێن خەجیجا شکاکی دا دبێژیت: ئەوا من ژ بابێ خۆ گوهلێبوویە، گەلەک کەیف ب جل و بەرگێ ژنێن شکاکی دهات، بەردەوام فیستان و کراس لبەر خۆ دکر و زێدەتر کراسێ وێ سۆربوون، گەلەک ژ رەنگێ سۆر حەسدکر، قایشا زێر ژی ل سەر کراس گرێدابوو، باپیرێ من ژ حەسکرنا خۆ یا زێدە ئەو قایش بۆ کریبوو. ئەو خوارنێن کچا کافرۆش حەز ژێ دکر وەکی شێرزاد ژ بابێ خۆ بهیستنە: کچا کافرۆش گەلەک حەز ژ

"خەجیجا
کچا کافرۆش د ژیێ
دوانزدە سالی دا،
درەڤینن و ل سالا
١٩٣٦ێ پشتی دوو سال
ل سەر رەڤاندنا وێ ڤە
دبوورن،
وێنەیێ کچا کافرۆش
ل هەموو کوردستانێ
بەلاڤ دبیت"

دوو جۆرێن زادی دکر، ئێک کفتەی عەجەمی و یا دی ژی (گردۆر)ە جۆرەکی زادخوارنێن شکاکیانە، تێکەلە یە ژ برنج و ماست و گۆشت، هەموو پێکڤە دکەلینن.

شێرزاد ئەو ژی گۆت: بەرپرسەکێ ئینگلیز بەری رەڤاندنا کچا کافرۆش چەند جاران داخواز ژ باپیرێ من کریە و دەربرین ژ ئامادەبوونا خۆ کریە، چەندی بخوازن ژ لەیرەی رەشادی و مالێ دونیایێ و هەر چ بخوازن ئەو بۆ وان بجیهـ بکەت، بەلێ هەر جار ژی جومعەی کافرۆش دبێژیت ئەم پەنابەرن ل ڤێرێ و شەرەفا خۆ ب مالێ دونیایێ نافرۆشن.

دەمێ کچا وی د رەڤینن، وەکی شێرزاد دبێژیت: باب ژ بەر داخێن کو بەرپرسەکێ مەزن یێ سمکۆیێ شکاکی بوو و ل هەولێر پیشەیا کافرۆشی دکر، هەر وەسا ل غەریبیێ کچا وی ژی بەرزە دبیت و درەڤینن، ژ هەر دوو چاڤان ڤە کۆر دبیت.

ل گۆر ئاخفتنا برازایێ کچا کافرۆشی، پشتی بوورینا پێنج سال ل سەر رەڤاندنا کچا وی، جومعە وەغەردکەت و ل دیڤ وەسیەتا خۆ ل (سەرێ مەیدان) ل شەقلاوە ب ئاخێ دسپێرن.

شێرزاد دبێژیت: ئەڤ ئاخفتنێن هەنێ هەر هەمووی ب زارۆکینا خۆ من ژ بابێ خۆ بهیستنە، ئەوی چاوا بۆ من گۆتیە ئەز ژی بۆ هەوە وەسا دبێژم.

بۆ باوەرکرن ژ هەموو ئەڤان چیرۆکێن شێرزاد سەبارەت ب باپیرێ خۆ کو ئێکبوو ژ سەرلەشکەر و هەڤالێ سمکۆیێ شکاکی هەر وەسا مەتا وی یا بەرنیاس ب کچا کافرۆش د ناڤ کوردان دا، وی بخۆ ژی وێنەیێ کچا کافرۆش هەبوو، وێنەیەکێ رەش و سپی بوو، مەتا من و بابێ من و باپیرێ من پێکڤە ئەو وێنە گرتبوو، باپیرێ من د نیڤەکا هەردوویان دا راوەستیابوو و دەستێ خۆ دانیبوو ل سەر ملێن هەردوویان.

وێنە ژی هەر هەمان وێنەیێ کچا کافرۆش بوو، ئەوێ بەربەلاڤبوویە.

ژێدەر:
تورا ئینتەرنێتی.
رۆژهەلات تایمز.

دختۆرێن دهۆکێ د وژدانا گەندەلیێ دا

نیشان بامەرنی

ئەز دبێژم دختۆرێن دهۆکێ ژبەرکو ئەز ژی یەک ژ خەلکێ ڤی باژاری مە و گەلەک جاران پێدڤی دختۆران بوویمە، یان ژی ب کەس و نیاس و هەڤالان را چوویمە دختۆران و رەفتار و شێوەیێ چارەسەرکرنا وان ب نەخوەشان را من دیتی یە و بهیستی. لەوما ژی ئەز ب تایبەت بەهسێ دهۆکێ دکەم چنکو گەلەک ژێ هەز دکەم.

بێگومان دەما مرۆڤ ناڤێ دختۆران دبهیسە هزرا پێشکەڤتنێ، زانینێ، رەوشەنبیریێ، تەندروستییێ، جڤاکەکا ساخلەم، پاراستنا نهێنییان، وژدانێ، باوەرێ و هێڤییێن مەزن دکە. لێ موخابن باهرا پتر ژ دختۆر و هەڤکارێن وان دوور ژ ڤان رەوشتێن جوان سەرەدەریێ ب نەخوەش و جڤاکا خوە را دکەن.

ب راستی ژی مرۆڤ نزانیت کێ سوودار بکەت، دەستهەلاتداران، رۆشەنبیران، راگەهاندنێ، گەندەلچییان، جڤاکێ یان ژی وژدانا دختۆران ب خوە. ئایا کەسەکێ باوەرنامەکا د ڤی ئاستی دا هەی و هەوقاس ب مرۆڤێن جوداجودا را دانوستاندنێ دکن ئەو ئاستێ رۆشەنبیرییا گشتی ل جەم نینە، ئەو نەخوەشێ دچیتە دەڤ باوەرییێ پێ بکەت و ب دلخوەشی ژ دەڤ جەنابێ وی یان وێ ڤەگەریتە مالا خوە.

تشتێ من دڤێت بێژم، یێ کو من ب چاڤێن خوە دیتی و ب گوهێن خوە گولێبوّی ئو بوویە جهێ سۆسرەت و مەندەهۆشیێ بۆ من ئەڤە یە.

دختۆری نەهێلایە نەخوەش ژ دو پەیڤان زێدەتر ب ئاخڤیت، یەکسەر دەرمانێ بۆ نڤیسی و ب رێ ئێخستی. ئەڤێ دختۆر ما هوون ب خوە نابێژن نیڤەکا چارەسەرییێ ئارامکرن و باشکرنا دەروونێ نەخوەشی یە! باشە چاوان، ئەگەر تو ب بالکێشی گوهدارییا نەخوەشی نەکەی و چارشیرەت و زانیاریان دەربارەی تەندروستییێ نەدەیێ دێ چاوان دەروونێ نەخوەشی ئارام بیت، یان ژی بێی لێنێرین و پشکنینەکێ دەرمانەکێ ل گۆر چارەسەریا نەخوەشییێ دەیێ! ئەگەر نەخوەش گازندەکێ ژێ بکەت دێ بێژتێ "ما تو دختۆری یان ئەز!" رەفتارییا ب ڤی رەنگی ب راستی ژی ئەڤان ئەو رۆشەنبیری نینە، خوە ل جهەکێ گەلەکێ بلندتر ژ مرۆڤان دبینن یان ژی هندەک ئەگەرێن دی هەنە؟

تشتەکێ دیبێ هەرێ ب سۆسرەت، تە ل کودا دونیایێ دیتییە، دختۆر ٢، ٣، ٤، ٥ ... نەخوەشان پێکڤە ببەتە ژوورێ و چارەسەریێ و لێنێرینا هەموویان پێکڤە بکەت! باشە ما پەزن، نە کەس چ ئاخڤتنان دکەت و نە تێدگەهن، هەما دێ هرکەیە ژوورێ دا کو هەر دەمژمێرەکێ بیستان ب مەشینی و پارێ وان بکەیە بنێ بەریکا خوە.

ئەز د وێ باوەرێ دا مە جەنابێ دختۆری زێدەتر د نەخوەشخانەیێن گشتی دا رۆددن.

> "تشتەکێ دیبێ هەرێ ب سۆسرەت، تە ل کودا دونیایێ دیتییە، دختۆر ٢، ٣، ٤، ٥ ... نەخوەشان پێکڤە ببەتە ژوورێ و چارەسەریێ و لێنێرینا هەموویان پێکڤە بکەت! باشە ما پەزن، نە کەس چ ئاخڤتنان دکەت و نە تێدگەهن، هەما دێ هرکەیە ژوورێ دا کو هەر دەمژمێرەکێ بیستان ب مەشینی و پارێ وان بکەیە بنێ بەریکا خوە."

ئەز د وێ باوەرێ دا مە نە بەز دختۆر هاوولاتیەکێ ئاسایی ژی ڤێ رەوشێ دبینیت و تێدگەهیت، لێ پرسیار ئەوە، بۆچی نە تەنێ دختۆرا بەلکۆ گەلەک ژ هاریکار، سیستر و برینپێچان ژی ب ڤی رەنگینە و خرابتر؟ ئەڤێ ب خوە ژ هەر کەسەکی باشتر دزانیت، هەر نەخوەشەکێ دچیتە دەڤ دڤێتن ب تەنێ بیتن. دا کو بشێتن وان نهێنی و نەخوەشیین د دلی خوە دا ب ئارامی و ب باوەری بۆ دختۆری ببێژیت. ئەگەر نە، پا ئەو مرۆڤایەتی، رەوشت، رەفتار و زانستی

دختۆرینییێ کیڤە چوو، یان ژی هەموویان نادەتە ب پارێ ئێڤارییەکا کارێ خوە، ئو گەندەلی وژدان و هەموو رەوشتان ژ بیرێ دبەت.

ب راستی ژی ئەگەر گەندەلی نەبیت دێ چاوان دختۆرەک بێی شەرم شێت بێژیتە وی فەقیر و بەلەنگازێ نەخوەش یێ کو ژ بێ پارەیی و ژ نەچاریا خوە چوویە نەخوەشخانێ دەڤ جەنابێ دختۆری " هەرە ئێڤاری وەرە جهێ کلیکا من یا تایبەت، دێ ل وێرێ چێتر شێم چارەسەریا تە کەم. باشە ما تو نەهەر ئەو دختۆری و ئەو خەستا تو لێ نە جهێ چارەسەریێ یە بۆ بکەی؟ یان ژی بوهانە ئەوە ئەو کەرەستە و دەزگاهێن پێدڤی ل خەستێ نینن، لێ باوەر بکە ئەو بەلەنگازێ نەچار و بێ پارە وەکێ تە دزانیت، ئەگەرا هەرا مەزن ئەو بواهانا ڤەشارتی یە یا کو پارێ ئێڤاریەکا جهێ تە یێ تایبەت بقاسی پارێ هەیڤەکا خەستێ یە، لێ نەخوەشییێ چ رێ ناچنێ و نەچارن.

هەلبەت ئەڤە چەند نموونەیەکێن گشتی نە یێن کو دەرگەهێن هەموو مالێن نەخوەش تێ دا دقۆتن، لێ یا ژ هەموویان نەخوەشتر و دل ئێشتر دەما روها مرۆڤان دکەڤیتە بەر بایێ ڤێ بێ وژدانییێ و گەندەلییا دختۆران.

وەکە تێ زانین دڤێ دختۆر ببە پێشەنگییا وێنەکێ باوەرییێ، وژدانێ و چارەسەرییێ ژ بۆ خەلکێ و جڤاکا خوە. د هەموو دونیایێ دا کارێ دختۆران وەکە کارەکێ مرۆڤایەتی و پێرۆز تێ زانین و رێز لێ دهێتە گرتن، هێڤیدارم دوختۆرێن مە ژی ڤێ پیرۆزییێ، رێزێ و مەزناهییێ بۆ خوە بهێلن و خەلکێ خوە ژ گەندەلییێ و پارەخرکرنێ فەرتر ببینن. ژ بەر کو کارێ وان گەلەک جوداترە ژ کارێ دەستهەلاتداران، بازرگانان و گەندەلچییان.

ئەڤێن هەنێ ب زۆری یان ژی ب پارەیێ خەلکێ دبەن و روها وان تێخنە د مەترسییێ دا، لێ یا هەوە بەرۆڤاژی یە خەلک ب خوە تێن روها خوە تێخن د دەستێن وە دا و پارێ خوە ژی ددەن وە. هێڤیدارم هوون ڤێ جوداهییێ ببینن و خوە ژ گەندەلچییان جودا بکن و سەرێ مە ژی بلند بکەن. راستە ئەز نە دختۆرم لێ ئەز گەلەک جاران نەخوەش بوومە و ئەز ڤی دەردی دزانم. ئەم ئەمانەتن د دەستێن وە دا، هۆن ژی ئەمانەتێ خوە ب دروستاهی بگەهینن.

پا هەکە ل 21 ێ ڤێ هەیڤێ دوماهیا دنیایێ بیت؟

دگەل نزیکبونا روژا ٢١ ی ڤێ هەیڤێ کو بەحس ل دوماهیا دنیایێ دهێتە کرن، هەر وەکو د رزنامەیا قەبیلێن مایا ل ئەمریکا باشور دا هاتیە بەحسکرن، کو دڤێ روژێ دا گەلەک هروبایێن روژێ یێن وێرانکەر دێ گەهنە مەجالێ مەگناتیسی یێ عەردی و دبیت ژیان ل سەر رویێ عەردی گەلەک کێم بمینیت و دبیت ژی هەر نەمینیت. هەر چەندە ئەڤ هەوالە یێ بەرەڤ ژبیرکرنێ ڤەچوویی و زانستی دیارکریە کو چ بنەما ژ بو ڤێ گوتنێ نینن، لێ ئەڤە نە ئەگەرە کو خەلک ب ئێکجاری دەست ژڤێ بیروکەیێ بەردەن و وەک هەر هەلەکا دی هندەک بخو مفای ژێ وەردگرن چ مفایێن بازرگانی بن یان ژی ترساندن و هەمی ژی ل دوور بازنەیێ بەرژەوەندیان دزڤرن.

لدویڤ روژناما (دیلی میل) یا بەریتانی ژی کو تایبەت بو ڤێ رویدانا نە چاڤەرێکری هاتیە بلاڤکرن، گەلەک کونج ل سەر عەردی و بن عەردی هاتینە دروستکرن ژبو هەر کارەساتەکا سروشتی بیت و خوە دویر ئێخستن ژ مرنێ ژی. هەر چەندە ئەڤ ئاڤاهیێن هاتینە دروستکرن نە برەنگەکێ لاییقن کو مروڤ تێدا ژیانەکا خوەش گوزەرانی ببەتە سەر، بەلێ دگەل نزیکبونا دەمێ دەست نیشانکری و ئەگەر هەوال دگەرم بون کو بهایێ ڤان جهان گەلەک بهێتە بلندکرن.

ژڤان ئاڤاهیان گەلەک ژێ ل ئەمریکا هەنە و هندەک ژێ نوکە کاردکەن و هندەک نە هاتینە بکارئینان و هندەک ژی بوینە موزەخانە. هندەک ژڤان ئاڤاهیان ژی بو سالێن بوری دزڤرن و بتایبەت ل سەر دەمێ سەروکێ ئەمیرکی (جون کەنەدی)، کو چەند کونجەک ل فلوریدا دروستکرینە کو ل وی دەمی بەحسێ مەترسیا نە کونترولکرنا چەکێ کیمیایی دهاتە کرن و پشتی هینگێ بویە موزەخانە، دیسان ل چیایێن (ئادیر ونداک) ل نزیک نیویورک بنگەهەکێ توپان هاتیە دروستکرن کو ب روبەرێ ١٩ دونەمانە. دیسان ل هوتێلا هیلتون ل گزیرتێن (مالدیف) دبن ئاڤێ ڤە و دناڤ ژیانا ئاڤی دا و دیسان کونجا (گرینبریر) ل روژهەلاتێ فیرجینیا کو د چیایەکێ دا هاتبو کولان و نوکە بویە هوتێل، دیسان ل وەلاتێ سویدێ کونجەکا هەی ل نیڤا چیایی هاتیە کولان و دیسان ل وەلاتێ ئەلمانیا ژی کونجا (نیونار) هەیە کو بو حکومەتێ هاتیە دروستکرن، د هەر رویدانەکا کیمیاوی دا ئەگەر کارەساتەک ژڤی رەنگی دروست بو.

دبیت ژی ئەڤە هندەک ژ وان کونج و مەغارە و نەفەقێن دروستکری بن و دبیت دگەل ڤانە ژی گەلەک یێن سروشتی ژی هەبن و رەنگە ژی زەنگین و سەرمایەداران وەک یەدەک بخو هندەک ژڤان جهان دەستەسەر کربن، ئەگەر هات و بەحسێ ڤێ رویدانێ گەرم بو و ریشالێن راستیێ بخو ڤە گرتن.

زمانێ زارۆکی و پێشکەفتن

نیهادسەعدواللە

زمان پارچەکا گەوهەری یە ژ رەفتارێن مرۆڤی، هوسا کەسانێن شارەزا د رەفتاران دا دبینن. ئەوێن سەرەدەریێ دگەل زمانی دکەن، وکانێ نە زەریاتێن وانە چ دبێژن، یێن بدەست ڤەئینانا زمانی ل قوناغێن دەسپێکێ، ئو ژبەر ڤێ چەندێ گەلەک ل سەر د راوەستیێن ل سەر لایەنێن ئێکسەر یێن زمانی، ئانکو وان دان وستاندنا یێن بەر ب چاڤدانێ دکەڤن، ل سەر وان پەیوەندیا یێن ل دور ڤان بەرسڤ دان و رویدانێن دەوروبەر، هوسا دبینن کو رەفتارێن زمانی یێن کاریگەر ئەو ئەنجامێ وان بەرسڤ دانێن دروستە ل دور (مپیر)ەکی، ئانکو کارتێکەرەکی، ئەڤجار ئەگەر ئەڤ بەرسڤ دانە پێش کەفتن دێ بنە سروشتەکێ خوگر، رامان ژێ ئەوە کو زارۆک وان بەرسڤ دانا ددەن یێن خوشیەکێ ژێ وەردگرن، چ د ئاخفتنێ دا یان د تێگەهشتنێ دا، د سەر وێ چەندێ را کو تێگەهشتن ب زەحمەت ب بەرچاڤ و دیتنێ دکەڤیت.

= بناڤ دەنگترین نمونەیا رەفتاری ئەوە یا کو(سکنەر)ی پێش کێش کری د پەرتوکا خو دا یا بناڤێ (السلوک الکلامی)، ئەڤ کەسە هاتیە نیاسین ب سەربورێن خو یێن گورەپانی کو ناڤێ (پوستێن سکنەری).

= سکنەر: ئێک ژ کەسێن بەرنیاسێن، نە زەرییێن رەفتاری، دبینت کو زارۆک فێری زمانی دبن وەکی وێ رێکا کانێ چەوا رەفتارێن دی دگرن، دەمێ دایک و باب وان دەنگان دکەن ئەوێن بو ئاخفتنێ ب کاردئینن دگەل مەزنا، ژ ئەنجامێ وێ زارۆک حەز دکەن کو هەولدەن پتر زاری وان دەنگان ڤەکەن، یان گوهـ لێ ببن. هەروەسا رەفتارناس دبینن کو ئەو دەنگێن ژ دەڤێ زارۆکان دەردکەڤیت بێ کو ئێک ژێ داخاز بکەتن یان هایژێ هەبیت، برێکەکا نە یا رێک و پێک، دێ بینی کو هندەک ژڤان دەنگان و وەکی ئاخفتنێ و پەیڤانە ئەوێن دایک و بابێن وانە گوتین یان هەر دبێژن، هوسا ئەنجامێ وێ دبیتە دەستکەفتێن زمانی یێن وی زارۆکی، هەر وەکی وێ کریار و رێکێ یا

کریارا پێش کەفتنا زمانی، پێش دکەڤیت.

= سەربورێن (سکنەر)ی هاتینە دیارکرن کو زمان رەفتارەکە یان سەربوبەرەکە دهێتە وەرگرتن، وەکی کانێ چەوا مروڤ رەوشت و تیتالێن دی وەردگریتن دەمێ وەرارێ دکەت ژ زارۆکینیێ بو قوناغا سنێلیێ.

= سکنەر دبینت کو دەمێ زارۆک دبیت مەژیێ وی وەکی پەرێ سپی یە، یێ ڤالایە ژ زمانا، دەمێ زارۆک ب سەر دکەڤیت دەمێ سرۆشتەکێ زمانی وەردگریت یێ ئالوز د پێکهاتا خودا، ژ ئەنجامێ راهێنانێن بەردەوام ئەوێن لبن سیستەمەکێ خوگر، ئەو دێ شێت فێری گەلەک رەوشتێن زمانی یێن دی ژی بیت.

= زمان د دیتنا وان دا پێک دهێت ژ هندەک ڤەژەنینا یان ژی بەرسڤدانێن دەرڤەی، دا کو وێنە یێ رازی بیت ژ رەفتارێن جڤاکی دا، ب رێکا پشتەڤانیکرنێ و هاریکاریێن پێش کێشی وی دهێنەکرن ژلایێ جڤاکی ڤە، ئەڤجار چ ئەڤ جڤاکە بەحسێ دایک و بابێن وی بکەت یان ژ وانە وێڤەتر ل دەوروبەرێن وی، ئەڤجار دەمێ زارۆک فێری زمانی دبیت دگەهیتە وێ چەندێ کو هندەک پەیڤا و رستان ژبەر بکەتن و عومباربکەتن، هندەک جاران ژی کارتێکرن ڤێ دکەڤیت، ئەگەر ئێک پەیڤەکێ بێژیتە وی یان بێژیت ژوان پەیڤان ئەوێن ئەوی ژبەرکرین یان عومبارکرین ل دەف خوو، ئەڤجار زاروک زمانی دگریت ب چاڤلێکرنێ و هاریکار و پشتەڤانیێ.

هوسا ئەڤ قوتابخانەل سەر وێ چەندێ راوەستیا د بوارێ بدەستڤە ئینانا زمانی ل سەر دوو رێکا:

١. باوەری ب پشتەڤانی و هاریکاریێ کو ئەڤ هاریکاریە ددروست بن، چنکو د قوناغا (غەرغەرێ)دا و ددەمێ ئاخفتنا مەزنا و بەردەوامیا دوبارەکرنا دەنگان یێن دروست، زارۆک دشێت وان پەیڤا بێژیت ب رامانەکا دی، دێ زمانی ب دەستخوڤە ئینت ب وان شیانا ئەوێن دەنگ و بەرسڤ دانێن دروست گوهـ لێ دبیت، کو دێ فێرکرنا زمانی ل دەڤ وانە بیتە کارەکێ فیزیولیژی ب پلەیا ئێکێ و مەرەم دێ بیتە پێکهاتێن سروشتیێن زمانی.

٢. باوەریا گشتیکرنێ (التعمیم)، کو تشتان وەکی ئێک لێدکەت یان وەکی ئێک دبینیت ئەوێن هەست پێدکەت و دناڤبەرا وان پەیوەندیێن دناڤبەرا رولێ گشتیکرنا رامانا بەری هینگێ زارۆک فێربوییێ ژ وان تشتێن نێزیکێ وی، ژبەر ڤێ چەندێ ئەڤ قوتابخانە دبینت کو کەس و کارێن زارۆکی گرنگترین ژێدەرن یێن کو پێزانێن و پیت و پەیڤێن زمانی ددەنە زارۆکان.

= هندەک ڤەکولەر ئەوێن پشتی سکنەری هاتین وەسا دیاردکەن کو زارۆک فێری زمانی دبن ب رێکا کریارا (اشتراگی) (خذخ- ذرخزخحذرح) دەمێ زارۆک غەرغەرێ دکەت و هندەک پەیڤان دبێژیت، وەکی (دادا) دایک زویکا دهێتە دەف زارۆکێ خو، دێ رابیت ب هندەک کریارێن فسیولوژی وەکی پاقژکرنا زارۆکی، یان هندەک پالدەرێن خوشیێ دێ دەتێ وەکی گرنژین و راکرن و دانە بەرسینگا خو. ئەڤجار دا کو زارۆک جارەکا دی ڤێ خوشیێ ب دەستخوڤە بینت، دێ جارەکا دی گوتنا ڤان پەیڤان یان رستان دوبارە کەتن وگەلەک جارا دایک یا ب کەیفینە و دل خوشە بڤێ چەندێ کو وەسا هزر دکەت زارۆکێ وێ یێ گازی وێ دکەتن، لەورا دێ بینی کو دێ زویکا چیت زارۆکێ خو راکەتن و دانیتە بەر سینگێ خوو، ئەڤ چەندە دێ لگەل زارۆکی هێتە دوبارەکرن کو وەسا هزر دکەت کو زارۆکێ وێ یێ گازیدکەتێ و دبێژیت (دادێ، دادا)، هوسا زارۆک زمانی دگریت.

= هندەک رەفتارناس وەسا هزردکەن کو زارۆک چاڤلێکرنێ دکەن ژبو شلوڤەکرنەکا بلەز ئەوا زارۆک زمانێ دەربرینێ بدەست خو ڤە دئینن، وەکی د وەک رستان دا یان ژی رستەیێن دروست دەمێ دبێژن.

= ئەم دشێین چاڤلێکرنێ ب پشتەڤانیێ یان هاریکاریێ ڤە گرێدەین.

= ئەڤ چەندە دیار دکەتن کو پێشکەفتنا زمانی ژ ئەنجامێ تێکەلیێ دناڤبەرا زارۆکی و دایک و بابێن وی یان ئەو کەسێ چاڤدێریا وی دکەتن، نموونەیێن هەین کو دیار دکەن کو چاڤلێکرنا پێک گهور ژ هوکارێن گرنگن ئەوێن کارتێکرنێ ل فێرکرنا زمانی زارۆکی و پێشکەفتنا وی دکەن.

= ژکریارییێن ب زەحمەتێن لبەر دیتنێن رەفتاری دگرن بو شلوڤەکرنا زمانی، ئەو شیانێن لاوازن یێن هاریکاریا زارۆکی نە کەن کو بشێت دەنگان بێژیت، هەروەسا ئەڤ نەزەریاتە چ شلوڤەکرنا نادەن بو چەوانیا فێرکرنا زارۆکی کو هندەک دەنگان بێژیت، وی گوهـ لێ نەبوی بەری هینگێ، زێدەبارێ ڤێ چەندێ ئەڤ نەزەریاتە تشتێ زێدە یان باش پێش کێش نا کەت ژبو پێش ئێخستنا سیستەم و هوکارێن ئالوز یێن کونترولی ل سەر زمانی دکەن.

= ژ ئەنجامێ وێ یەکێ کو ئەو تیوەرە نەشیاینە پەسەند بکەن کو هەمی لایەنێن پروسیسا فێربوونا زمانی لێک بدەن، رووبەرێ کومەلا رەخنەی ب تایبەتی لایەنی (جومسکی زانا وەکی دبێژیت: تیورا فێرکرنێ نەشێت بەرسڤا ڤان پرسیارێن ل خوارێ بدەتن.

پ/ ئەگەر زارۆک برێکا لاسایکردن و سەرنج دان و پاراستنا هەمی ووشە و رستەیێن دەستە واژی فێردبیت، ئەرێ چەوا گەلەک جارا زارۆوک فێری ژمارەکا زورا ووشەیان و رستەیێن دەستەواژی دبن، کو د فەرهەنگا وانە دا نینن.

= تشتی هاتیە دیتن ل سەر ڤێ نەزەریا ڤیایی کو زمانێ مروڤان شلوڤە بکەتن، کو سەربورێن خو دگەل گیانەوەران کرینە، پشتی هینگێ ئەو سەربور ل سەر مروڤان کرینە، ئەڤ چەندە نە یا دروستە، چنکو زمانی تایبەت مەندیەکا مرۆڤایەتێ یە، دگەل وێ چەندێ ڤێ نەزەریێ ئەنجامێن خو شلوڤەنەکرینە،ئەوا کو داخازدکەت هندەک کارتێکەرا بێ هژمار بدەستخوڤە بینت، هەروەسا ئەڤ نەزەریە ب سەرنەکەفتیە ژبو شلوڤەکرنا هندەک پەیڤان کو رامانا وان یا جودایە دگەل وی هەلویستێ بو هاتیە گوتن، لەورا ل دویڤدا ئەو پتر پێدڤی گەلەک کارتێکەرا یە دا هەمی رامانا ب دەستخوڤە بینت، ئەوێن کو دبنە ئێک پەیڤ، هەروەسا ژ کێماسییێن ڤێ نەزەریێ ئەوێ گرنگی ب پارچەیان یا دای بەری پەیڤا د پێک ئینانا رەفتاران دا.

= تشتێ گرنگ یێ (تشومسکی) پێ رابوی د ژیانا خو یا زانستی یا بلەز و دەسپێکێ دا ل دور زانستێ زمانی و هێرشا وی یا دژوار ل سەر دیتنێن (سکنەر)ی ئەوێن د پەرتوکا خودا پێشکێش کرین، یا بناڤێ (السلوک اللغوی)کو هەمی بنیاتێن ئەو دیتن و نەزەریاتێن ل سەر هاتینە دانان بەتالکرن، بەلێ (سکنەر) ی باوەری ب ئاڤاکرنا سەربورا هەبوو ئەوێن هاتینەکرن ل سەر گیانەوەرا، کو زمان ناهێتە هەژمارتن رەوشتەکێ جڤاکی، وەکی هەمی رەوشتێن دی یێن جڤاکی و بدەستڤە ئینانا وان وەکی وان رێکانە یێن دروست و یێن خەلەت، (تشومسکی) د هێرشا خودا دوو ئەگەر دیارکرینە:

١. چ پەیوەندی ئێکجار نینە دناڤبەرا رەفتارێن مشکان د پوستێن سەربورێن تاقیگەهان دا و زمانی مرۆڤی دا، ئەگەر ژی یێ بساناهیە، ئەو ژی زمان ژ تایبەتمەندییێن مرۆڤانە وهەمی رێکێن دی یێن گەهاندنێ ئەوێن گیانەوەر ب کاردئینن، کو د زمانێ وانە دا دبوریت یان دهێتە ب کارئینان، کو کێمترێن رێک و پشتگیریێ ب کەرەستێن سەرەکی ناکەت ئەوێن زمانێ مرۆڤان پێک دئینن، ئەڤ چەندە یاهاتیە موکم کرن دسەربورێن بوری دا یێن (تشومسکی)، ژ سەربورێن دویڤدا هاتین ئەوێن هاتینە ئەنجام دان و تا نهو ژی بەردوام دهێنە کرن.

٢. تێگەهشتنا (سکنەر)ی ب سرۆشتێ زمانی تێگەهشتنەکا خەلەتە ژ بنیاتێ خو، چنکو (سکنەر) دەربرینێ دکەت کو زمان گروپەکا رەوشتانە یێن دیار و ئاشکەرا ئەوێن لدەف مرۆڤان پەیدادبن، ژ ئەنجامێ وان بەرسڤ دانێن بەردەوام یێن کارتێکەرێن دەرڤەی، بێ کو پێدڤی ئامیرەکێ (فکری)، (رامانا وێ رێبازەکا فەلسەفی یە دبێژیت هزرێن مرۆڤی د فکری نە)، ئانکو مروڤی هندەک پێزانین یێن هەین ژ کەسێ نە وەرگرتینە. یان یێن ئاقلی یێن تایبەت و وێ باوەریێ رادگەهینیت کو پێشبینیکرنێ ب رەفتارێن زمائ کەسی بکەن ب رێکا خواندنا کارتێکەرێن دەرڤەی یێن دەوروبەرێن وی، هەروەسا (تشومسکی) دیارکری یە کو (سکنەر) نە د هەلویستەکی دا یە کو بشێت ئەگەرێن رەفتاری یێن زمانی دیاربکەتن، چنکو ئەو سروشتێ رەفتارێن وی نزانیت.

دان و ستاندنا دگەل ژنێن جان بۆ تەندروستیێ نە باشە

زەلام خوە گەلەک دگەل ژنێن جوان ماندی دکەت و هەمی بزاڤێن خوە یێن رەوشەنبیری و مەعریفی ددەتە کاری بتنێ دا سەرنجا وێ بو خوە راکێشیت و ژ ڤی ئەنجامی ژی هەمی بزاڤێن وی یێن بیرکرنێ دهێنە ژ دەست دان و نەشێت چ چالاکیێن دی، بدروستاهی ئەنجام بدەت.

زانایێن دەرونی ل (زانکویا رابورد) ل هولەندا و پشتی چەندین تاقیکرنان ل سەر زەلامان ئەڤێن دکەڤن دان و ستاندنێ دگەل کچێن جوان و تا ئەو دان و ستاندنە بو چەند خولەکان بتنێ ژی بن، بو دیار بویە کو ئەڤ زەلامێن هەنێ د بەرسڤێن خوە دا د باش نە بوینە و نەشیانیە ب شیانێن بەری وێ دان و ستاندنێ، بن.

روژناما (دایلی مایل) دیارکریە ژی، کو ڤان زانایان لڤێ زانکویێ رابوینە ب تاقیکرنێ و بو دیاربویە کو ئەو زەلامێن تا ٧ خولەکان دان و ستاندن کری کو بیرکرنا وان کێمتر لێدهێت، دکتور (جورج فیلدمان) لڤێ زانکویێ گوتیە، کو زەلام گەلەک بزاڤێ دکەت کو سەرنجا وێ ژنێ بو خوە رابکێشیت و حەژێ بکەت و ل دوماهیێ دبیت بو خوە بینیت

تێبینی: ئەڤێ شعرێ شیا خەلاتێ ئێكێ یێ شازدەهەمین ڤیستەڤالا گەلاوێژ د بوارێ شعرێ دا بدەست خو ڤە بینیت، ژ خەلاتێن بادینان.

وندابون د سەفەرەکا درێژ دا

سەلام بالایی

دوتمام:

دگەل هرکینا چەمێ..
پێلێن خو ژبیرکرین..
ب پاییزا ب درەنگی
بەلگێن خو وەراندین
ب عەورێن درەوینێن
باران.. نە باراندین
دەروێشێ عەڤدی و عەدول
دهێنە ژبیرکرن..

چەنگ لێ هاتین برین
دکارن بفرن..
ب خار کەڤن
ئەی ژبیر ڤەچوێن مێژویێ
هێشتا ....
نانێ دایکا حەلیما و چانتکێ
چ جاران فرچێ د دانان نە دیتی
ب بزمارا خانیکێ ئاخێڤە
هلاویستی یە............

بە بێی مەترسی
بسورێم............

هەڤالو:

ئەز دناڤ هەردوو پێن
کەلا (فرعینی) و (شەدایێ)
ناهێم پاوان کرن..
من دەست نە دانایە سەر چ پارچە
ئەردێن
نە تاپوکری!!
من ناسنامەک ب خوین و ژێیاتی بو
ئاخێ هەیە
دێ چ بێژیە من!!؟

کریڤوو:

تو گەلیێ لالشێ نیشا من نادەی
نە ژی (پیر رەشێ حەیران)، ب من د
دەی ناسین!
سترانا چوچکا سەرێ دارێ
جاردن ناهێت گوتن..
نەژی کەڤوکێن

هاورێم:

من بە چەند دانەی
پەرتوکێکی فەلسەفی
نایبم فروشتن
یارمەتیم بدە
لە شەوێکی تریفەیی دا
لە ناو شەقامی(سەهولەکە) دا

باخو:

ل بیرا تە بیت
باکێ هینێ (سندورێ)

دەما تو ب گەلی دا دهاتی خوار
مە چ سنور نە دانانە
نە ژی خو ب دەهمانا کەسێ ڤە دگرین
تا کو نە مرین. .

خاتی:
ژمێژ وەرە تە دناسین
بەژنا تە ب قاسی
بلنداهیا زەنگلا
(دێرا بەرانی) یە
تە ب حەوایەک دی دناسین
دێ تە ب بەلگێن مێوا تری ڤەشێرین
چ جاران ل جاددا نوهەدرا
ناهێی ژبیرکرن. .

قارداش:
خو نەخاپینە
توڤێ ژیانێ لڤێ ئاخێ هاتیە چاندن
ل (گوندێ چەرمو)
ژیانێ سەرهلدا
ئەم ب هەڤرا د هەمبێزا (موزوپوتامیادا)
مەزن بونە
لەوران فەرهەنگا
داستانێن عشقێن ئەزەلی
دکارن دناڤ پالتویێ مندا کەهە بن و
د بەریکێن مندا . .
سرودا نیشتمانەک هەمەرەنگ
د کەرنەڤالا مروڤاتییێ دا ب هەڤرا
ڤەگێرن. .

حەمید گراڤی

(دینو)

من پەیڤێن وی یێن رەش و شین د شویشتن و ددا نە تاڤێ.. ئەوی د گوهێن خەلکی دا بانگ د دا و د گوتە وان، لێ هشیار بن یێ دینە!

(شورەشڤان)

مێشکێ وی ب رێک و دوزێن گەنی ڤە مارق ب بوو.. پەرستگەها وی، بەرژەوندیێن وی بوون.. ئیمانا وی، پارەبون.. ملێن وی د پان و گوشت گرتی بوون، ل سەر کیستێ هەژارا.. هەلمشتنا مافان سیاسەتا وی بوو، دەمێ ژێ پرسین چ کار دکەی؟ گوت: شورەشڤانم ل ژوورا بازرگانی!

(فەلیتە)

خوە د فەرهەنگان را راپێچا و چەند زاراڤێن بەلاڤش و مژەوی دا نە بن کەفشێ خوە و دوو پەرتوک دبن ملێ خوە ڤە هەلگرتن، ئێکا هوزانێن (ئارسەر رامبوی) و ئێکا (بزاڤا رزگاریخوازیا کوردی)..
دەیکا وی گوتی: "کورێ من زویکا وەرە ڤە" بێهنا خوە هەلکێشا و گوتی:

رۆژانێن فەلیتەکی

هەکە خودێ حەزبکەت، دێ ژ (خەلوی و جەلوی) بوورینم، ئەزێ پرۆڤا دکەم دێ بمە ئەوێ تە دڤێت... ئەڤە زەمانێ فەلیتا یە.

(توبەدار)

هەمی تشت لبەر بەرزەبوون و دگەل خوە کەفتە گومانێ، خودانا وێ عەشقا گران، گەلەک دەزگر لێ دەرکەفتن.. هەمیا دڤیا ل بەهەشتا وێ ببنە مێڤان و راوێین خوە ژ کانیکا وێ پر بکەن، ب گوهانێن وێ سەر مەست و حەمەر ببن..

گەلەک ناڤ ژبەر بوون، گەلەک ناڤ ژبیر بوون، جار پارە و جار ناڤ کوم دکرن، لەوما چ سەر و چاڤ و دێم ناس نەدکرن.. دیڤێ خوە کرە دناڤ پێن خوە را و بالیتێ بێ هیڤیێ لێ دا و بریار دا بکەڤیتە مانگرتنێ و عەشقەکا دی بکەت، بەرێ خوە بدەتە ئالیەکێ دی و رۆژێن خوە بفرۆشیتە خشیمەکێ دی و تەنا بنڤیت.. ل دویڤ ناڤەکێ قەشەنگ و تێلەفونەکێ بەزی و دەرکەفت هەر ئەوا بەرێ.. یا پێمای (سی دی) یەک کرێ و توبەکر، بەلێ دەست ب مەی ڤەخوارنێ کر.

(عەشقا سیاسی)

دەینا سەر ملێ خوە و بناڤ سیکێ کەفت، هەردوو چاڤێن وی بوونە کامیرا دیجیتال.. هەر کچەکا دیتبا، دا چاڤێن خوە ڤیرە ئینیت و بەت.. هەتا چاڤێن وی پێڤە حسویر دبون و گلیز ب سەر لێڤێن وی دکەفت.. ل ئەڤێ ژی نە راوەستا، کەفتە شوین پێن ئێکێ و هینگێ راوەستیا، هەتە ئینایە بەر دەرازینکا مالێ و ئاخفتن و قەسێن ل دویف دلێ خوە تێ د وەشاندن.. دەمێ کچکێ گوتیێ ما نەبەسە، نێ تە ئەز ڤەگەراند مە مال؟ تۆ چ جورێ عاشقایی، ئێکسەر گوت:

ئەز عاشقێ سیاسی مە...

کچکێ گوتێ: وەسا دیارە تۆ ژ بەشێ دویڤچوون و لێگەریانێی؟!.

(خەت هاتە برین)

ئەلو تۆ بوچی نە هاتی! من بۆ تە خوە بەرهەڤکربو.. خوزیکا تۆ هاتبای، کەس ل مالێ نەبوو.. من ئاخینک رادهێلان، خوزیکا تۆ هاتبای، ژ قەهراندا من شەڤ هەمی کرە شەڤبێری.. خەو دگەل هزرێن منێن رویس تێک ئالزیابون، ڤێکرا د چوون، هەتا سپێدێ من خوە د خوار! کەنالێن شاریایی و دیمەنێن مە یێن بێ فلاش تێهنا من نە د شکاند.. چاڤێن منێن برسی د خەیالا بێ سنوور دا ئاڤا دبون، دناڤ کراسێ تە ڤیایی دا و من ل بەرخۆ کری، نێراڤا شەرمێ دگەل هەستێ ئازریایی تێکەلی ئاخ و ئوفا دبون.. خوزیکا، خوزیکا تۆ هاتبای..

ئەلو، ئەلو، تۆ ل گەل منی، تو هێشتا دگەل منی!

(ئەز هێشتا کوڕم)

خۆ هاڤێتە بن پیا و خۆ گوریکر.. وەرە من بخوازە، دێ هەتکا من چیت.. دێ چ بێژمە خەلکی و مالێ! کەلا گری ئاخفتن هێلانە د حەفکا وێرا و ما ل هیڤیا چەند پەیڤەکا ژ دەڤێ وی، سەرێ خوە بلند کەتە ڤە.. پشتی بێهنەکا خوش، سەرێ خۆ بلنکر و تبلا خۆ لێ کێشا و گوتێ: ئەڤە ئاریشا تە یە و ئەز نە یێ بەرهەڤم، کچەکێ بخوازم و بو خوە بینم، ئەنیا خوە بۆ کەسەکێ بیانی د تەقنێ ڤە دابیت، پیرۆزترین تشت ژ دەست دابیت و خوە بلا ئەو کەس ئەز ژی بم.. بۆ خوە سەحکە رێکەکا دی، ئەز هێشتا کوڕم؟!

تێبینی: ئەڤێ چیروکێ شیا خەلاتێ ئێکێ یێ شازدەهەمین ڤیستەڤالا گەلاوێژ د بوارێ شعرێ دا بدەست خو ڤە بینیت، ژ خەلاتێن بادینان.

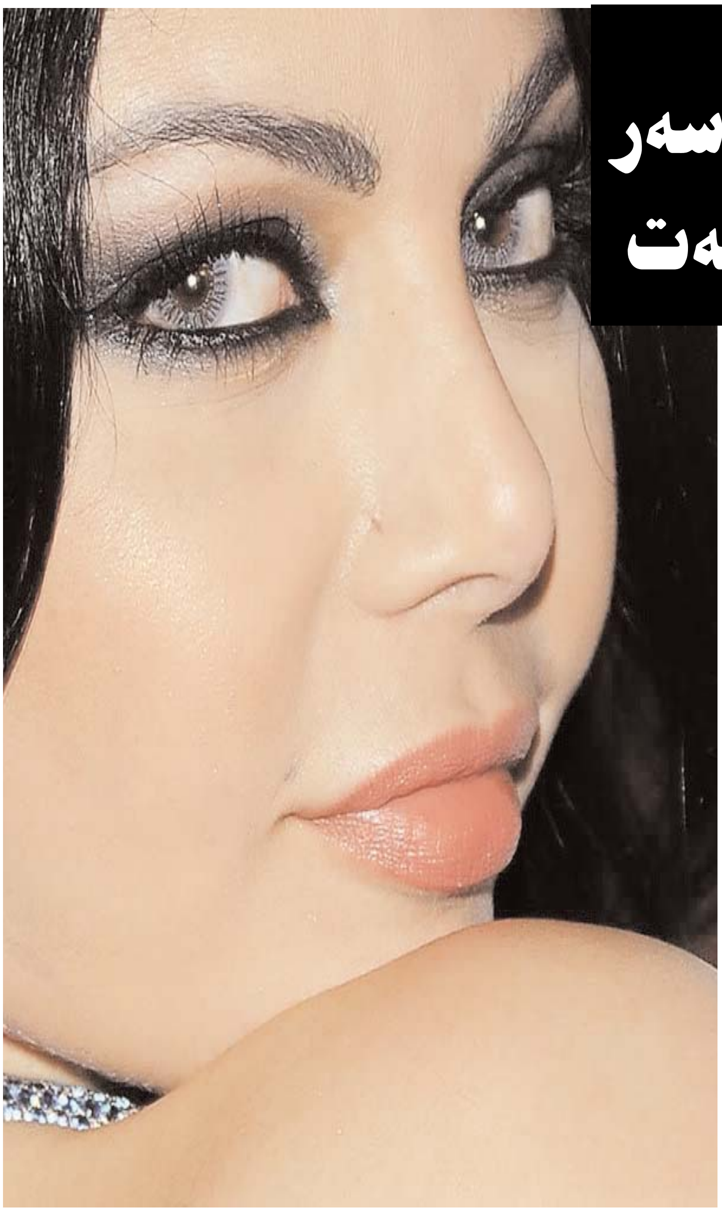

وەزیرێ راگەهاندنێ ل مسرێ:
دەرکەتنا هەیفا وەهبی‌ل سەر شاشێن مسرێ قەدەغە دکەت

د بریارەکا نهێنی دا بو کەرتێ ئێکەتیا ئێزگە و تەلەفزیونێ، وەزیرێ راگەهاندنێ ل مسرێ بریارەکا زارەکی دەردئێخیت کو نابیت سترانێن هەیفا وەهبی بهێنە نیشاندان و دیسان نابیت هیچ کارەک نە یێ درامای و نە یێ سینەمای یێن هونەرمەندا مسری (ئیلهام شاهین)، بهێنە نیشاندان. ئەڤ بریارە ژی ددەمەکی دا هاتیە هەر وەکو ژێدەرەکی بو روژناما (الرای) یا کویتی راگەهاندی کو ئەڤ بریارە بویە جهێ حێبەتیێ لدەڤ بەرپرسێن وی کەرتی و دیار کرینە ژی کو شروڤەکرنا ئێکانە بو دەرئێخستنا بریارەکا ژڤی رەنگی ژی، ئەو ناکوکیێن دناڤبەرا ڤێ ئەکتەرێ و دیسان هندەک کومەلێن ئیسلامی دا بویە. هەر دیسان ڤێ روژناما راگەهاندیە ژی کو هەمان برگێن بریارێ د دەرحەقێ سترانبێژا لوبنانی (هەیفا وەهبی) ژی دا دەرکەتینە، کو نابیت هیچ کارەکێ وێ یێ ستران گوتنێ ل سەر شاشێن تەلەڤزیونێن مسری بهێتە پەخشکرن و هەر لدوور ڤێ بریارێ ژی، هاتیە زانین کو ئەڤ چەندە ژی ب ئاراستەکرنا چەند کومەلێن ئیسلامی ڤە بویە کو وان گرێدان ب زەلامێ هەیفایێ ڤە هەبون و دهێتە زانین کو بەرێ کێمتر ژ هەیڤەکێ (هەیفا وەهبی) ژ زەلامێ خوە یێ مسری یێ بازرگان (ئەحمەد ئەبو هەشیمە) ڤە هاتیە بەردان و دبێژن کو پەخش نەکرنا سترانێن هەیفا وەهبی، لدویڤ داخوازی و گڤاشتنێن وی دا بویە.

جەرجیر و دەرمانخانا سروشتی

هەر چەندە چاندنا کەسکاتیێ (جەرجیرێ)، لدەڤ خەلکێ دەڤەرا مە تشتەکێ نوی یە و شنوی یێ پەیدا دبیت و ل خارنگەهان ژی دگەل زەلاتێ دهێتە پێشکێشکرن. بەلێ ژ بنەرەت دا، گیایێ جەرجیرێ ژ کەسکاتیێن گەلەک کەڤنە کو مروڤان پویتە پێدای و ژوان کەسکاتیانە یێن گەلەک ب بەلگ و دئاخەکا شهدار دا شوین دبیت و ئەڤ کەسکاتیە زێدەتر ل سەر دەمێ فارس و رومانیان دهاتە چاندن، ڤان وەلاتان گرنگیەکا ئێکجار زور بڤی کەسکاتی د دا و تا وی رادەی کو ئیمبراتورێ فارس ب بریارەکێ بو هەمی سەربازێن خوە راگەهاند بو کو دڤێت هەمی سەرباز روژانە جەرجیرێ بخون. دیسان (ئەبو قرات) نوژدارێ ناڤ و

دەنگ یێ یونانی، ئەڤ کەسکاتیە بو چارەسەرییا نوخشیا خوینێ بکار ئینایە و دیسان ڤی کەسکاتی ئەڤ ڤیتامینە دناڤ دا هەنە (سی، ئەی، ئی)، هەر دیسان کانزایێ کالیسیوم و ئاسن و زنگ و فسفور و ئەڤێن هەنێ ژی ب رێژەیێن جودا.

ژ مفایێن تەندروستی ژی یێن ڤی کەسکاتی: زڤرینا خوینێ چالاک دکەت، ئەڤ کەسێن ئاریشا پرچ وەیرنێ هەی بو باشە دگەل ڤی مفای ژی دڤێت ئەڤ کەسێن هەنێ ڤی کەسکاتی نەخون، ژنێن دووگیان و ئەڤ کەسێن نەخوشیا مەزنبونا غودێ لدەڤ هەی.

سترانبێژەکا عەرەب بیر ل گۆتنا سترانەکا کوردی دکەت

کچە سترانبێژا لوبنانی (حەسنا مەتەر)، ل بەرە سترانەکێ ب زمانێ کوردی بێژیت. د سەرەدانا خوە دا بو هەولێرێ، ئەڤ سترانبێژە خوشحالیا خوە دەردبریت و دیار دکەت کو ئەو دێ بیر ل گوتنا سترانەکێ بزمانێ کوردی کەت.

دداخویانیا خو دا کو بو مالپەرێ خەندان گوتیە، ئەڤ سەرەدانا من ل سەر داخازا دەستەیا راگەهاندنا عیراقی و ب هەماهەنگی دگەل بالیوزخانا عیراقێ بویە ل لوبنانێ و گوتیە ژێ ئەز خوشحالم ب سەرەدانا خو بو هەولێرا پایتەختێ هەرێما کموردستانێ و بو ڤێ پێشوازیا لمن هاتیە کرن و دیارکریە ژێ کو دوماهی ئەلبوما وێ یا نوی ژ هەشت تراکان پێکهاتیە و ئێک ژێ سترانەکە بناڤێ (لا خبر) کو ب شێوەزارێ عیراقی هاتیە گوتن و پشتی ڤێ سەرەدانێ بو هەولێرێ ژی هەر وەکو ڤێ سترانبێژێ گوتی، ئەو دێ بیر ل گوتنا سترانەکێ ب زمانێ کوردی کەت.

چیرۆکەک توو ژ خاندنا وێ پەشیمان نابی

بابەکی گوتە کورێ خوە یێ بچویک، بوتە چ دیاری بکرم کورێ من؟

کورکی گوتی: بو من بابەکێ دی بکرە!

بابە حێبەتی ما و گوتە کورێ خوە: بوچی؟

کورکی گوتی: مانێ تە ژنەکا دی ژبلی دەیکا من یا کری!

بابی گوتی: مانێ باب نە وەکی یارییێ یە هەر گاڤا تە ڤیا دێ گوهوری و دبیت ئەو باب بو تە یێ خراب ژی بیت؟

کورکی گوتی: مانێ دەیک ژی نە یاریە تو هەر جار ئێکێ بگوهوری و ژنکا نوی ژی نەشێت وەک دەیکا من حەژ تە بکەت، بیرا تە دهێت هەکو خودێ خویشکا من یا بچویک دایە دەیکا من، هینگێ گەلەک کەیفا دەیکا من هات و گوتی ئەڤە زاروکێن من بو نە سێ، دەما من گوتییە یێ سێێ کیشکە، دەیکا من گوتە من یێ سێێ بابێ تە یە، یانکو ئەو تە ناهێلیت چاوان تە ئەو هێلایی، ئەرێ باب ما کەسەکا هوسا حەژ تە بکەت، تو دێ شێێ وێ هێلی؟

بتنێ یا بو بابێ مای روندک ب چاڤێن وی دا هاتنە خارێ و گوتی شوکور کو خودێ کورەکێ وەک تە دا یە مە.

کەنی کلیلا چارەسەریا نەخۆشیان

ڤەکولینەکا نوی دەرئێخستی یە کو کەنی دلتەنگی و نیگەرانیێ لەدەف مروڤی کێم دکەت و ئارامیێ ب مروڤی دبەخشیت. دیسان ب کەنینێ ئوکسجین زێدەتر دهێتە وەرگرتن و گوشارا خوینێ کێم دبیت و دگەل هەر کەنیەکێ (٢٠٠ بو ٤٠٠) ماسولکێن لەشی دلڤلڤن و ئەڤە ژی ئەگەر کەسەک روژانە ٢٥ جاران بکەنیت هەر وەکو ژ (٥ تا ١٥) دەقیقان، ئەڤ کەسێ هە بکەتە غار. دیسان کەنی هاری دلی دکەت بو رژاندنا (نیندروڤین) و رێکخستنا ئارەزویا خارنێ و باشکرنا دەرونی بتایبەت بو وان کەسێن نەخوشیێن درێژخایەن هەین و باشترکرنا بەرگریا لەشی و پەیوەندیێن کومەلایەتی و چەندین مفایێن دی.بتنێ یا مای بێژین بکەنە و دێ ژیان بو تە کەتە کەنی.

(چاڤی) بۆ پێنج سالێن دی، دێ مایسترو بیت

روژنامەکا ئسپانی ب رەنگەکێ بەرفرەهـ بەحسێ یاریزانێ هێلا ناڤەراستا یانا بەرشەلونا ئسپانی (چاڤی هێرناندێز) دکەت و دبێژیت، کو ئەو یاریزانە دێ لڤێ هێلێ مینیت. هەر لدویف ڤی دەنگ و باسی کو دوێ روژنامەیێ دا بلاڤ بوی، بو پێنج سالێن دی و تا تەمەنێ وی دگەهیتە (٣٧) سالیێ ژی، دێ یاریکەر چاڤی وەک مایستورییێ بلاڤکرنێ بیت.

جهێ ئاماژێ یە کو یانا (ئانژی) یا روسی، دەمێن بوری دا بوندەکێ مەزن پێشکێشی ڤی یاریزانی کربو بەلێ ڤی یاریزانێ ئیسپانی رەتکر کو نوکە بشێت بیر ل پارەی بکەت و بارسا بهێلێت.

میسی تا 2016 ێ دێ ل بەرشەلۆنا یاریێ کەت

بو جارا شەشێ یاریکەر (لیونێل میسی) یێ ئەجەرنتینی، گرێبەستا خوە دگەل یانا بەرشەلونە نوی دکەتە ڤە و تا سالا ٢٠١٦ ێ دێ ل ناڤ رێزێن ڤێ یانێ دا مینیت. روژناما مارکا یا ئیسپانی بلاڤکریە کو میسی یێ هێرشبەر بو جارا شەشێ دگەل یانا بەرشەلونە گەهشتە رێکەفتنەکێ کو دگەل ڤێ یانێ بمینیت و ژ بو ڤێ چەندێ ژی گرێبەست ئیمزاکریە و بو ئێکەم جارئیمزاکرنا وی ژی ل سالا ٢٠٠٦ ێ بویە و پاشی ل ٢٠٠٩ ێ و جهێ ئاماژێ یە کو میسی دگەل یانا کەتەلونی، چەندین نازناڤ ل سەر ئاستێ ئەوروپا و جیهانێ بدەست ڤە ئینانە و سێ جارا ژی بویە باشترین یاریزانێ جیهانی و هەر دیسان ل ڤی وەرزێ لالیگا دا ب ١٩گولا ژ١٣یاریان دا،ل بەراهیا گولکەرێن خولا خوە دهیت.

یاریکەرەکا بەرازیلی دبیتە جهێ نیگەرانیێ بۆ هەلبژارتیێ وەلاتێ خۆ

ئەگەر ژی وێنێ وێ یێ رویس بو د کوڤارەکێ دا !

یاریکەرا هەلبژارتیێ بەرازیلی یا تەپا تورێ (ماریانا ئەندراد کوستا)، نیگەرانیێ بو خوە و هەلبژارتیێ وەلاتێ خوە دروست دکەت، پشتی رویس ل سەر پەرێن کوڤارەکێ دەردکەڤیت، ئەو ژی کوڤارا (بلای بوی) یا ب ناڤ و دەنگ .

ڤێ یاریکەرا بەرازیلی لدوور ڤێ نیگەرانیێ ژی دداخویانیەکا روژنامەڤانی دا دیارکریە کو هەر چەندە بو جارا ئێکێ، وێ ژی پێنەخوش بو کو وێنێن وێ ب وی جوری بهێنە بەلاڤکرن و پشتی هینگێ ئەڤ چەندە بو وێ بو تشتەکێ ئاسایی.

جهێ ئاماژێ یە ل وەلاتێ بەرازیل گەلەک ژ وان کچێن بناڤ و دەنگ چ دبوارێ وەرزشێ دا بن یان د بوارەکێ دی دا، بەرەڤ ڤی کاری دچن و وێنێن خوە یێن رویس بلاڤ دکەن، ئەو ژی ژبەر وی پارەیێ زێدەیە کو ئەڤ کوڤارە پێ دبەخشن، بەرامبەر ڤێ چەندێ.

سەرپەرشتێ لاپەرێن وەرزشی:

زرار عبدالرحمن

فالکاو حەز دکەت مێژوویەکا تایبەت بخۆ ڤە بنڤیسیت

رادامیل فالکاو ب لێدانێن خوە یێن بهێز گولێن ئێکلایکەر، شیایە دناڤ یاریگەهێن ئەوروپا دا جهێ خوە ب سەلمینیت و نوکە ناڤێ وی دناڤ ٢٣ یاریزانێن کو بەربژێرن بو بدەست ڤەئینانا خەلاتێ باشترین یاریزانێ جیهانی، هەر دیسان ئێک ژ گولێن وی دناڤ وان دەهـ گولان دایە کو بەربژێرن بو برنا خەلاتێ تایبەت ب جوانترین گولا سالێ. د بەرسڤا پسیارەکا فیفایی دا کو چاڤپێکەتنەک دگەل دا کربو سەبارەت پشتی ١٢ سالێن دابرانێ کو د موندیالا ١٩٩٨ ێ دوماهی دەرکەتنا کولومبیا بو، فالکاو گوتی: هەر چەندە پالاوتنا کێشوەرێ ئەمریکا لاتین گەلەک یا مای، بەلێ ئەم د دوخەکێ باش داینە و من باوەری هەیە، ئەم بگەهینە موندیالا دا هاتی.

پولت و فێلیکس وەک باشترینێن ٢٠١٢ێ هاتنە دەست نیشانکرن

ل ئەمریکا و دوماهی روژا مەراسیما یادا ١٠٠ ساليا دامەزراندنا گورەپان و مەیدانی یا جیهانی (ئەی ئەی ئەی ئێف)، باشترین وەرزشکار ل سەر ئاستێ کور و کچان خەلات کرن، لناڤ کوران دا(یوسایت پولت) خودانێ مەدالیا زێری ب ١٠٠ متری و ٢٠٠ متری ل ئولومپیادیت لەندەن و بو جارا چارێ ژی وەک باشترین یاریزانێ گورەپان و مەیدانێ هاتە دەست نیشانکرن و (ئەلیسون فێلێکس)ی شیا وەک باشترین کچا یاریزان بهێتە دەست نیشانکرن و د مەراسیمەکا ژ هەژی و تایبەت دا، هاتنە خەلاتکرن.

مێژووا هندەک ژ یارییێن (چێلسی و مان سیتی)

= ئەڤ هەردوو تیپە ل ١٤٤ یاریان دا روبەروی ئێک بوینە، چێلسی ل ٦١ یاریان دا سەرکەفتن بدەست ڤە ئینایە و ل ٤٧ یاریان ژی، شکەستن بەرامبەر مان سیتی خاریە و ل ٣٦ یاریان ژی یەکسان بوینە.

= چێلسی ٢١٠ گول کرینە مان سیتی و د بەرامبەر دا ١٨٣ گول ل سەر هاتینە کرن.

= مەزنترین سەرکەتنا چێلسی بەرامبەر مان (٦ ـ ٠) بویە ل سالا ٢٠٠٧ ـ ٢٠٠٨ ێ و د دەمەکیدا مەزنترین سەرکەفتنا مان سیتی ل سالا ١٩٩٧ ـ ١٩٩٨ ێ بویە و ب (٦ ـ ٢) گولان.

= پترترین گول ژی دناڤبەرا هەردوویان دا هاتینە کرن (٥ ـ ٤) بو ل سالا ١٩٨٥ ـ ١٩٨٦) بون.

ئێک ژ بهێزترین شەرکەرێن جیهانێ

جوانی و هێز ئەو هەردوو تشتن یێن لدەف (جینا کانارو) خرڤەبوین و ب رویێ (ئێم ئێم ئەی) دهێتە ناسکرن و ئێک ژ وان شەرکەرێن گەلەک زیرەکە و ناڤ و دەنگیا خوە هەی ل سەر ئاستێ جیهانێ هەمیێ. ئەڤ یاریکەرە ب چەندین کارێن دی بەرنیاس بویە وەک مودەیا ژنان، دناڤ کوڤاران دا و دیسان دیدارێن وێ یێن هەمەرەنگ د هونەرێ شەرکرنێ دا، کو شیایە داهێنانێ و بسپوریێ ژ یاریا (کیک بوکسینگ) دا، ببینیت کو د گەلەک بەرنامێن دی ژی دا، بەشدار بویە.

٣/٢٢-٤/٢١کاڤر

دێ گەلەک ئاریشان شێی چارەسەرکەی و دڤێ هەیڤێ دا تە حەز بو گەلەک کاران هەیە و ئەگەر تو یێ رژد بی ل سەر، دێ سەرکەتنێ بدەست خو ڤە ئینی.

٥/٢٢-٦/٢١ جێمک

هەولبدە مفای ژ هێزا خوە وەربگری، بەلێ ب مەرجەکی وێ هێزێ و شارەزاییێ د کارێن باش دا بکار بینی، گەلەک خوە مژویلی گوتنێن هەڤالێ خوە نەکە.

٧/٢٢-٨/٢١ شێر

تو پێدڤی بێهن ڤەدانەکێی و خوە ژ رەوشا نوکە دەرباز بکەی، ژبیرنەکە خوشتڤی/یا تە لهیڤیا تە یە و لهیڤیا پەیوەندیەکا تە یە و خو ژێ دویر نەکە.

٩/٢٢-١٠/٢١ ترازی

هەیڤەکا باشە تو پروژێ خوە تێدا بدەیە کاری و خوە بێ ئومێد نەکە و باوەریا تە بتە و شیانێن تە یێن بوری بەسن کو تو تێدا یێ سەرکەفتی بی.

١١/٢٢-١٢/٢١ کەڤان

ژ دەست دانا هندەک هەڤالان دێ گەلەک ئالوز بی و تو نەشێی هەڤسەنگیا خوە رێکبێخی ڤە، هەولبدە رەفتارێن تە د باش بن و یێ راستگو تر بی.

١/٢٢-٢/٢١ گوسک

هەولنەدە هەر تشتەکێ تە بڤێت ب دەست خو ڤە بینی، ژ بەرکو چاڤێن گەلەک کەسێن دی ژی ل سەرە و تو پێدڤی چ هەڤرکان نینی، دان و ستاندن یا باشە.

٤/٢٢-٥/٢١ گا

چەنس بو تە دێ کەتەکەنی و دێ هندەک دەنگ و باسێن خوش ژ جهەکێ نە یێ چاڤەرێکری گەهنە تە و دێ گوهورینەکا باش ل سەر ژیانا تە دا پەیدا کەن.

٦/٢٢-٧/٢١کیڤژاله

نەهێلە هەمان شاشیێ دوبارە بکەیە ڤە و دڤێت زێدەتر یێ ل سەر خوە بی و بزانی ئەوچ کەسە ل بەر سینگێ تە، دەما تو مامەلێ دگەل دا دکەی.

٨/٢٢-٢١-٩کچین

تو هەست ب نەئارامیێ دکەی و دبیت گوتنێن کەسەکی تە بێشینن و دێ خوە ل بەرامبەر رەوشەکا نەخوش بینی، لێ ئەڤە ژی دەمی یە و دێ زوی ژێ دەرکەڤی.

١٠/٢٢-١١/٢١ دوپیشک

خێزان پێدڤی تە یە تو هندەک ژ دەمێ خوە بو تەرخان بکەی، دەرفەتەک دێ بو تە هلکەڤیت، ئەگەر تە زانی مفای ژێوەرگری، ژیانا دگەل دا دێ هێتە گوهورین.

١٢/٢٣-١/٢١ گیسک

هشیار بی ژ رێێن یاسایی دەرنەکەڤی و خو ژ هەڤرکیا بێ بەرهەم بدە پاش و نەهێلە رەفتارێن هندەکا و گوتنێن وان تە بەرەڤ رێێن شاش ڤە ببەن.

٢/٢٢-٣/٢١ نەهەنگ

هەولبدە مفای ژ وان گوتن و ئاقلی وەربگری بو مامەلەکرنێ دگەل خەلکێن دی و دەوروبەرا، ئەڤە ژی باشترین رییە کو نە کەڤیە بەرامبەر چ ئاریشەیان.

سودوکو

ئامادەکرن: ڤەگر

سودوکو ئێک ژ یاریێن گەلەک خوشە و یاریەکا هزری یە و گەلەک خاندەڤا چ بریبا تەلەفونێ یان نامان یان ئەنترنێتێ، حەز دکەن زێدەتر ڤێ یاریێ بو روهن بکەین... ئەڤ یاریە بو ئێکەم جار ل سالا ١٩٧٩ د روژنامەکا ئەمریکی دا هاتیە بلاڤکرن.. یاری بخوە گەلەک یا خوشە و هەرکەس دشێت زوی بزانیت، ئەو ژی یاری پێکهاتیە ژ ٨١ خانان و ئەڤ خانێن هەنێ ل سەر ٩ رێزان بو سەری و ستونی د دابەشکرینە، ل سەر یاریکەری پێدڤی یە هەمی خانان ب ژمارە ١ تا ٩ تژی بکەت و بێی هیچ رێزەک دوبارە بکەڤیتە تێدا ب هەمان ژمارە یان کو هەر رێزەک ژ ژمارە ئێک تا نەهـ بخوە ڤە بگریت و دەما رێز ئێک و دوو دبرن ژی، هەمان تشت نابیت ژمارە دوبارە ببن چ درێژێن ستونی یان ژی راوەستایی بیت.

7		6		2			5
9			3			2	
		2		5			6
6			8		3		4
	4		2	7		1	
5		7	6		1		3
	5				4		2
2		9		3		4	
	6		9			3	

بەرسڤا ژمارە ١٢٠

7	2	6	5	9	1	8	3	4
5	8	4	7	3	6	1	2	9
1	3	9	4	2	8	7	5	6
3	4	7	6	1	9	5	8	2
9	6	2	8	5	7	4	1	3
8	1	5	3	4	2	6	9	7
2	5	3	1	7	4	9	6	8
4	9	8	2	6	5	3	7	1
6	7	1	9	8	3	2	4	5

ئینسێرت

رەوشەنبیرییا کەرتێ تایبەت، جۆرەکێ نوی یێ رەوشەنبیرییێ؟!

ئەحمەد جاسم

دەما گەرا ئێکێ یا دامەزراندنێ هاتیە راگەهاندن، د کونگرەکێ رۆژنامەڤانی دا، ئەز ژی وەکو رۆژنامەڤانەك ژ بو وەرگرتنا زانیارییان ل وێری بووم. د دەمەکی دا بەحس هاتەکرن کانێ پروسەییا دامەزراندنێ چەوا بو و دچەند قوناغان را دەرباز بوو، تا کو دوور گەهشتی یە بەرپرسەکی، ژ بەری بەحسا کارێ خو د پروسەیا دامەزراندنێ دا بکەت، سەرێ خو هژاند و گوت)مخابن خەلکێ مە هەمی یێ بەرەڤ وەزیفێ دهێن، دڤێت وان رەوشەنبیرییا کەرتێ تایبەت هەبیت(. د وی دەمی دا ڤی بەرپرسی بیرا من ل پەرتوکەکێ ئینا، ناڤێ وێ (ویعاز ئەلسەلاتین) یا دکتور عەلی ئەلوەردی کو گەلەك تێدا باس ل چینەکا مروڤان دکەت، کو نێزیکی دەسهەلاتێ نە و دا کو دەستهەلاتێ رازیکەن، هەموو لومە و قوسیرییان د کەنە خەتاکێن خەلکی و کێم رەوشەنبیرییا وان و چ قوسیریا نائێخنە ستوییێ خو و هزر دکەن ئەو چینەکا تێگەهشتینە، بێن دن دڤێت ل بن رەحما عەقل و هەست و نەستێن وان کار بکەن، هەر تشتەکێ ب سەرێ خەلکی بهێت، ئەو دبینن ژ بێ عاقلییا خەلکی یە. هەلبەت گوتنا ڤی بەرپرسی نە گەلەکا جودایە ژوان ئەوێن (عەلی ئەلوەردی) د پەرتووکا خوە دا بەحس کری، ژبەر کو ئەڤ بەرپرسە یێ تەعینە و هەیڤانە پتر ژ سێ ملیونان وەردگریت، ژ بلی پارچا عەردی و شوقە و ترومبێل و تا دوماهیێ ژ خوشیێن ژیانێ و شنوی دڤێت بێژیتە کورێ هەژارەکی، نەهێ ڤێ رێکی و هەرە د کەرتێ تایبەت دا، هەلبەت کورێن بەرپرسا و چینا حەفك ستێرا، چ ژ کەرتێ تایبەت نزانیت و نزانیت چ جورە رەفتار دگەل کارمەندی، دوی کەرتی دا دهێتە کرن و چەند مافێن کارمەندان دهێنەخارن.

دەمێ دەسپێکێ من کارکری ئەز دژیێ سنێلاتیێ دابووم، ل ئوتیلەکێ کارمەند بووم و من کارێ حەفت کارمەندا دکر و ب مووچەکێ تێرا 10 روژێن سەرێ هەیڤێ نە دکرن و پشتی شەش هەیڤێن کارکرنێ بێن بێ راوەستان، من داخوازا دەستوویرێ کر، ژ بو روژەکێ بتنێ، ژبەرکو نە ل جەژنێ نە ژی ل نەورزێ نە ژی ل خوتبا من بێهنڤەدان نەبوون، خودانێ کاری ب هەمی سڤکاتی گوت من: دەستوری نینە ! بێ کو وان شەش هەیڤێن بەردەوام بێن کارکرنێ ل پێش چاڤێن خو بدانیت، ژبلی وی مووچێ کێم و کێم، کارمەندان هەر ئێکی شولێ حەفتا دکر، دەملدەست من زانی رەشوو ب دەستێن خو ئەگەر تە عەیال ب خودان نەکر!

ل ڤێرێ پسیارەکا گرنگ خوە دسەپینیت، چەوا خەلکی رەوانەی کەرتێ تایبەت بکەین و کەرتێ تایبەت پرە ژ کێم و کاسی و قوسیری و نەبوونا گرەنتییا جڤاکی، زێدەباری پێشیلکرنا مافێن کرێکاری؟ ب دیتنا من ب زەحمەتە خەلك بچنە دڤی کەرتی دا، ئەگەر داهاتی و گرەنتی و پاشەروژا ڤی کەرتی ژ کەرتێ گشتی مسوگەر تر نەبیت، ژبەرکو هەموو خەلك وەکو ئێکن و هەموویان غەریزا گرەنتیکرنا ژیانا خوە هەیە و گەر ئێرو وەزیفە تاکە رێك بیت، ژ بو خوشکرنا ژیانێ، دێ هەموو خەلك بەرەڤ وەزیفێ ڤەچن، چونکی هەموو حەز دکەن ببنە خوەدی مەنسب و رێز و مەحفیرێن سور و تا داویێ ژڤان خوشیێن ژیانێ ئەوێن ل هەرێما کوردستانێ ب دەست ڤە دهێن. سیاسەتا بەرێخودانا خەلکی ژ بو وەزیفێ سیاسەتەکا ترسناکە، دبیت ل داهاتی ببیتە جهێ مەترسیێ و ئاخفتنا بەرپرسەکی ل سەر کورسیکا خوە و بێی میکانیزم و سەلاحییات و تەنێ وەعزا بدەت، چ جهان نا گریت، ئەگەر ژ نها ئەم دەست پێ نەکەین و ڤی کەرتی پێش بێخین و مافێ کرێکاری ژ دروشمێن ستویر بینینە خوار و بکەینە کریار و گەشت و گوزار و پێشەسازی ببنە کەرتێن هەرە گرنگ، د پلانێن حکومەتێ دا و ئەو بەرپرسێن وەها دەستا ژوان مەنسبا بەردەن و بچنە کەرتێ تایبەت، ل وی دەمی بلا هەر کەس گازندا بکەت و بێژیت فەرە خەلکی رەوشەنبیریا کەرتێ تایبەت هەبیت و پاش دێ پێشنیارا وی ل بەرچاڤ وەرگرین.

ÇAVDÊR

121
Kovareka Siyasî, Rewşenbîrî Giştiye
2012 - 12

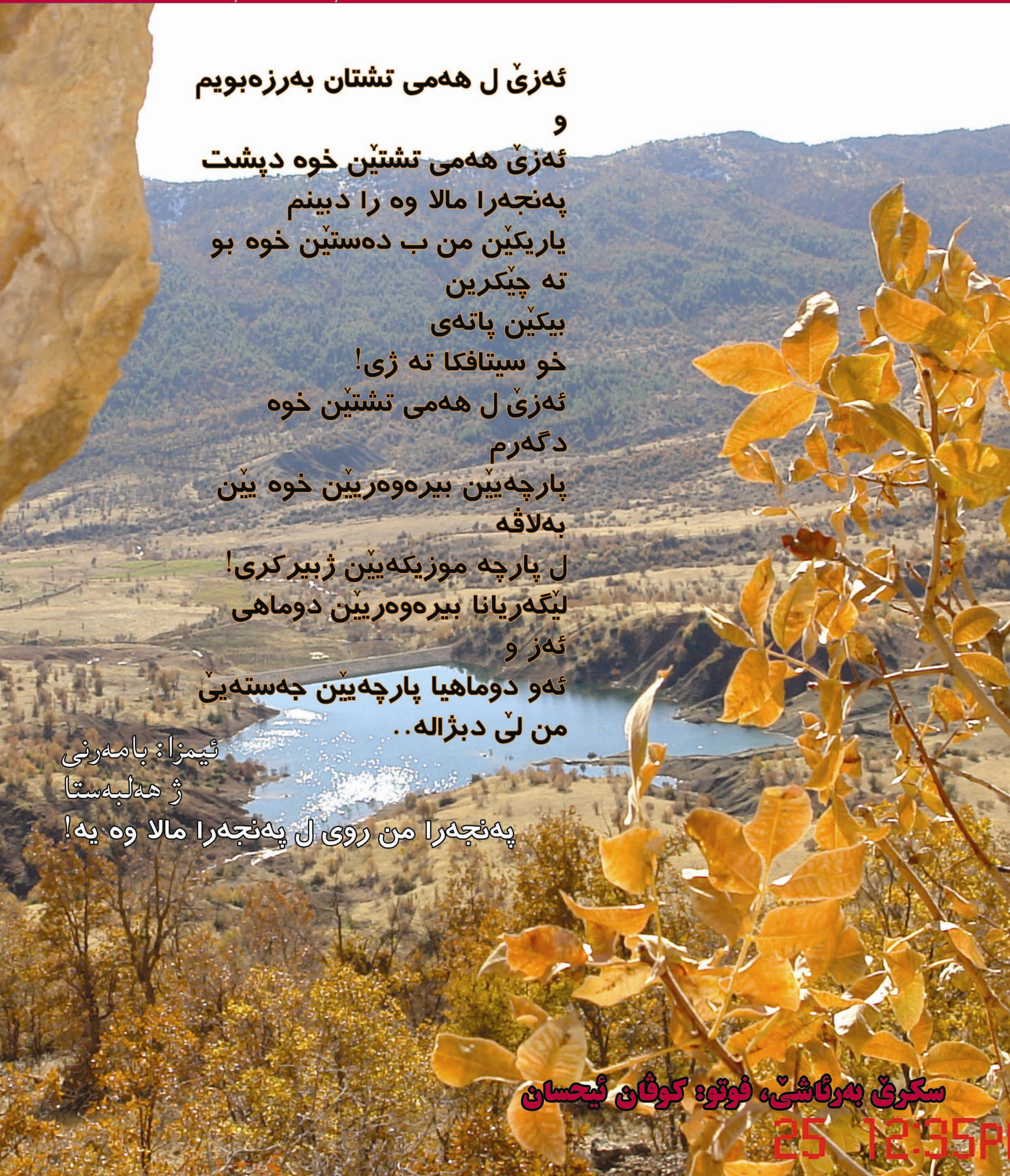

ئەزێ ل هەمی تشتان بەرزەبویم
و
ئەزێ هەمی تشتێن خوە دپشت
پەنجەرا مالا وە را دبینم
یاریکێن من ب دەستێن خوە بو
تە چێکرین
بیکێن پاتەی
خو سیتافکا تە ژی!
ئەزێ ل هەمی تشتێن خوە
دگەرم
پارچەیێن بیرەوەریێن خوە یێن
بەلاڤە
ل پارچە موزیکەیێن ژبیرکری!
لێگەریانا بیرەوەریێن دوماهی
ئەز و
ئەو دوماهیا پارچەیێن جەستەیێ
من لێ دبژالە..

ئیمزا: بامەرنی
ژ هەلبەستا
پەنجەرا من روی ل پەنجەرا مالا وە یە!

سکرێ بەرئاشێ، فوتو: کوڤان ئیحسان